

10879

I

Mag. St. Dr.

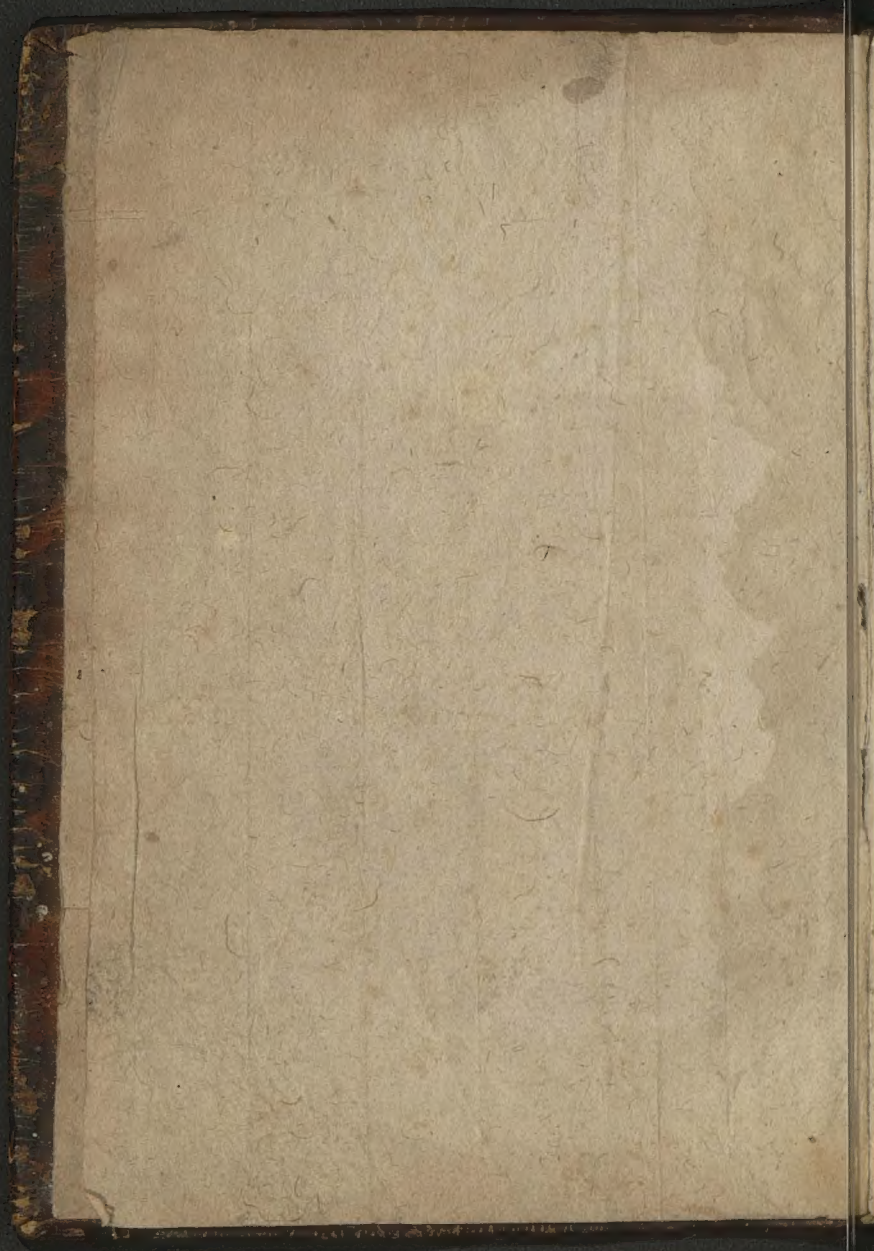
P

10879

1. 44

RUDIMENTA
HISTORICA.

OPUSCULUM QUARTUM

De
Regnis aliisque Orbis
Provinciis.

RUDIMENTA
HISTORICA,

Sive

Brevis, facilisque Methodus
Juventutem Orthodoxam
notitiâ Historicâ
imbuendi,

Pro Gymnasiis Soc: JESU
in Polona Provincia

Auctore

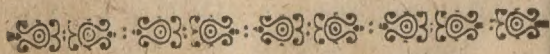
Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM QUARTUM,

De

Regnis, aliisque Orbis
Provinciis.

Cum Superiorum Permisu.

Leopoli Typis Collegii Soc: JESU
MDCCXLV.

PRÆFATIO.

ad
Benevolum Lectorem.

Opusculum hoc, Catholicæ potissimum Juvēntutis, in Societatis nostræ Gymnasiis instituendæ, uti-
bus destinatum eò collineat, ut tenera hæc ætas brevi, caputque haud admodum difficili de variis Regnis, & Orbis Regionibus notitiâ jam nunc imbuatur. Benevolus Lector amice convenitur, uti meminisse iterum non gravetur, etiam hoc quartum Opusculum æquè ac priora, non nisi Rudimentum esse & experimentum, quo demum faciliore modo nostra Catholica Juvēntus citra dispendium consueti Laboris Scholastici ad historiarum cognitionem deduci possit. Quid verò in historico hoc nostro Tyrocinio emendandum sit magisque eliminandum, experientia

(1)

PRÆFATIO.

rientia ipsa, & exercitatio docebit. Quo-
circa si cui quidpiam de præcipuis maxi-
mè familiis, prætermisum videatur, veni-
am dabit : neque enim hæc Rudimenta
Historica viris scribimus, sed Scholarum
nostrarum tironibus, qui nimia rerum
mole non erant obruendi; præfer-
tim quòd aliqua, quæ deesse
videntur, alibi
recurrant.

Distri

✻](○)[✻
Distributio Opusculi.

P A R S I.

De Germania

C A P U T I.

De veteri Germania sive Teutonia.

- §. 1. De situ veteris Germaniæ, & primariis ejusdem partibus.
- §. 2. De moribus & ritibus veterum Germanorum.
- §. 3. Synopsis de priscis Teutonum actis.

C A P U T II.

De hodierna Germania.

- §. 1. De præcipuis Germaniæ ævo nostro partibus,
- §. 2. De Religione & Politia Germaniæ.

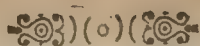
C A P U T III.

De Germanis, quæ sacris, quæ profanis Principibus.

- §. 1. De tribus Electoribus Ecclesiasticis.
- §. 2. De regno, & simul Electoratu Bohemico.
- §. 3. De Electoratu Boico, & Palatino.
- §. 4. De Electoratu Saxonico, Brandenburgico, & Brunswicensi.

P A R S III.

De Europæ rebus publicis.

- §. 1. De Veneta.
- §. 2. De Genuensi.
- §. 3. De Helveta.
- §. 4. De Hollandica.
- §. 5. De Lucana, S. Marini, & Ragusana.

P A R S IV.

De regnis extra Europam.

C A P U T I.

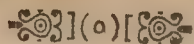
De Asiæ regnis.

- §. 1. De Turcia Asiatica.
- §. 2. De Persia.
- §. 3. De India.
- §. 4. De Tartaria.
- §. 5. De China.
- §. 6. De Japonia.

C A P U T II.

De Africanis & Americanis regnis.

- §. 1. De regnis Africæ.
- §. 2. De regnis Americæ.

PARS I.

De Germaniæ Provinciis.

In prima hac parte agemus primò de veteri dein etiam de hodierna Germania generatim, ac demum speciatim de præcipuis Germaniæ statibus.

CAPUT I.

De veteri Germania.

§. I.

De situ veteris Germaniæ, ejusque partibus potioribus.

1. *Quæ veteris erat Germaniæ facies?*

Quantum quidem ex Historiographis comper-
tum est, erat olim Germania regio amplissima; sed
hinc sylvis vastissimis, illinc locis palustribus, alibi
asperis montium iugis impedita. Neque ab hor-
rido & inculto terræ ingenio abludebant incolarum
mores.

2. *Quæ antiquorum Teutonum origo?*

De hac certè nihil ferè constat, idoneorum au-
ctorum defectu. Quippe veteres Germaniæ po-
puli de literis parùm, aut nihil solliciti, nihil admo-
dum ad posterorum memoriam scripto reliquerunt.
Caterùm Tuisconem & Gigantem & Noëmi filium
post diluvium in terras has immigrasse inter fabu-
las

las haud immerito numeratur. Propior veritati est illorum opinio, qui Teutones primos ex Scythia, Dacia, Pannonia profectos fuisse perhibent ex probabili conjectura, qua existimant post Babyronicam linguarum confusionem populos in diversa abiisse non è vestigio, & catervatim, sed sensim pro temporum vicissitudine. & populi magis in dies magisque augescentis multitudine novas quoquo-
versum colonias deduxisse.

3. *Quinam Veteris Germania limites ?*

Hæc Danubio, Rheno, Oceano septentrionali, & Vistula flumine conclusa, in quatuor colonias multo frequentissimas dividebatur. è quibus Ingævones magnum illum terrarum tractum, qui hodie tria Regna Borealia Daniam, Norvegiam, & Sueciam complectitur. incolere. Istævones verò Rheni incolæ Frisiam, Grœningam, Westphaliā; Vandali verò Pomeraniam, Saxoniam inferiorem, Marchiam Brandenburgicam, & hodiernæ Poloniæ partem obtinebant. Hermiones denique dimidium ferè harum Regionum possidebant per Saxoniam superiorem, Franconiam, Palatinatum, Bohemiam, Bavariam. Sueciam.

4. *Quibus limitibus Noricum, Vindelicia, & Rætia terminabatur ?*

Noricum, à Romanis ita cognominatum, complectebatur dimidiam Boicæ terræ partem trans Oenum, Salisburgensè nempe territorium, Austriam, Styriam, Carinthiam. Vindelicia alteram Bojariæ partem conficiebat, à Danubio ad Alpes usque

que pertingens, & lacum Podanicum. Rhætiae pars erat Grisonia, Vallis Tellina, Tyrolis. atque illa portio Italiae, quae illinc ad usque Alpes excurrit.

5. *Quae celebriorēs erant Germaniae urbes Romae temporibus?*

Tametsi veteres Germani perpaucas numerarunt urbes, in pagis plerumque commorari soliti; tamen vel ante Romanorum adventum fundatores fuerunt aliquot in Germania urbium. Has inter praecipuae sunt Treviri urbs Europae antiquissima, Colonia, Augusta Vindelicorum, Solodorum &c. Hae subin à Romanis ampliatae, & exornatae alia nomina acceperunt. Sic Augusta in honorem Caesaris Augusti Augusta Vindelicorum, Treviri Augusta Trevirorum, & Augusta Rauracorum, inter Basileam & Rhodofeldam pridem diruta, est cognominata. Ceterum Colonia hodie dum obtinet nomen ab Agrippina Neronis Matre, quae hic loci nata traditur, vel certè ab Agrippa [ut alii perhibent] Patre ejusdem, forti defensore, & amico veterum Ubiorum. Atque inde urbi alterum cognomen, quo Colonia Ubiorum dicitur.

6. *Quae aliae insuper veteris Germaniae urbes?*

Juvavia, quasi urbis adjutorii, hodie Salisburgum à Romanis ad defendendam circumcirca regionem exaedificata erat. Moguntiacum, seu Moguntiam condidisse fertur Drusus, Romani exercitus Dux, Augusti privignus. Extant ibidem in monte Jacobeo hodieque rudera tumuli honorarii, ex solido saxo in Drusi honorem excitati.

Argen-

Argentina five Argentoratum, olim Tribocum, Wormatia Borbetomagus & Augusta Vangionum, Spira Nemetes, & Noviomagum: Vienna Austria, Vindobona Juliobona, vel Flaviana: Ratisbona ad Cælaris Tiberii gloriam posthumam Augusta Tiberia est appellata.

7. *Quibus nominibus vocabantur veteres Germani?*

A Romanis dicebantur Germani, idque, ut nonnulli existimant, ob fraternam in pace & bello unitatem, & animorum conjunctionem. Ipsimet sese nominabant *Teutonas*, quam nomenclaturam ex aliquorum sententia sibi adscivere à vetustissimo etymo Germanico *Theut*. Sonat hoc ipsum *DEUM*, quo aded nomine insinuare volebant, se à DEO ipsis Theut dicto, originem trahere. Sed & propter virilem prorsus fortitudinem & animositatem Alemanni, perinde ac *omnes Viri* gloriose nominabantur, quamquam id nominis etiam Suevis separatim tribuatur. Alia porro nomina certis quibusdam Germaniæ nationibus à Romanis indita, cognosci poterunt ex veterum Geographorum monumentis.

8. *Unde crui possunt veterum Germanorum acta?*

Cùm veteres Germani intermiserint gentis suæ historiam conscribere, necesse erit eandem ab exteris scriptoribus petere. Ex eo genere sunt Julius Cæsar, Livius, Suetonius, Tacitus pluresque alii. Hi de Germanis ea scripsere, quæ vel propria

priâ experientiâ hauserant, vel bona fide aliunde acceperant. Id evenire antè non potuit, quàm Romani cum Teutonibus committerentur. Singularis extat liber à Tacito conscriptus, quo toto tractat de moribus Teutonum. Atque ex hoc potissimum excerptus est proximus paragraphus.

§. 2.

*De moribus, & ritibus veterum
Germanorum.*

1. *Qui se habebat Religio apud veteres
Germanos?*

Erant hi idololatæ, atque ea potissimum, quæ sub omnium aspectum cadunt, divinis honoribus prosequiebantur, puta, Solem, Lunam, cæterosque planetas cum lucido ignis elemento. Neque tamen his Diis suis sana statuebant, rati nequaquam conveniens esse magna Numina ædificiorum angustis velle concludere. Itaque iisdem dicabant vastas & opacas silvas & saltus, quos ea propter singulari colebant industria, immolatis ibidem humanis nonnunquam victimis. Aliqui eorum litabant vel ipsi cacodæmoni, qui ab ipsis Swarte vel Tyvel, à vetustissimis autem Latinis Tybelinus vocabatur. Hic qui em cultus eò tendebat, ut ne à Tybelino mali quid paterentur. Atque hæc superstitionis ethniciæ tenebræ durabant usque ad annum Chrsti 530. quo magna pars superioris Germaniæ, & nominatim Bojariæ Christianæ fidei lumine fuit illustrata. Eadem beata fors obtigit inferiori

inferiori Germaniæ operâ S. Bonifacii circa annum 720. ut ad Lutheri usque tempora fidei veritas inconcussa perstiterit.

2. *Quæ indoles & mores erant veterum Germanorum?*

Erant animosi, & bellicosi, cui jam inde à pueritia innutriti, venandi studiò, & omne genus laboribus durabantur. Unde ipsis procera & robusta corporis habitudo, par ferendis quibusvis arduis. Libertatis supra ipsam vitam fuerunt amatissimi, cujus conservandæ causâ nullum vitæ periculum refrenidabant. Et quamvis extima eorum facies & gestus minax & truculentus videretur, tamen insignem animi candorem, ab omni fraude & perfidia alienum, circumferabant. Cæterùm quâ rudes omnium scientiarum erant, tam peritè & præcipuè tractabant lufum alearum, impendio & damno non semel omnium suarum facultatum, ut postremùm fuasmet personas deponere, ac ludendo perdere non dubitarent. Porro omne genus superstitionum, & hariolationum mirè æstimabant: amabant præterea cantilenas simplice rhythmo ligatas, uti & ad flammantem pyram hastum probatæ cerevitæ, ubi conventus agere consueverant, & de potissimis negotiis consultare, atque concludere.

3. *Quæ forma fuit reipublica, atque Regiminis apud priscos Germanos?*

Tamet si sat barbara vivendi ratio apud illos videretur, non defuit tamen suæ reipublicæ certus ordo.

ordo. Quippe diversis Teuthonum regionibus praeerant sui reguli, ex flore nobilitatis electi. His tamen nullum jus fuit absque populi suffragio communi aliquid majoris momenti concludendi, & decernendi. sed id tantum illis incumbebat, ut intellecta omnium sententia plebiscitum fortiter & gnaviter exequerentur. Et verò ad hujusmodi publica gentis Comitia comparebat quisque non nisi armatus, & cuius vel minimo jus competeat suam sententiam proponendi. Sed & aliis Germaniae populis regum vice fuerunt ex communitatis gremio denominati Duces, quos reipublicae Patres appellabant. Ad id officii non nisi sagacissimi & fortissimi quique eligebantur. Quem ergo fors ad id dignitatis evexerat, belli tempore ducebat agmen, primus in fronte exercitus, primus in aggressionem hostium. Transfuga perfidiam luebant suspensio: socordes & abjecti nimio opere animi bellatores putri lacuna submergebantur. Delicta alia pro rei gravitate muldebantur per exactiorem pecorum nunc majorem, nunc minorem. Quippe argenteae velaureae Monetae usus ante Romanorum adventum erat Germanis incognitus, quorum commercia sola rerum commutatio id temporis absolvebat.

4. *Quem modum veteres Germani tenebant belli tempore?*

Aliqui Germaniae populi, in primis Suevi, dividebant inter se, Germano sane candore & fide, militiae instantis onera. Alternis enim vicibus bella-

tum ibant, ita quidem, ut pars una expeditioni instaret, altera domi sacra recta conservaret non tantum sua, sed & bellantium foris, & absentium. A primis aced annis militiæ assuescebant ex patris instituto. Spectacula proin non alia dabat gens bellicosa, quam de bellis, quorum studia ipsis in summo pretio. Cæterum agmen, ad quod alterno ordine expeditio bellica devolvebatur, secum abducebat & uxores, & proles, eo fine, ut harum præsentia ad certamen fortiùs incitaret. Quin uxores ipsæ in arma ruebant, ubi usus & necessitas poscebat. Eadem de causa consanguinei cæteri & necessarij amici interserebant sese aciei ut nimirum alacrior pugnandi animus adderetur, & una omne gravius periculum à cognato sanguine præverteretur. Exordium pugnae fiebat quæ cantando, quæ incondito clamore. Pugnaturis arma erant præacuti mallei, ponderosæ Machæræ, breviores lanceæ, & arcus seu catapulta. Neque verò hujus armaturæ splendorem ullum affectabant, sed robur, & pondus ejusdem pensabant. Flagrante prælio stabant densati, ut corpore, ita animo Germano, ruentes intrepidè in hostes quibus ea propter plerumque fuerunt in acie superiores. Atque ea pugnandi dexteritas vel ipsis Romanis assam dicendi dedit, ut qui pugnando infelix vinci vellet, manus committeret cum Germanis.

Synopsis de veterum Germanorum actis.

1. *Quas in partes hæc acta commodissime possunt dividi?*

In sex tribui possunt capita. 1. Notanda veniunt acta Germanorum ante Julii Cæsaris tempora. 2. Acta sub eodem Julio Cæsare. 3. Acta sub Cæsare Augusto. 4. Status Germaniæ sub Ethnicis Imperatoribus. 5. Idem status sub Christianis Imperatoribus à tempore Constantini M. usque ad Carolum M. 6. Acta Germanorum à Caroli M. temporibus usque in hodiernum sæculum.

2. *Quid ante Julii Cæsaris imperium de Germania singulare est & memoratu dignum?*

Ea quidem tempestate Germani secuta pace beati, non temerè se implicabant alienis belis, sed mapalibus suis contenti, vota sua non ultrà ferebant. Primi omnium, qui extra patriam suam moverunt, fuerunt Cimbri, populus Aquilonaris idque integro ante Christum natum sæculo. Quippe cum maris exundantis æstus illorum peninsulam, hodie Jutlandiam dictam, Daniæ partem, eluvione sepelisset, compulsi sunt loco cedere, & alias sedes quarere. Quingenta proin millia Cimbriorum patrio solo excesserunt, junctoque suo cum Germanorum ceterorum copiis agmine infestum Romanorum exercitum non una caede multarunt. Cimbri adeo per Noricum sive per Boja-

riani, Teutones focii verò per Galliam attentare
viam in Italiam ausi sunt, in felicioribus illis terris
colonias formaturi.

3. *Quem ex tum tenuit Germanorum expe-
ditio in Gallia?*

Sanè funestum, cùm adverso Marte pugnârint
post priores clades Romanis illatas. Cajus Ma-
rius enim Romanus Consul, non procul Aquis
Sextiis (Metropolis est Provinciæ Gallicæ) propè
ad internecionem illos cecidit, cùm ducenta Ger-
manorum millia desiderarentur, octoginta autem
millia captiva ducerentur. Unde factum, ut inco-
lae longo post tempore accumulatis caëorum ossi-
bus sua vineta sepimenti loco incingerent, si Brie-
tio quidem credimus. In perenne tantæ victoriæ
monumentum Marius ibi locorum trophæum ex
secto lapide statuit, cujus rudera aliqua superesse
dicuntur. Perditâ dicto modo victoriâ Germanæ
fœminæ flagitârunt Romanos, uti Vestalibus virgi-
nibus ad obsequia transmitterentur. Sed repul-
sam passæ, unâ omnes post macatas proles suas
spontaneam sibi met mortem ferro consciscere non
dubitârunt.

4. *Qui progressus Cimbrorum in
Italia fuerunt?*

Catulus, quidem Romanus Ductor, ut maximè
quarebat, illos compefcere non valuit multò mi-
nus superior evasit, ut ipsi exercitus animo ca-
deret, conspectâ maximè audaciâ Cimbrorum.
Nam scutis hi suis insidentes, per altissima Alpium

Jul
tas vi
co ce
gustus
bellico
subor
ut ad
so f. b
tis co
llis co
pugna
bant,
les in
bus or
7

Mo
& Arg
telem
norum
exinde
nia g
anno
est, c
Tiber
lire c
fugul
Marqu

Stabilità in Gallia sede, quam in Romanam Provinciam redegerat, paulò pòst cum Germanis res ipsi esse cœpit. Quippe Ariovistus eorum Rex & belli ductor fœderatos cum Cæsare Heduos (Burgundos) valde infestabat, contemptis omnibus, qui dehortabantur. Itaque Cæsar Ariovistum, qui Rhenum trajecerat, fortiter aggressus, eam Germanorum stragem edidit, ut ingens spatium ad triginta passuum millia prostratorum cadaveribus obtegeret. In prælio hoc, quod prope Basileam commissum esse creditur, stabant Germani more suo in arctos cuneos densati, junctis supra capita clypeis tecti adversus Romanorum faxeam grandinem, & missilia tela. Cùm igitur Romani apud ita protectos lorice in modum Germanos operam perderent, animoso tandem consilio in scutata capitum tegumenta insilière, dissolutisque violentis desuper stantes cladem inferebant, ubi dolus tamen & viras utrinque suas partes strenuè egerunt, certè non incrementa Romanis victoriâ, quæ quinquagesimo quinto anno ante Christi in terras adventum contigit. Tertio pòst anno Rhenum ponte stravit Cæsar, subegitque primò Suevos, deinde circa Coloniensem tractum sitos Sicambros.

6. *Quæ conditio Germanorum sub Cæsare Augusto?*

Julius Cæsar post omnes ex Germanis reportatas victorias, securo necdum fixo pæc cum suis loco consistebat, quod tamen effectui dedit Augustus. Hic Drusum, privignum suum, adversus bellicosos, & Romanis uque infestos Germanos subornavit. Et verò expeditionis felicitas ea fuit, ut ad Rhenum inferiorem plerique Germani à Druso subigerentur, exstructis non uno loco munimentis coercendi. Porro Teutones scæminæ in præliis contra Drusum, intra curruum junctorum propugnacula constitutæ tam desperato consilio pugnant, ut consumptis telis enectas allisu terræ proles in Romanorum facies ejacularentur, stupentibus omnibus seu crudelitatem seu animositatem.

7. *Quam urbem Drusus exædificavit in Germania?*

Moguntiam, ubi Mœnus Rheno jungitur. Quin & Augustam Vindelicorum annis ante Christi natalem quindecim expugnatam à Druso, & Romanorum coloniam factam fuisse perhibent. Bellum exinde contra Catos & Cheruscos, inferioris Saxonia gentem, non infelicitè gesserat Drusus, cum anno ætatis tricesimo morte immatura præreptus est, Germanici nomine ejusdem familiæ indito. Tiberius Drusi frater, postea Cæsar, imperium militare contra Romanos suscepit quidem, sed nihil singulæ dignum memoria gessit; ac multò minùs Marcus Lollius, Consul Romanus, qui ingenti clade

à Germanis accepta, Romam revertit inglorius,

8. *Quam porro victoriam Arminius à Romanis reportavit?*

Augustus Quintilium Varum cum exercitu miserat ad Germanos intra officii limites continendos; quos cum homo superbissimus, & inexplabilis avaritiæ tractaret asperrimè, Arminius jugum gravissimum à sua suorumque cervicibus dejecturus, cum delecta popularium manu Romanos haud procul Monasterio, Westphaliæ urbe, ad pugnam provocat, successu tam prospero, ut ad quinquaginta hostium milia in acie occubuerint. Qua clade accepta Varum indignatio & pudor eo perpulit, ut minus violentas sibi ipse intulerit. Cæsar verò Augustus eam jacturam tam iniquo tulit animo ut præ iræ vehementia impos animi caput parieti impingeret, hæc identidem verba ingeminans: *Quintili Vare, redde mihi meas legiones!* Arminio porro Germanicæ libertatis assertori ob perpetuum rei gestæ monumentum statuam posuere Teutones, cum tunc quidem non nisi profanos, posteri verò divinos adedò honores deferre non dubitarunt, donec Carolus Magnus, fervente bello Saxonico, eam funditus evertendam curavit. In vetustis Germanorum commentariis statua hæc *Irmensul* appellatur.

9. *Quæ res subsequentiū Imperatorum Gentium temporibus usque ad Constantinum M. in Germania gestæ?*

Vincebantur quidem Germani non semel; ac sæpius

ſæpius de Romanis triumphârunt, ut proinde hi nunquam Germaniam debellare, ſubque ſubjicere imperio uſquequaque potuerint.

10. *Quæ Germaniæ fortuna à Constantini M. temporibus uſque ad Carolum M.?*

Circa dimidium tertii ſæculi extulère caput Franci, quo nomine convenerant populi ex Saxonia, Weſtphalia, & Franconia in unum agmen collecti. Veriſimile eſt, id nominis ſibi adſciſiſſe ideò, quo docerent, ſibi abjecto penitùs Romanorum jugo patriam libertatem (hanc enim vox Germanica *Frank* notat) unicè cordi eſſe, cæque frui velle citra omnem ſervitutem. Optima ejus conſilii exequendi occaſio ſe obtulit imperante Honorio, quando Romani imperii res erant oppidò turbatæ. Quinto proinde ſæculo Franci in arma ruerunt Duce Rege ſuo Pharamundo, & in Galliam Romanorum Provinciam irruptionem primò fecerunt, quin tamen firmum ibi, pedem figerent. Regnante porrò Meroveo aliquot poſt annis alteram impreſſionem tentârunt, jacto Franconicæ Monarchiæ fundamenta. Hanc poſtea Clodovæus omnium primus firmato jam Imperio poſſedit, præter ſemanniæ & Thuringiam, id temporis adjunctam.

11. *Qui porrò ſtatus Germaniæ ante Carolum M.?*

Regnabat adhucdum avita magnam partem ſuperſtitio, quamvis pluribus in locis Chriſtianæ fidei germen effloreſcere jam cœperit. Jam tum temporis Bojaria, Saxonia, aliæque plures regiones à Ducibus ſuis regebantur.

CAPUT II.

De hodierna Germania.

§. I.

De præcipuis partibus hodiernæ
Germaniæ.

I. *Quibus limitibus circumscribitur hodierna
Germania?*

Versus Septemtrionem terminatur mari Balthi-
co, Daniâ, & Oceano Germanico: ad ortum Po-
loniâ & Hungariâ: ad meridiem Italiâ: ad occa-
sum comitatu Burgundico, Lotharingia, & Belgio.

2. *Quanam sunt quinque præcipua Ger-
maniæ flumina?*

1. Danubius, etiam dictus Ister. 2. Rhenus. 3.
Albis. 4. Visurgis. 5. Viadrus.

3. *Quomodo Germania dividitur?*

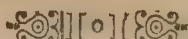
In superiorem & inferiorem. Illa complectitur
decem Imperii circulos, hæc septemdecim Provin-
cias, quæ aliàs Belgium vocantur.

4. *A quo facta est partitio Germaniæ in
decem Circulos?*

A Maximiliano Primo Imperatore, 1512. juxta
sequentem ordinem. Primus est Austriacus. 2.
Burgundicus. 3. Rhenanus inferior. 4. Bavaricus.
5. Saxonicus superior. 6. Franconicus. 7. Suevi-
cus. 8. Rhenanus superior. 9. Westphalicus. 10.
Saxonicus inferior. Quinam autem status cuilibet
Circolo annumerentur, in opusculo quinto Geo-
graphico explanabitur.

5. Quæ-

5. *Quenam sunt principua Imperii
Membra?*

1. Romanus Imperator est supremum totius Imperii Caput.

2. Novem Electores, quos inter sunt tres Ecclesiastici, Moguntinus, Trevirensis, Colonienſis, sex ſeculares, ſeu Laici, nimirum Bohemus, Bavarus, Saxo, Brandenburgus, Palatinus ad Rhenum, Hanoveranus.

3. Duo Archi-Epiſcopi, Salisburgenſis, & Biſuntinus, qui poſterior tamen ſolo Principis Imperii titulo nunc gaudet.

4. Magnus Ordinis Teutonici, & Melitenſium Equitum Magiſter.

5. Viginti duo Epiſcopi, nempe Bambergenſis, Herbipolenſis, Wormatienſis, Euiſtetenſis, Spirenſis, Argentinenſis, Conſtantiſis, Auguſtanus, Hildesheimienſis, Paderbornenſis, Friſingenſis, Ratiſbonenſis, Paſſaviſis, Tridentinus, Brixinenſis, Baſileenſis, Leodienſis, Omburggenſis, Monaſterienſis, Curienſis. Lauſannenſis, Sedunenſis.

6. Avitæ Principum Domus, nempe Palatinorum, Saxonū, Marchiæ Brandenburgicæ, Brunſwicenseſium, Mecklenburgicorum, Haſſorum, Holſattorum, Badenſium: Dux Wirtembergicus, Saxo-Lauenburgicus: Principes Anhaltenſes, quorum priores ſeptem in varios iterum ramos dividuntur. Hæ diſiſiones, cū facile & paſſim inveniri poſſint, brevitatis ergo hīc intermittuntur.

7. Viginti novæ Principum Domus, ſcilicet.

Aren-

Arenbergica, Hochen-zollerana, Lobkowizia, Salmen-
fis, Dietrichsteinia, Nassaviana, Auersbergica, Fri-
siana Orientalis, Fürstenbergica, Schwarzenbergi-
ca, Ottingana, Liechtensteinia, Croyensis, Piccolo-
minia, Portiana, Schwarzburgica, Lambergica,
Trautsonia, Löwensteinia &c.

8. Principales Præposituræ & Abbatia, ut sunt
Fuldenfis, Campidunensis, Eivacensis: Magister
Ordinis Equestris S. Joannis, Præpositus Berchtes-
gadenfis, Stabulensis & Corbejenfis: Weissenbur-
gica juncta Episcopatu Spirensi, Frumiana cum
Archiepiscopatu Trevirensi. Marbacensis & Lu-
derensis hodie spectant ad Gallos: aliæ aliò &c.

9. Aliquot Principes Abbatissæ, nimirum Eisen-
fis, Buchaviensis ad Lacum plumarium, Lindavien-
fis, superior & inferior Parthenon Catholicus Ra-
tisbonæ: Acatholicus Conventus Quedlinburgen-
fis, Heervordensis, Burscheidensis, Gandershem-
ensis. Abbatia Andlaviana hodie Gallorum est.

10. Duplicis generis partitio Prælatorum Sacri
Romani Imperii, scilicet in ita dicta subsellia, hinc
in Suevicum, illinc Rhenanum divisa.

11. Vario ex stemmate S. R. I. Comites, puta,
Wetterauientes, Westphalici, Suevici, & Franconici.

12. Rhenanæ, & Suevicæ S. R. I. liberæ Civitates,

13. Franconica, Suevica, & Rhenana Sacro Ro-
mano Imperio devota Nobilitas.

6. *Ad quæ Collegia omnes Imperii
Status reducuntur?*

Ad tria. Primum est Electorum Collegium:
alterum

alterum est Principum : tertium S. R. I. Urbium.

7. *Qui status pertinent ad Principum Collegium?*

Omnes tam Ecclesiastici, quàm Laici Principes : omnes S. R. I. Prælati, Abbatissæ, & Comites, hac tamen ratione, ut omnes Prælati simul sumpti in Imperii Comitibus tantùm duobus gaudeant votis ex Rhenano, & Suevico Gremio. Comites S. R. I. non habent nisi quatuor vota : omnes urbes Imperiales duo vota. Cæterùm Abbatissæ S. R. I. voti causâ accedunt ad S. R. I. Prælatos, nec plura numero suo efficiunt.

§. 2.
De statu Religionis & Politicæ in hodierna Germania.

1. *Quenam hoc tempore ratio Religionis in Germania?*

Coluerat tota Germania octingentis annis inviolato tenore Catholicam Fidem, cùm Lutherus ante ducentos & aliquot annos Religionis integritati vulnus immane infixit. Certè Germaniam inferiorem propè totam cum parte superioris ipse solo obtentu reformandæ Religionis à veteri, & vera fide irreparabili damno ad suos errores abduxit. Decreto Pacis Monasteriensis ex fati necessitate permittendum fuit, ut præter Lutheranam etiam Calvinianæ sectæ exercitium indulgeretur. Cæteris lectis publicum exercitium interdictum.

Tria

2. *Qua est forma Regiminis in Germania?*

Tria hic notentur, primò universale Regimen totius Imperii in rebus Politicis. 2. Universale Regimen in contentioso iustitiæ foro. 3. Singulare genus Regiminis in variis Provinciis & Dynastiis Germaniæ.

Regimen quidem in Politicis causis est penes Cæsarem, tanquam supremum caput, cujus est ordinare, ac demandare, quidquid è re Romani Imperii fore visum fuerit. Nihilò tamen minùs consilio & consentiente Cæsare deducuntur causæ aliquæ ad Imperii Comitio, ut ibi disquirendo excutiantur, ex communi dein sententia ad Cæsarem referenda. Accedente dein hujus consensu res vel effectum consequitur, vel eodem renuente ex legitimis causis citra eventum intercidit.

Universalis causarum ceterarum discussio in Imperio pertinet primò ad Cameræ Wezlariensis forum, ubi constitutus supremus controversiarum Judex Cæsaris & unà Imperii nomine causas decedit. Porro in Cæsareo Imperii Concilio Viennæ itidem nomine Cæsaris jus dicitur. Ad hæc duo summa dicasteria etiam status Imperii possunt suas privatas causas referre.

3. *Quæ vires bellicæ in Germania?*

Equidem maxima est Germaniæ potentia, ut vel potentissimis hostibus par esset, imò superior, si quidem conjunctim omnia & singula Imperii membra cum Capite conspirarent. Id tamen in præsenti Religionis dissidio, & inde enascente dissensione animorum sperari vix jam potest.

4. *In*

4. *In quo perfectionis gradu sunt hodie scientiæ & artes in Germania?*

Videtur sanè Germania ita his se excoluisse, ut nulli alteri regno Europæ faciliè cedat. Huic asserto fidem faciunt tot athenæ, Lycea, Gymnasia, & ex his copia doctissimorum hominum, & plurimi excellentissimi artium Magistri.

5. *Quid discriminis est veteres inter & hodiernos Germanos?*

Ingens est discrimen, ut ex dictis hætenus patet. Quippe quàm rudes olim inculti, & barbari fuerunt veteres Germani, tam docti, exculti, & bellè morati successerunt posterii Germani. Id excipio, Germanorum nempe magnanimitatem non defuisse, sed hodièdum perseverare. Atque huic ascribas, velim, quòd Romani Imperii falces annis ampliùs nongentis Germani gloriòsè sibi vindicârint, & in hodiernũ usque diem fortiter tueãtur.

C A P U T III.

De Germaniæ Principibus quàm sacris quàm profanis.

Quandoquidem in priore, eòque tertio opusculo de Romano Germanicis Cæsaribus, quantum satis, actum est, necessarium videtur, ut hîc de Germanicis S. R. I. Electoribus & Principibus, eorũque rebus gestis brevis fiat mentio.

§. 1.

De tribus Ecclesiasticis Electoribus.

1. *Quid notandum venit de primordio Archiepiscopatûs Moguntini?*

Sanctus Crescens, discipulus S. Apostoli Petri, fuit primus Moguntiz Episcopus; Sanctus vero Bonifacius postmodum, anno nempe 744. à Zacharia summo Pontifice primus Archiepiscopus est renuntiatus Willigisus Fabri Carpentarii Filius, ab Othone III. Romanorum Imperatore omnium primus Elector R. I. est declaratus, quem etiam ob singularem sapientiam in Imperii negotiis tanquam Cancellarium adhibuit. Continuavit hoc dignitatis officium etiam sub S. Henrico Cæsare. Ex eo tempore illa Cancellarii dignitas potissimum fuit penes Archiepiscopos Moguntinentes. De Willigiso hoc facta est mentio in tertio opusculo sub Othone III.

2. *Quid cum Hattone ejus nominis secundo Archiepiscopo Moguntino actum?*

Hatto vir inimicicors, & durus erga miseros mendicos fuisse scribitur, id quod testatum fecit premente annonæ caritate, & gravi famis calamitate, sed ad suummet exitium. Quippe turmam mendicabulorum, quæ panis aliquid rogarent, horreo includi jussit, specie distribuenti ibidem panis. At interea ejusdem imperio horreum incenditur & unâ famelici pauperes conclusi quâ flammâ

quà fumo cneantur. Eo incendii articulo cùm lamentabiles pereuntium ejulatus audirentur, joculari in modum Hatto ad suorum aliquem dixisse fertur: audi, quomodo hi mures cantillent! Crudele hoc factum in vestigio ultio divina est infecuta. Mox enim inconditus murium exercitus procurrit, Hattonem rectà aggreditur. Hic adeò ut se infestis his hostibus subduceret, turrin, in medio Rheni stantem, tanquam asylum properè conscendit. Sed enim mures manipulatim insequuntur, penetrant portam & fenestras turris, misserrimum Archiepiscopum depascunt. Atque hæc turris in hanc usque horam à muribus nomen obtinet. Hæc quidem imperante Cæsare Othone Magno contigisse ferunt, quæ tamen alii probati Scriptores ad fabulas relegant.

3. *Quæ Trevirensis Archiepiscopatus exordia?*

Sanctus Eucharius, ex septuaginta duobus Christi Discipulis, à S. Petro Apostolo ad prædicandum Evangelium Trevirensibus submissus est, quorum primus Episcopus fuisse traditur. Hic fati concessit anno Christi sexagesimo sexto. Porro S. Agricius, Patriarcha Antiochenus anno 330. primus Archiepiscopus fuit constitutus. Hic textilem Christi tunicam secum Treviros attulit, ubi hodieum asse vatur. S. Helenæ Imperatricis domicilium in templi formam redactum Agricius ritè consecravit: palatium verò constanti M. tansulit in monasticam habitationem, quæ nunc Abbatia

batia S
virens
imperat
serius A
4.

S M
lumine
centesi
Traditu
se filius
tam rev
Bonifac
tatus.
bertus,
III. C
scopatu
adjunct

5.

SS.
us, Cu
Coloni
Regu
per il

Hu
camen

batia S. Maximini vocatur. Primus Elector Tre-
virensis erat Ludolphus, Saxoniae Dux, Othone III.
imperante. Dignitas Archicancellarii aliquantò
eriùs Archiepiscopatui huic adjecta est.

4. *Quid de primordiis Archiepiscopatus
Colonienfis memoratu dignum
occurrit?*

S Maternus circa annum Christi 99 veræ fidei
lumine Coloniam illustravit, ibidem anno at tis
centesimo decimo quinto, Christi 128. mortuus.
Traditur hic ipse Maternus viduæ Naimiticæ fuisse
filius, quem JESUS, Sancto Luca teste, ad vi-
tam revocavit. S Agilolphus octavo sæculo à S.
Bonifacio primus Coloniae Archiepiscopus fuit ini-
tiatus. Primus autem Elector fuisse fertur Heri-
bertus, Marchio Foro-Julienfis sub Cæsare Othone
III. Caterùm Archicancellarii munus Archiepi-
scopatui subiequentibus demum temporibus est
adjunctum.

5. *Quinam Archiepiscopi Colonienfes vitæ
sanctimoniæ præ cæteris floruerunt?*

SS. Severinus, Evergisilus, Aquilinus, Simone-
us, Cunibertus, Agilulphus, Heribertus, Anno &c.
Coloniae deposita sunt corpora quoque SSS. trium
Regum, quæ sub Friderico Barbarossa Mediolano,
per illum ipsum vastato, Coloniam pervenerunt.

6. *Quid de S. Archiepiscopo Annone
existimandum?*

Huic parùm laudis tribuunt Aetholici; cùm
tamen Scriptores synchroni tanquam virum singulari
sancti-

sanctitatis fama conspicuum celebrent: id fortasse nonnulli Viri huic sancto vitio vertunt, quod Imperii negotia imperante Henrico IV. cujus adolescentiam moderabatur, tractanda suscepit. At in comperto est ex veterum & probatorum auctorum fide, Annonem id onine in commune Imperii ac præcipuè Ecclesiæ bonum cum non vulgari sapientiæ & justitiæ laude præstitisse.

7. *Quis casus fuit Colonienfis Archiepiscopi Gebhardi?*

Sanè lamentabilis casus; nam anno 1583. amplius sectam Lutheranam, matrimonio sibi junxit publice Agnetem, Comitem à Mansfeld. Equidem quærebat Archiepiscopatum transmutare in profanum Principatum, sed à Pontifice mox Vaticano fulmine ictus, à Capitulo Cathedrali abdicatur, substituto ejus in locum Ernesto, Bojariz Duce. Verùm Gebhardus non eapropter statione cedendum ratus, ad arma profilit, adscitis in foedus copiis Palatini Ducis, dicti Simmerensis. Horum tamen consiliis Dux Bojus Wilhelmus Frater Ernesti obviam ivit. Itaque Gebhardum, pecuniâ, belli nervo destitutum, in Hollandiam expulit, ubi miseram vitam tolerans, ab omnibus desertus, infelici fato decessit anno 1589. Exinde non nisi ex ducibus Bavaris ad hujus Archiepiscopatus apicem sunt evecti.

8. *Quæ officia & prerogative sunt trium Archiepiscoporum Moguntinensis, Trevirensis & Colonienfis?*

Inprimis

Inprimis singuli sunt S. R. I. Electores, quorum est, cum reliquis Electoribus secularibus, Romani Imperii Caput deligere. 2. Moguntinus coronat electum Cæsarem, siquidem coronatio contingat in sui Archiepiscopatus territorio: quod si fiat coronatio in Colonienſi Archi-Episcopatu, loci Archiepiscopus Cæsarem Romanorum Regem creat. 3. Quivis horum trium Archiepiscoporum Archicancellarii munere in Sacro Romano Imperio funguntur, Moguntinus quidem per totam Germaniam, Trevirensis per Galliam, & Regnum Arelatenſe, Colonienſis per Italiam. 4. Hi tres Ecclesiastici Electores ex more antiquo præcedunt suos Collegas Electores Laicos, & hoc quidem ob reverentiam avitam erga statum Ecclesiasticum. 5. Elector Trevirensis sibi vindicat primum suffragium in Imperii Comitibus, & è regione Cæsaris consistet, habens ad dextram duos Ecclesiasticos, ad lævam Electores seculares.

§. 2.

De Regno & Electoratu Bohemico.

1. *A quibus populis Bohemia olim habitata fuit?*

Primi habitatores fuerunt Boji, qui annis quingentis & nonaginta ante natam mundi salutem sub Rege suo Sigoveſto ex Gallia in Bohemiam migraverunt. Hanc de suo nomine Bojohemum dixerunt, seu Bojorum Coloniam, aut ſeuem. 2. Anno

quinto post natum Christum expulsi sunt à Marco-
mannis, qui ex Germaniæ populis confederant pri-
us Danubium inter & Niccarum fluvios. Itaque
hi Duce suo Rege Maroboduo, Bojis ejectis, Bo-
johemum pleno jure sibi vindicârunt. Boji verò
amissa statione cesserunt in proximam Regionem
Nariscorum, quam hodie dicunt, Palatinatum su-
periolem. Inde Danubium transgressi circiter an-
num Christi 500. Romanis ex Vindelicia ejectis, in
eadem sedem sibi fixerunt. Hæc proin Regio ab
ipsis nomen accepit Bojariæ vel Bavarix. 3. Ad
annum Christi 550. aut ex aliorum sensu annum
640. Slavi populi Bohemiam occupârunt, ex eâque
Ducatum formârunt. Primus Dux fuit Czechus,
frater Lecchi & Russi. Horum fratrum primus
cû suis in Polonia, alter in Moiscovia sive Russia con-
fedit, ubi utrinque ab ipsis forma Ducatûs est in-
troducâ. Atque hæc Slavonica natio initium fe-
cit extirpandis densis Bohemiæ saltibus ad promo-
vendam terræ fertilitatem.

2. *Quæ primaria mutationes intervênere
à tempore Czechî usque ad nostra
tempora?*

Post Czechum Bohemi à viginti duobus Ducibus
regebantur serie non interruptâ. Sub duodecimo
Duce Borivorio I. Bohemia Christianæ Religionis
lumen feliciter aspexit, tempore Cæsaris Arnulphi
circa annum Christianum 895. Anno subinde 1085.
Ladislau II. Henricus IV. Imperator Mogontix
Regem duxit. Post hunc regimen transit partim
ad

ad Duces, partim ad Reges, donec tandem Premislao II. Regium Bohemiæ titulum Cæsar Philippus in perpetuum confirmavit. Paulò post idem Premislaus, utpote Rex & unà Elector operam suam contulit in eligendo Friderico II. Post Premislaum Regum Bohemorum Electio plerumque fiebat per scrutinii suffragia, ut Rex tamen esset fiduciarius Cæsaris cliens in suis propriis terris. Albertus II. & Ferdinandus I. ambo Cæsares ex Austriaca Domo Regnum Bohemiæ, & Hungariæ jure nuptiali sibi asseruerunt. Tandem anno 1620. Bohemia post famosam ad Pragæ mœnia victoriam à Ferdinando II. obtentam contra Fridericum, (unius hyemis Regem dictum) ejusque exercitum in jus hæreditarium, armis partum, transit, id quod pace Monasteriensi est confirmatum. Carolus VI. Romanorum Imperator, undecimus jam Bohemiæ Rex numeratur ex Archiducibus Austriacis.

3. *Quinam præterea Duces & Reges Bohemiæ sunt speciatim memorabiles?*

1. Premislaus primus, tametsi ortu & conditione turicola fuerit, tamen non vulgaris figacitatis & prudentiæ laude eminuit. Quare Libussa tertia Dux Bohemiæ, quæ urbem Pragam condidit, illum in thalami conjugalis consortem adiecit, & eo pacto quartam Bohemiæ Duce[m] fecit. Huic septem ipsis annis veniendum fuit cum Bohemis fœminis, quæ ductu nobilioris ex Libussa aula nuptiarum Bohemiæ regimen sibi arrogabant. Et verò

primus conflictus illis prorsus ex voto cessit. Premislaus mansuetudine & longanimitate feroces mulierum animos delinire & expugnare satagebat. At cum nihil lenitate proficeret, armata tandem manu ambitiosas has Amazones coëgit ad domesticum colum reverti. Acta hæc sunt circa annum Christi 650.

2. Sanctus Wenceslaus decimus quintus Bohemorum Rex viri sancti, numerisque omnibus ablutu formam in se ipse expressit. Singularem porro memoriam meretur tenerissima ejus erga augustissimum Altaris Sacramentum pietas. Solebat enim quotannis triticum divino Sacrificio servitutum, suis ipse manibus seminare, & metere: in eundem quoque finem esse vindemiator, & legere botros ad usum sacri Calicis consueverat. Tandem impiæ Matris Drahomiræ instinctu à crudeli Fratrì Boleslai ferro in templo orans, Deo victima cecidit innocentissima. Drahomira, sanguinaria furia, meritissimas dein sceleris pœnas dedit, quando viva cum curru & equis terræ hiata fuit absorpta: Boleslaus verò id gratiæ à cœlo obtinuit, ut postea resipisceret. Cæterum Sanctus Martyr & Rex Wenceslaus in terris agebat Othonis M. Cæsaris temporibus.

3. Wenceslaus V. postremus Ducum Bohemorum fuit ex stirpe Premislai ruriculæ, anno 1306. violenta morte sublatus. Paulò post successerunt, tres Bohemiæ Reges, Carolus IV. Wenceslaus Piger sive Ignavus, & Sigismundus, quorum singuli subin Cæsares sunt creati.

4. *Quid præterea de Bohemis observatu dignum?*

1. Regnum Bohemiæ pars quidem Germaniæ censetur, sed nulli circulo Imperii accensetur. 2. Rex Bohemiæ inter Electores Laicos principatum tenet, & suffragium fert proximè Archi-Episcopum Coloniensem. 3. Olim Rex Bohemiæ, quæ Elector, nihil admodum conferebat ad communes Imperii expensas, nec in ullis comparebat Comitibus: sed ab anno 1708. utrumque modò præstat. 4. Marchionatus Moraviæ, & Ducatus Silesiæ referuntur ad Bohemiam, uti & Lusatia, quæ tamen à Ferdinando II. Electori Saxonix relicta est ad compensandas impensas in bellum factas.

S. 3.

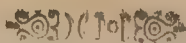
De Electoratu Bavarico, & Palatinatu Electorali.

Ambæ hæ Domus Electorales hîc conjunguntur, quoniam eandem trahunt originem.

I.

1. *Quis Bojariæ status priscis Romanorum temporibus?*

Imperante Augusto Bojaria erat Romanorum Provincia, cujus pars, superioris Sueviæ contermina, Oenum inter & Danubium, Lacum Podamicum, & Alpes sita, dicta est Vindelicia. Altera pars residuum Bojariæ compledebatur tractum cis Oenum cum Austria, noménque Norici obtinuit.

2. *Qua ratione Bojaria à Romanis ad Bojos translata est?*

Boji quingentis nonaginta annis ante Christi ortum è Gallia in Bohemiam transgressi, hanc exinde Bojohemiam appellârunt. Sed quinto post natum Servatorem anno à Marcomannis, præeis Germaniæ incolis, sunt expulsi. Itaque in Nariicorum terras (Palatinatum superiorem) profugi, sedem ibi fixerunt, donec anno 508. Ductore Theodone primo Almonium amnem trajecere, quo ipso ex transitu Dietfurtum (feu Theodonis vado) nomen deinceps adhæsit. Inde progressi longius Ratisbonæ Danubium quoque superârunt, & pulsus ex Vindelicia Romanis, Boicum, eumque regnum dominatum stabiliverunt. Porro Ratisbonam, Romanis extortam de Conjuge sua Reginobirga dixit Theodo Reginoburgum, in qua ipsa urbe Regiam sibi delegit. Ibidem loci Theodo III. sub finem sæculi texti à S. Ruperto in Deiparæ Sacello (*vetterem Capellam* vocant hodièque existente, sacro baptismatis fonte ablatus est.

3. *Quomodo Bojaria à primis Bojorum Ducibus ad Carolum M. transiit?*

Thassilo eius nominis tertius Bojarie Dux in Conjugem acceperat Litopirgam, filiam Desiderii ultimi Longobardorum Regis. Hunc Carolus M. Ticini captum, Regno exuerat. Itaque Litopirga vindictæ iuriis agitata, Thassilonem adversus Carolum M. concitare non destitit, quoad infesta arma caperet contra Regem Victorem. At enim
ejus

ejus expeditionis consilium sinister exitus frustratus est. Quippe à Carolo victus, suoque Ducatu privatus cum Principe filio in Gemetense Galliæ Monasterium migrare jussus est, ubi vitâ laudabilissimè ductâ obiit circa annum 795. Ex eo tempore Bojaria, in Gallicam Provinciam redacta, persistit in Carolino stemmate usque ad Ludovici IV. obitum.

4. *Quis intermortuo Carolino stemmate Bojaria imperavit?*

Diversi imperârunt Duces, sed non ex una eademque Domo. Post mortem Ludovici IV. regnabat in Bojaria Arnulphus malus, ingenii planè inquieti Princeps. Hic invidens Cæsareæ coronæ, Conrado I. & Henrico Aucupi bellum movit, sed ob id maleficium suis è terris expulsus. Arnolphus, filius Arnulphi, paria ausus est contra Othonem M. qui illum ita multavit, ut Ducatu adempto cum suis posteris in sortem Comitum retulerit. Ex hoc proin descendunt Palatini Comites Schirenses, & Comites Wittelsbacenses, qui tandem lapsu temporum restauratam Ducatûs dignitatem in Bojaria obtinuerunt. Neque exinde ea dignitas desit, sed hodièdû in Electorali domo Bojca floret.

5. *Quinam Duces Boji post Arnulphum Malum, ejusque filium sunt memoriâ digni?*

Post Arnulphum usque ad restitutionem Domûs Wittelsbachicæ Bojariæ præerant Principes Saxones, Francones, & Suëvi. Ex gente Saxo-Bavarica erat

erat S. Henricus Cæsar, qui Abudiaci, oppido Bavarix ad Danubium, Ducalem Regiam suam locarat. Inter Duces Bojarix ex Franconibus fuerunt Henricus III. & IV. postmodum Romani Imperatores. Hic remunerationis nomine Bojariam Guelphoni è Comitem Altorffensium in Suevia stemmate possidendam dedit. Inter Guelphicæ prosapie Duces præ cæteris memorandi veniunt Henricus IX. *Niger*, Henricus X. prioris filius, *Superbus* dictus, & Henricus *Leo* cognominatus, postremi filius, qui præter B. jariam totam quoque possidebant Saxoniam, quam Henricus IX. conjugali fœdere sibi asseruit, Henricus *Leo* verò iterum amisit, quando à Cæsare Friderico Ænobarbo A. 1180. proscriptus, omnibusque suis Regionibus, præter Brunsvicensẽ & Luneburgensem, est exutus, Bojariã Othoni Comiti Wittelsbachio ob egregiam in bello navatam operam, attributã. Inter cetera temporis urbs Ratisbona in libertatem asserata, non rediit deinceps ad dominum Boicum. Idem Henricus *Superbus* pontem illum celeberrimum Ratisbonæ è lapide quadrato sub A. 1140. construendum curavit.

6. *Quinam Duces & Electores post Henrici Leonis proscriptionem ad hanc usque diem rexere Bavariam ?*

1. Otho M. Wittelsbachius, hodiernæ Domus Bavaricæ Author. Obiit A. 1183.

2. Ludovicus Elector, qui totum Palatinatum cum

cum Electorali dignitate in familiam Wittelbachiam pactis nuptialibus transtulit. Occisus est Kellhemii A. 1231.

3. Otho Elector obiit A. 1253.

4. Ludovicus Severus, Elector, occisa ob adulterii suspitionem conjugem cum aliis quatuor, tantis idcirco animi tormentis ex-torciatus est, ut infuente mox nocte totus insanuerit. Füssenfeldensis exinde Monasterii conditor. Rudolpho filio, nominis, gentisque Palatinae propagatori Palatinatum; Ludovico verò, postea Cæsari, reliquit Bavariam, ex eo tempore à Palatinatu, universè accepto, semper sejunctam. Obiit 1294.

7. *Quæ Bavaria facta divisio à Ludovici Cæsaris obitu?*

Hujus filius Stephanus I. Bavariam tribus suis filiis ita divisit, ut Stephano, natu maximo Ingolstadtum, Friderico Landshutum, Joanni natu minimo Monachium obveniret. Deficiente porro post annos 53. Stephani progenie, hæreditas obtingit Duci Landshutano. Sed & hujus stirpe post annos centum & undecim exaréscente, Albertus IV. Bavariam solus obtinuit, legemque tulit, ut deinceps natu maximus Baviaræ universæ solus præesset. Obiit Stephanus I. A. 1377. cujus filius Joannes A. 1397. Ernestus verò Joannis filius A. 1438. ex hac vita migravit. Albertus porro Pius, Ernesti filius A. 1460. decedens, testamento cavérat, ut è quinque filiis summa rerum ad Joannem & Sigismundum, natu majores, deferretur.

Si-

Sigismundus, Basilicæ B. M. V. Monachii conditor, triennium cum Joanne, hocque peste sublato, solus biennium regnabat, Principatu exinde in Albertum IV. fratrem sponte translato; cui tamen Christophorus & Wolfgangus fratres natu minores multum negotii faceiebant. At longè difficilior eidem contentio fuit cum Georgio Duce Landishutano Ludovici Divitis, qui Ingolstadiensem Academiam condidit, filio; hic filiam Ruperto Palatino deipondit dotique inferiorem dixit Bavariam. Orto inde bello gravissimo iis tandem conditionibus A. 1505. pax firmata est, ut Ruperti pupillis Othoni & Henrico novas, uti deinceps appellari cœpit, Palatinatus attribueretur.

8. *Qui Duces & Electores universæ de-
nuò Baviaræ imperârunt?*

1. Albertus IV. divisas Baviaræ Provincias iterum conjunxit A. 1507. mortuus anno sequente 1508.

2. Guilielmus IV. Constans eò præcipuè appellatus, quod in Bavaria Religionem Catholicam, grassante circumcirca hæreseos lue, & Marte Rustico latè omnia devastante, sartam, testamque conservârit. Mortuo Landischuti Ludovico fratre inferioris Baviaræ Duce, solus rerum potitus, decessit A. 1550.

3. Albertus V. Religionis Orthodoxæ in Germania propugnator fortissimus, legem jam antea latam stabilivit, ut ne posthac Bavaria divideretur. Societatem JESU Ingolstadtium & Monachium introduxit. Obiit A. 1579.

4. Guil-

4. Guilielmus V. Catholicæ iidem Religionis non in suis modò, sed exteris quoque Provinciis, præsertim adversùs Gebhardi Septemviri Coloniensis molitiones, vindex strenuissimus, Bavarie Principatu, quem 17. annos summa cum laude tenuit, in Maximilianum filium spontè translato, per 29. annos vitæ reliquos animæ negotium, omnium gravissimum, unicéque necessarium, tractandum suscepit. Vivere desit A. 1626.

5. Maximilianus I. Heros incomparabilis, post Pragensem victoriam Septemvirali dignitate A. 1623. auctus, Palatinatum superiorem, & urbem Donawerdam Ecclesiæ simul Catholicæ, ac Boicæ Domui asservit. Obiit Ingoistadii A. 1651.

6. Ferdinandus Maria, Principis optimi numeros omnes implevit. Nec minor ipsi, quàm Progenitoribus, Orthodoxæ Religionis cura erat, qui omnium Bavarie Principum natus quasi character est, basisque & fundamentum boni, auspiciatque Principatus. Obiit Schleishemii A. 1679.

7. Maximilianus Emmanuel in Hungaricis præcipuè pro re Christiana susceptis expeditionibus, liberatione Viennæ, expugnationibus urbium Budæ, Strigonii, Neosolii, Essecii, & Maximè Belgradi &c. pugnis item decretoriis ad Parcanum, & Mohacium &c. immortale sibi nomen comparavit. Inde variis bellis implicatus, & fortunam utramque expertus, recuperatis A. 1715. Provinciis, Monachii diem obiit A. 1726.

8. Carolus Albertus ad Imperium Romanum erectus 24. Januarii, coronatus 12. Febr. A. 1742 obiit A. 1745. 20. Jan. Imperator Carolini nominis VII.

9. Carolus Maximilianus Elector, Caroli VII. Filius

II.

*De Electoratu Palatino.*1. *Que Palatinatus facies ante Caroli M. tempora?*

1. Ante Romanorum adventum Palatinatus vetustissimi Regni Alemannici pars fuerat. 2. Imperante Augusto & hunc, & omnes alias Provincias Rhenanas Romani in potestatem suam redegere. 3. Incolæ Palatinatus in Francia postmodum expeditione à Pharamundo A. 424. suscepta, superato Rheno, Romanos in Gallia sunt adorti.

2. *Quid de antiquis Comitibus Palatinis sciendum?*

1. Cum olim Germania, in Principatus nondum distributa, solis pareret Imperatoribus, hique sedes suas identidem mutarent, fuerunt pro singulis Provinciis constituti supremi Præfeti, dicti Comites Palatini, qui nomine Cæsaris absentis, controversas dirimerent. Illos inter eminebat Comes Palatinus Rheni, quia non solum in adjacentibus terris, sed in ipsa etiam Aula Imperatoris, imò, cum hic Romam proficisceretur, per universam Germaniam juris dicendi potestatem habebat. 2. Extinctâ porro per Ludovici IV. mortem Carolina stirpe, regionum Præfeti, in Palatinatu ac alibi, munia & Provincias siue sui sue commissas hæreditario quasi jure possidere cœperunt. 3. Eberhardus A. 912. à fratre suo Conrado I. Cæsare Palatinatum pro

pro

pro sua familia obtinuit. 4. Conradus Dux Sueviae, frater Friderici I. Imperatoris anno 1156. Heidelbergam condidit.

3. *Quinam extincta stirpe Carolina Palatinatum obtinebant, donec is domui Wittelsbachiae pervenit?*

Nobilissima omnes, ac diversa stirpe prognati erant, quos brevitatis studio praeterimus. Henricus Henrici Leonis filius pactis dotalibus Provinciae possessionem adiit, sed eandem iterum dejectus est anno 1215. quando à Friderico II. Caesare fuit proscriptus. Postmodum Ludovico Bavariae Duci, Othonis I. Wittelsbachii filio, Palatinatus clientelari jure est traditus; nec antè tamen in ejusdem possessionem venire licuit, quàm Otho Ludovici filius Agnetem, Henrici proscripti filiam matrimonio sibi junxit. A. 1225.

4. *Quamdiu Domus Bavarica Palatinatum simul ac Bavariam cum Electoratu tenuit?*

Annos circiter septuaginta, quoad nempe Rudolpho, Ludovici Severi filio natu majori, Palatinatus, Ludovico verò, postea Caesari, Bavaria est attributa, divisione hac in hodiernum usque diem perdurante.

5. *Quinam exinde Electores Palatini Electaribus Boico-Palatinis successere?*

Orti hi erant ex triplici stirpe. 1. Rudolphina.

2. Simmerensi. 3. Neoburgica.

6. Quid

6. *Quid de Rudolphina Stirpis Electoribus
universè memorandum?*

Ex hac tredecim Electoratum obtinuère ab A. 1294. ad A. 1559. Nos aliquos memorabimus.

Rudolpho I. quod à Friderico Austrio contra Ludovicum fratrem stetit, proscripto, Palatinatum tamen cum Septemviratu recepère filii ea lege (quam jam antea avus Ludovicus Severus tulerat, & Ludovicus Cæsar, patrui foedere Ticini inito renovaverat) ut ex domo Bavarica & Palatina alternis posthac vicibus Septemviri legerentur.

Verùm Carolus IV. Cæsar Rupertum I. Rudolphi I. filium, & Annæ Conjugis suæ fratrem, ejusque posteros edito Norimbergæ A. 1356. diplomate perpetuos S. R. I. Archidapiferos & Septemviros instituit.

Ruperto igitur I. successit Rupertus II. ex fratre nepos, & huic Rupertus III. qui exauctorato A. 1400. Wenceslao, Cæsar est creatus.

Ludovicus Barbatus Ruperti III. filius, in Concilio Constantiensi Sigismundi Cæsaris, aliquoties absentis, vices implevit. Inde domum redux linguam Latinam jam senex cœpit addiscere, quod Cæsar Sigismundus sæpius conquestus esset, nullum ex Electoribus laicis latine scire. Hujus progenies defecit A. 1559. Othone Henrico sine liberis emortuo. Hic à Georgio Divite Duce Landshutano avo suo mater. o Palatinatum novum seu Neoburgicam, post bellum cruentum Domum inter Bavaricam & Palatinam exortum, obtinuit.

7. Qui

7. *Qui Electores Palatini è stirpe
Simmerensi ?*

Fridericus III. 2. Ludovicus. 3. Fridericus IV. 4. Fridericus V. qui post pugnam Pragensensem septemviratu, & Bohemiæ Regno, in quod ambitiosæ potissimum conjugis, aliorumque pessimis consiliis inductus, sese intruserat, exutus, fato cessit A. 1632. sex & triginta haud amplius annos natus. 5. Carolus Ludovicus Friderici V. filius, cui per pacta Mcnasteriensia octava dignitas Electoralis cum Archithesaurarii titulo adjudicata est. 6. Carolus A. 1685 sine prole decedens, cujus soror Philippo Aurelianensi nupta, ansam dedit bello exitiosissimo, quo miles Gallicus totum penè Palatinatum ferro ac flammis depopulatus est.

8. *Qui Electores Palatini è stirpe
Neoburgica ?*

1. Philippus Wilhelmus, Domus Palatinæ augmentum decus, & Religionis præsertim orthodoxæ strenuus propugnator. Ex Elisabetha Amalia Hassæ Landgravia Liberos suscepit septendecim, plerisque omnes Insulis, imperialibus regisque diadematis, insignibus Electoralibus &c. conspicuos. Obiit A. 1690.

2. Joannes Wilhelmus, qui causam, Domum inter Palatinam, & Aurelianensem tandem agitaram, arbitro tandem Romano Pontifice obtinuit, nullique extinctæ pepercit labori, quo Palatinatum Calærum incensilis, cadibus direptionibus micrè devastatum erigeret, melioremque in statum restitueret. E vita discessit A. 1716.

3. Caro.

3. Carolus Philippus hodiernus Elector, Joannes Wilhelmi frater.

9. *Quas metamorphoses Religio subiit in Palatina?*

1. Fridericus II. Lutheranismum crudum adhuc & impositum. 2. Otho Henricus confessionem Augustanam, à Melanchthone cultam, ac sapius recusam. 3. Fridericus III. Zwinglii. 4. Ludovicus Ubiquistarum. 5. Fridericus IV. ejusque Tutor Casimirus Calvini sectam terris suis invexere, tam acerbis Neo-Evangelicorum odiis, & insectationibus, ut Lutherani Calvinistas, hique illos ferro, igne, rota, è templis, scholis, urbibus exterminatos vellent, donec tandem Wolfgangus Wilhelmus Religionem avitam, jam inde à S. Martini & S. Crescentis, primorum tractus Rhenani Apostolorum, temporibus per annos 1400 usque ad horribile illud Germaniæ schisma cultam temper observatamque A. 1614. cœpit reducere. Hujus exemplo non modò tota Domus Palatina Electoralis, sed Sulzbacensis quoque & Bipontina ad Catholica sacra postmodum reversa est.

§. 4.

De Electoratu Saxonico, Brandenburgico & Brunsvicensi.

1. *Quid de Saxonia ante Caroli M. tempora memoratu dignum occurrit?*

In Saxoniam Romani veteres nunquam penetrarunt. Unde Regio hæc ante & post Christi ortum usque

7

2. Qui Duces post Caroli M. tempora regnârunt in Saxonia?

Quintuplici stirpe orti erant, nempe 1. Wittekindorum. 2. Billingorum. 3. Guelphorum sive Bejorum. 4. Ascaniorum sive Anhaltinorum. 5. Marchionum Misnensium.

3. Quo hi ordine regnârunt?

1. E Wittekindi stirpe, quæ ante & post Caroli M. tempora rerum potiebatur, originem duxere 5. Imperatores Saxonici: Henricus auceps, Otho I. II. III. & Henricus Sanctus. 2. Hermannus Billungus, vir nobilis, ab Othone M. ob præclara in Cæsarem hunc merita A. 960. Saxonix Dux creatus, stemmatis Billungani auctor fuit. Fertur hic antea non nisi septem in dynastia sua colonos numerasse, quos ad unum omnes ad furtum communi opera, & consilio commissum in furcam agi iussit. 3. Extincto dein Billungorum stemmate Saxonia ad Guelphicam Bojorum Domum A. 1125. est translata. 4. Henrico Leone proscripto Albertus Ursus ex gente Ascania nive Anhaltina Saxonix Ducitum A. 1180. obtinuit, cujus filius & Successor Bernardus primus Saxonix Elector fuisse traditur. 5. Hac quoque stirpe exarescente, Sigismundus Cæsar Fridericum Bellicosum Misnix Marchionem ob strenuam in bello

bello Hussitico navatam operam Ducem & Electorem Saxoniae A. 1423. creavit. Ad hanc Marchionum Misnensium stirpem hodierna Saxonum Dominus universa originem suam refert.

4. *Quinam inter Saxoniae electores speciatim memorandi?*

1. Fridericus Bellicosus duos genuerat filios Ernestum, & Albertum, unde stirps Ernestina & Albertina. Ex Ernestina tres Electores, Fridericus cum Joanne fratre, hujusque filio Joanne Friderico; Duces item Vinarienses, Isenacenses, Gothani, Coburgenses, Minungenses, Roemhiltani, Eisenbergenses, Hildbertshufani, & Salfeldenses, ex Albertina verò reliqui Saxoniae Electores, Ducisque VVesselsenses, Merseburgenses, & Citienses originem ducunt.

2. Fridericus Elector Lutherum, tanquam obstinatum schismaticum, & notorium haeticum in Comitibus VVormatiensibus à Cæsare Carolo V. sex Electoribus, cæterisque Imperii ordinibus proscripsum, solus protexit. Obiit cælebs A. 1525.

3. Joannes Elector Frater Friderici, *Protestantium* caput, *Confessionem Augustanam* cum Georgio Marchione Brandenburgico, Ernesto Duce Brunsvicensi, Philippo Hassiae Landgravio, VVolfgango Principe Anhaltino, urbibus Norimbergenfi, ac Reutlingensi A. 1530. Augustæ Vindelicor. Carolo V. porrectam, & ab Imperatore, sex Electoribus cæterisque Imperii statibus rejectam, propugnandam suscepit; quam tamen biennio post ejuravit

vit, ac testamento cavit, ne filius in hæreditarias Provincias antè succederet, quàm Lutherò ejusque affectis exterminatis, avita sacra reduxisset. Inde Sacramentis Confessionis, Eucharistiæ, atque extremæ unctionis ritè susceptis, obiit Catholicus A. 1532. uti testantur literæ, à filio Joanne Friderico ad Guilielmum & Ludovicum Baviaræ Duces eodem anno 1532. 24. Aug. datæ, quæ in Electoralis aulæ tabulario Monachii hodièque asservantur, ac sæpiùs typis sunt vulgatæ.

4. Joannes Fridericus statuerat quidem initio ex suprema parentis voluntate fidèque eidem data, Lutheri sectam stirpitus eradicare; sed aliorum consiliis in transversum actus, fidem fessellit, maximo suo damno; nam postquam & ipse & reliqui Smalcaldici sœderis focii cum centum ferè millium exercitu A. 1546. Cæsarem prope Ingolstadtum oppugnare adorti, ne tentato quidem pugnæ discrimine turpi fuga dilapsi fuerant, altero mox anno ad Mulbergam captus, libertate, fortunæque omnibus excidit, Septemviratu in Mauritium Albertinæ stirpis surculum, ejusque propaginem translato.

5 *Quinam Albertinæ stirpis Electores?*

1. Mauritius. 2. Augustus frater. 3. Christianus, qui Calvinii sectam in Saxoniam parabat introducere. 4. Christianus II. 5. Joan. Georgius I. 6. Joan. Georgius II. 7. Joan. Georgius III. 8. Joan. Georgius IV. 9. Fridericus Augustus, Georgii IV. frater, hodiernus Saxonie Elector, & Polonie Rex, Religionem Catholicam per totsecula jam inde à SS. Agniti, Marciani, Ludgeri & Caroli M. temporibus in

Saxonia sede stabili receptam, indeque Duce & auctore Luthero exulare iussam, Domum suam recepit A. 1697.

II.

De Electoratu Brandenburgico.

1. *Unde originem trahit hodierna Domus Electoralis Brandenburgica?*

Ab antiquissimo stemmate Comitum Zolleranorum, è quibus Conradus I. Rudolphi II. Comitis Zollerani (à quo hodierni Principes Hohenzollerani) filius, ante annos amplius quingentos Comes Castellanus sive Burggravius Norimbergæ fuisse perhibetur. Quam dignitatem Fridericus III. à Cæsare Rudolpho I. A. 1273. jure hæreditario obtinuit. Fridericus VI. Norimbergæ Burggravius à Sigismundo Cæsare Marchiæ Brandenburgicæ vicarius primùm administrator, dein A. 1417. Septemvir est renunciatus.

2. *Quinam Marchiæ Brandenburgicæ ante Comites Zolleranos præfuere?*

1. Henricus Auceps circa A. 928. Sigefridum Comitem Ringelheimensem ex Wittekindi stirpe primum Marchionem designavit. 2. Fridericus Ahnobarbus Albertum Ursum ex Ascania seu Anhaltina Domo Marchionatu simul & Septemviratu condecoravit 3. Cùm ultimus è stemmate Ascanio Elector sine liberis decessisset, Cæsar Ludovicus Bavarus Septemviratum filio Ludovico, & hic Ludovico Romano fratri tradidit, cui sine prole defun-

Otho frater successit 4. Cùm & Otho. improlis obiit, Carolus IV. Othonis socer, Marchionatum filio Wenceslao, hic verò, post adeptam Imperii & Bohemiæ coronam, fratri Sigismundo, Sigismundus tandem Imperator, Friderico Burggravio Norimbergensi è Comitibus Zolleranis cessit, ut suprà meminimus.

3. *Quot Electores Brandenburgicos Domus Zollerana numerat?*

Tredecim, è quibus primi quinque Catholici, tres proximi sequentes Latherani, reliqui Calviniani, hoc ordine. 1. Fridericus I. 2. Fridericus II. 3. Albertus, ob animi a. titudinem Teutonicus Achilles, ob eloquentiam Ulysses Germanicus dictus. 4. Joannes, ob facundiam Germaniæ Cicero appellatus, sedem ex Franconia in Marchiam Brandenburgicam transtulit. 5. Joachimus I. os & oraculum Imperii, ac sui temporis Nestor communi Scriptorum elogio celebratus, Lutheranae factioni invicta constantia se opposuit. 6. Joachimus II. Lutheri sectam A. 1539. palàm est amplexus. Interiit veneno per Judæum propinato. 7. Joannes Georgius, à quo hodierni Marchiones Culembacenses, seu Baruthani, & Onoldini originem trahunt *Formula Concordiæ*, novisq; Ubiquistarum erroribus cum Augusto Saxonie Electore subscripsit. 8. Joachimus Fridericus Havelbergensem, Lebusiensem Episcopatum cum Archiepiscopatu Magdeburgensi sibi vindicavit. 9. Joannes Sigismundus A. 1614. sectam Lutheranam cum Calviniana commutavit. 10. Georgius

orgius Wilhelmus Borussia Ducalem, quam Albertus Brandenburgicus, supremus ordinis Teutonici Magister, facta ab Ecclesia & ordine secessione, occupaverat, jure hæreditario sibi asseruit. 11. Fridericus Wilhelmus, rebus belli pacisque tempore gestis nominatissimus, annos 48. ad clavum sedit. 12. Fridericus III. Regis Prussiae titulum A. 1701. primus assumpsit. 13. Illi successit Fridericus Wilhelmus 14. Carolus Fridericus hodie rerum potitur.

III.

De Electoratu Brunsvico-Luneburgico.

1. *Quis hodierna Domus Electoralis Brunsvicensis Conditor?*

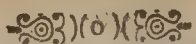
Henricus Leo è Guelphica stirpe Comitum Altorffensium in Suevia, qui Bavariam juxta & Saxoniam, cujus pars tunc erat tractus Brunsvico-Luneburgicus, in sua tenuit ditione. At postquam A. 1180. à Friderico I. proscriptus fuit, Provinciis omnibus, præter Brunsvicensem & Luneburgicam, est exutus.

2. *In quot ramos stirps Brunsvicensis hodierna dividitur?*

1. In Guelferbutanum, & hic iterum in Brunsvicensem, Guelferbutanum, & Beveranum. 2. In Luneburgicum, hincque in Cellensem, & Hannoveranum.

3. *Quis stirpem Guelferbutanam propagavit?*

Antonius Ulricus maximi ingenii Princeps, qui fratri Rudolpho Augusto sine liberis defuncto in Ducis

Ducatu Brunsvicensi successit, & A. 1710. ad Ecclesiam Catholicam gremium rediit, pater Augusti Wilhelmii, Ducis Brunsvico Brunsvico-Guelpherbutani Guelpherbutani, & Ludovici Rudolphi Principis Blankenburgensis, cujus filia natu major Elisabetha, Augusta hodie Imperatrix est, minor verò Alexandra Russiæ Monarchæ parens fuerat

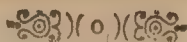
4. *Quis stirpis Luneburgicæ propagator?*

1. Georgius, qui A. 1641. mortuus, 4. reliquit filios, Christianum Ludovicum. Georgium Wilhelmum, Joannem Fridericum. & Ernestum Augustum. 2. Christiano Ludovico sine liberis defuncto, in Ducatu Cellensi successit Georgius Wilhelmus; cumque & hic A. 1705. obiisset improlis, hæreditas ad Hannoveranum est devoluta. 3. Provinciæ Hannoveranæ celsere Joanni Friderico A. 1651. Religionem Catholicam amplexo, Patri Wilhelmine Amalie, Josepho Romanorum Regi, postea Imperatori, nuptæ. 4. Joanni Friderico sine prole mascula A. 1679. obeunti successit Ernestus Augustus frater, quem Leopoldus I. A. 1692. nomen S. R. I. Electorem dixit. 5. Georgius Ludovicus Ernesti filius post multas, gravesque altercationes in Electorum Collegium Ratisbonæ A. 1708. admissus, & A. 1714. ad Britanniam scilium vocatus est. 6. Georgio Parenti in itinere ex Anglia in Germaniam A. 1727. fatigato successit Georgius Augustus.

§. 5.

De Austria, Styria, Carinthia,
& Tirolis,

n. *Quid*

1. *Quid de Regionibus hîc generatim dicendum?*

Totus hic terrarum tractus *Noricum* vocabatur, quem Cæsar Augustus post gravia bella Tiberii privigni sui ductu ibidem gesta in Romanam redegit Provinciam. Hanc annis quingentis Romani, hisque à Theodone I. Baviaræ Duce sub A. C. 508. pulsîs, Boici, post hos verò, Thasilone ultimo Bavaræ Duce Agilolfingicæ stirpis à Carolo M. A. 788. exauctorato, Præfecti alii atque alii administrabant.

2. *Qui primi Austriæ Marchiones, Duces, & Archiduces?*

1. Tamen Provincie hujus præfecti iam antea Marchiones fuerint appellati; hæc tamen dignitas hæreditaria non erat, quoad tandem Leopoldus illustri à Cæsare Henrico Aucupe contra Hunnorum præcipuè irruptiones Austriæ Marchio designatus, eandem jure hæreditario cœpit possidere. 2. Henricus II. Leopoldi Sancti filius, à Friderico Ænobarbo A. 1156. primus Austriæ Dux salutatus, multisque aliis prærogativis est ornatus. 3. Fridericus II. inter Austriæ Duces quintus, à Cæsare Friderico II. *Archiducis* titulo insigniri cœpit.

3. *Qua occasione Austriæ possessionem adiit Domus Habsburgica?*

Othocarus Bohemiæ Rex, Friderico II. ultimo Austriæ Duce extincto, ejusdem sororem Margaritham matrimonio sibi junxerat diuturni illius interregni

regni tempore. Cúmque postea Rudolphus Comes
Habsburgicus ad Imperij solium fuisset evectus,
Othocarus clientelare eidem præstare obsequium
recusabat. Bello igitur à Cæsare semel atque iterum
illato, in acie cecidit. Inde Austriam Domino, Re-
ctoréque orbatam Imperator filio Alberto I. cliente-
lari nomine tradidit, quam ex eo tempore Domus
Habsburgica in sua semper tenet ditione.

4. *Quo pacto Styria, Carinthia, Carniola &
Tirolis obvenère Austriacis?*

Provinciæ istæ post Caroli M. tempora suis quæ-
que Dominis parebant. Styria A. 1193. emptione
Austriaci juris facta est. Carniola extinctis A. 1233.
loci Marchionibus, Austriacorum potestatis ultro
subjecit. Carinthia A. 1332. annuente Cæsare Ludo-
vico Bavaro clientelæ nomine Austriæ obvenit.
Tirolis Margarita Maultaschia, ultimi Carinthiæ
Ducis & Comitis Tirolensis filia post filii sui obitum
A. 1663. Austriacæ Domui cessit.

§. 6.

De Principibus Imperii Ecclesiasticis.

Ilos eo recensemus ordine, quo in Imperii
Comitiis confidere solent.

1. *Quid de Archiepiscopatu Salisburgensi sum-
matim memorandum?*

Sanctus Maximus sub A. 474 Episcopale ibi
munus sustinuit. At ubi biennio post urbs illa à Go-
this, aliisque gentibus barbaris funditus eversa est,
annis 142. deserta suis in ruderibus jacuit, donec

The-

Theodo III. Bojariæ Dux, urgente S. Ruperto urbem instauravit, atque Episcopatum Salisburgensem condidit ad A. 616. Sanctissimus hic Præful Episcopatus præfuit usque ad A. 623. Anno sub Caroli M. tempora primus ibidem Archiepiscopus fuit A. 799

2. *Quodnam fuit initium Ordinis Teutonici?*

Cum Fridericus I. 1189. sacram expeditionem in Palestinam susceperet, Germana Nobilitas eum certatim secuta est, quæ extincto etiam Imperatore rem tam strenuè egit, ut Ptolemaidem, urbem munitissimam, cum aliis Palestinæ locis expugnaret. Exinde stabilis eisdem sedes Hierosolymæ in monte Sion attributa, Ordineque Teutonicus ab Henrico Solymæ Rege, probante Pontifice institutus fuit, assignata in scutum Gentilitium nigra Cruce in albicante area. Magnus Ordinis Magister. S. R. I. Princeps, sessionem obtinet præ omnibus Episcopis, proximus ab Archiepiscopo Salisburgensi. Primus Ordinis Magister erat Henricus Walpott à Basenheim.

3. *Quæ origo 22 Episcopatum Germaniæ?*

1. Episcopatus Bambergensis fundator est S. Henricus Imperator, qui primum Episcopum Eberhardum suum Cancellarium denominavit, anno 1006.

2 Herbipoli S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus circa annum 740. S. Burcardum ad primam insulam Episcopalem evexit. Carolus M. Cæsar Ducatum Franconicum huic Episcopatus dono adjecit,

3. Wormatiæ jam anno 346. florebat Archiepiscopus. Sed anno 744. translatus est Moguntiam, ut tamen Wormatiensis Episcopus esse perseveraret.

4. Episcopatum Aichstadianum S. Bonifacius anno 740. erexit, cui omnium primum præfecit S. Wilibaldum.

5. Spiræ erat ipso jam anno 346. Episcopus nomine Iessius, qui cum pluribus aliis Concilio Coloniensi interfuit. Quot verò Episcopi ante ipsum rexerint illam Ecclesiam, incertum est. Cæterum Canonici Cathedrales Spiræ, Moguntia, Wormatiæ perinde ac in aliis Diocæsesibus prisco illius temporis more juncti in commune vivebant vitam Ecclesiasticam, donec anno 969. separatim vivere & habitare singuli cœperunt.

6. S. Amandus anno 346. Episcopatum regebat Argentorati, & ipse præiens Concilio Coloniensi. Quinam Episcopi ante ipsum Pedum Episcopale tenuerint, incertum est.

7. Anno 594. Constantiam Episcopatus ex vetusta, sed diruta urbe Vindonissa est translatus, cujus primus fuit Episcopus Maximus. Hic Episcopatus omnium amplissimus censetur in Germania.

8. Augusta Vindelicorum tertio seculo primus Episcopus præfedit S. Dionysius, ibidem in persecutione Diocletiani Martyrio coronatus.

9. Episcopatum Hildesheimensem Carolus M. fundavit cui Guntharius omnium primus præfuit. In tota Saxonia sub fatali Religionis schismate hic solus Episcopatus in Catholicæ fidei veritate constantiam tenuit.

10. Paderbornensi Episcopatu itidem Carolus M. initium dedit, & cathedralem quidem Ecclesiam eo in loco condidit, in quo, dum in castris Casareum Textorium terræ depangitur, copiosa aquarum scatebra seie aperuit, unde totus exercitus fuit recreatus.

11. Episcopatu Frisingensi sub annum 730. interuentu Odilonis Ducis Boici, S. Bonifacius S. Corbinianum præfecit.

12. Episcopus Ratisbonensis sub annum 739. item à S. Bonifacio institutus est, primo Episcopo Gaubaldo. Jam ante hunc tamē alii exteri ibidem Episcopi præfuere, sed absque Episcopatu, & legitima successione. Ejus generis fuerunt A. 640. Paulinus, A. 652. S. Martyr Emmeramus.

13. Episcopus Laureacensis à Theodone III. Bojaræ Duce A. 634. Bojodurum sive Pesslaviū est translatus, postquam Laureacum ab Hunnis ferro, flammæque vastatum est.

14. Ecclesiæ Tridentinæ Jovinum primum præfecit Episcopum S. Hermageras Episcopus Aquilejensis, S. Marci Discipulus. Eundem Episcopatum Theodosius M. & Carolus M. postque hos Conradus II. multis beneficiis cumulârunt.

15. Brixinensi Episcopatu Sabionæ (urbs tunc erat binis circiter milliariis Brixinâ distans; unde *Episcopus Sabionensis* vocabatur) sub annum Domini 350. fundato, præesse cœpit S. Cassianus. S. Albinus verò ineunte sæculo XI. sedem Episcopalem Sabionâ Brixinam transferre statuit.

16. P.
S. Pa.
Justini
mina
porro
Basilea.
exular
Cathed
17
Tungi
nis ev
stabilie
18.
sub an
Wifo
pacta
inaud
Catho
nus, sa
19.
migar
M. A
pum
20
incho
IV i
tia p
A. 45
21.
Clod
Urbe

16. Primus Basileensium Episcopus fuisse traditur S. Pantalus. Sunt tamen, qui præcessisse scribunt Justinianum aliòsque plares Episcopos, quorum nomina temporum injurâ interciderunt. Episcopi porrò Basileensis sedes post Religionem Catholicam Basileâ, ubi quatuordecim & ampliùs seculis floruit, exulare jussam, Bruntrutum; Canonikorù verò Cathedralium Arleshemium est translata.

17. Leodiensis Episcopatus à S. Materno A. 101. Tungris primum institutus; inde urbe hac ab Hunnis everfa, Trajectum translatus, ac tandem Leodii stabilitus est.

18. Episcopatum Osnabrugensem à Carolo M. sub annum Christi 776. fundatum primus gessit Wiso vel Wittho, donec multis pòst seculis per pacta Monasteriensia, exemplo ultra sedecim secula inaudito, alterna vice præesse cœpit nunc Episcopus Catholicus, nunc eo decedente. Princeps Lutheranus, sacra interim curante Archiepiscopo Colonensi.

19. Monasteriensis [olim Mimigradensis seu Mimigardevordensis] Episcopatus pariter à Carolo M. A. 788. fundatus, primum veneratur Episcopum S. Ludserum.

20. Curiensem Episcopatum alii ab ipso S. Petro inchoatum, & à S. Lucio continuatum; alii seculo IV. institutum fuisse perhibent, ex quorum sententia primus Curiae Episcopus fuit S. Afimo, quem A. 451. Concilio Chalcedonensi interfuisse constat.

21. Primus Lausannensium Episcopus Protasius Clodovæi I. ætate etiamnum superstes fuit A. 517. Urbe porrò tractuque Lausannensi à Bernatibus A.

1533. occupato, sedes Episcopalis Friburgum Nithonum translata est.

22. Episcopatum in Valesia primus gessit S. Theodorus, qui A. 381. Concilio Aquilejensi interfuit.

4. *Quot Germania Episcopatus facto tum Ecclesia Orthodoxa divortio, profandti fuere, & alienati?*

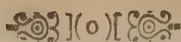
Sedecim, duo nempe Archiepiscopatus Brementis, quem Carolus M. & Magdeburgensis, quem Otho M. instituit, cum Episcopatibus quatuordecim, Mindesi, Verdensi, & Halberstadiano, à Carolo M. fundatis, Caminensi item, Suerinensi, Raczburgensi, Lubecensi, Milnensi, Merseburgensi, Naumburgensi, Havelbergensi, Brandenburgico, Lebusensi & Slesvicensi, qui omnes partim Westphalico, partim Saxonice Circulis sunt adscripti.

5. *Qua S. R. I. Præpositura & Abbatia Principes*

1. Principem Abbatiam Fuldensen Ord. S. Benedicti A. 744 S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus instituit. 2. Campidunensem ejusdem Ordinis A. 777. fundavit S. Hildegardis Caroli M. Augusta Conjux. Princeps porro Fuldensis perpetuus Imperatricis *Archi-Cancellarius* est; Princeps verò Campidunensis ejusdem *Archi-Marescallus* 3. Magnus Equitum Melitenium Prior, idemque S. R. I. Princeps, cujus sedes Heitershemii in Brisgoia, curat bona Ordinis Melitenis [seculo XII. instituti

stituti)
&c. 4.
rio Iph
Episco
Abbati
nicoru
legium
densen
fundat
centese
parent
chiepi
nio tra
satis à
dini S
ribus,
8. Ab
Dicec
Sigebr
sem ej
annun
Abbat
ip Ab
in C
sed n
Eberl
porro
Sualfe
pavit.

stituti) per Germaniam, Bohemiam, & Hungariam
 &c. 4. Præpositura Elvacensis in Suevia à BB. Har-
 riolpho, & Erlolpho ejus fratre, Lingonensium
 Episcopis, A. 764. est fundata, eratque primùm
 Abbatia Ord. S. Bened. indeque ab A. 1460. Cano-
 nicorum secularium equestri genere natorum Col-
 legium & Princeps Præpositura. 5. Berchtolsga-
 densem Præposituram Canonicorum Regularium
 fundarunt A. 1108. duo fratres & Comites Sulzba-
 censes. 6. Abbatia Prumiensis, à Pipino Caroli M.
 parente, Benedictinis primùm, dein A. 1526. Ar-
 chiepiscopo Trevirensi supremo cum jure ac domi-
 nio tradita est. 7. Veissenburgensis Abbatia in Al-
 satia à Dagoberto Galliarum Rege A. 629. eidem Or-
 dini S. Benedicti, dein A. 1526. Canonicis sæcula-
 ribus, ac tandem Episcopo Spirensi est attributa.
 8. Abbatia Stabulensis Ord. S. Bened. in Leodiensi
 Diocesi primordia sua refert ad an. 657. fundata à
 Sigeberto Austrasiarum Rege. 9. Abbatiam Corbejen-
 sem ejusdem Ordinis in Circulo Westphalico sub
 annum 822. fundavit Ludovicus Pius, Cæsar. 10.
 Abbatia Murbacensis & Luderensis Ord. S. Bened.
 in Alsatia, cui utrique unus idemque Abbas præest,
 in Comitibus antehac sessione & suffragio gaudebant;
 sed modò sub Gallica sunt ditione. Fundator erat
 Eberhardus Alemanniæ Dux A. 724. Principem
 porrò Abbatiam Hirsfeldensem { Hasslo-Castellanus;
 Saalfeldensem verò Saxo-Saalfeldensis Dux occu-
 pavit. Utraque Ordinis S. Benedicti erat.

6. *Quæ S. R. I. Principes Antistite Catholica?*

1. Antistita Essendienfis, in Ducatu Montano. Collegii Nobilium Virginum fuit S. Altfrius Epifcopus Hildefienfis fub annum 860. Conditor.

2. Buchaviensis ad lacum Plumarium in Suevia, ubi sancta Adelindis S. Hildegardis Imperatricis Soror, feculo VIII. Nobilium Virginum Collegium condidit.

3. Andlaviensis in Allatia, ubi Principem Nobilium Virginum Parthenonem A. 830. fundavit Richarda, Caroli Crassi Augusta Coniunx.

4. Lindaviensis in urbe Imperiali Lindavia, ubi ineunte feculo IX. Adalbertus Comes Rhatia Curienfis Collegium Nobilium Virginum excitandum curavit A. 866.

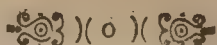
5. Ratisbonæ Parthenonem inferiorem ineunte feculo X. fundavit Juditha Coniunx Henrici I. Boiaria Ducis.

6. Superiorem verò Parthenonem ibidem condidit Hemma Caroli Crassi Mater feculo IX.

Abbatia porro Principes Quedlinburgensis, Herfordienfis, Gererodenfis, Gandersheimienfis &c. ab Ecclesia Orthodoxa defcivere.

§. 7.

De reliquis Principibus S. R. I.

Laicis.

I.

Antiquiores Principum Domus.

1. *Quæ origo Ducum Megalopolitanorum?*

Hi originem ducere perhibentur ab antiquissimis Regibus Vandalorum, nominatim à Genserico, qui vivebat seculo V. quorum, uti & sequentium Principum in varias stirpes, ac ramos propagatio ex genealogicis passim tabellis colligi poterit.

2. *Quæ exordia Domus Wirtembergicæ?*

Orti hi sunt à vetustissimis Dynastis Beutelsbacensibus, quorum quidam seculo IX. Hildegardem Caroli M. filiam in matrimonio habuit. Conradus Beutelsbacensis à Cæsare Henrico IV. auctus est Comitatu Wirtembergico sub annum 1080. Eberhardus VI. an. 1495. à Maximiliano I. Cæsare primus Wirtembergiæ & Tecciz Dux salutatus est.

3. *Unde Hassiæ Landgravii oriundi?*

À præcis Brabantiz Ducibus, qui genus suum referunt ad Pharamundum Franciæ Regem. Henricus Magnanimus Brabantiz Dux duos reliquerat filios, Henricum *Mansuetum*, & Henricum *Infantem* dictum, quod jam tunc parente fuit orbatus. Igitur hic jure materno (Mater Thuringiæ Landgravia erat) successit in Hassiæ Landgraviatu

E

viatu

viatu, prioribus Thuringiæ Landgraviis, qui & Hassiæ Domini erant, anno 1247. extinctis.

4. *Unde orti Marchiones Badenses?*

A prisca Ducibus Zæringensibus, quibus parebat magna pars Helvetiæ, Allatia, Brisgoia &c. Quippe Hermannus primus Marchio Badensis Parentem nactus est Bertholdum I. Zæringæ Ducem circa annum 1050.

5. *Quis Ducatus Holsatiæ Auctor?*

Ferunt Wittekindum conditorem dicti Ducatus fuisse. Ad nostra tempora si propius accedamus, constat, Theodorico Fortunato, Comiti Oldenburgico filium fuisse, qui primus Holsatiæ Dux, demum Rex Daniæ fuit. Anno. 1448.

6. *Qui Natales Ducum Saxo-Lavenburgicorum, & Principum Anhaltinorum?*

Ambo originem referunt ad Electores Saxoniæ, illi quidem ad Albertum anno 1285. hi verò ad Bernardum, filium Alberti Urli. Stirps Saxo-Lavenburgica exaruit, sed Anhaltina hodie dum floret.

II.

Recentiores Principum Domus.

1. *Quando, & à quo Comites ab Aremberg erecti sunt ad Principum dignitatem?*

Primus hunc honoris gradum conscendit Joannes Comes ab Aremberg anno 1565. sub Cæsare Maximiliano II.

2. *Qui.*

2. *Quinam in Principum Collegium cooptati à
Cæsare Ferdinando II.?*

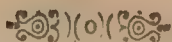
1. Vetusissima Comitum Stirps Zollerana cujus primordia fluunt à Rege Franciæ Pharamundo, dein à Guelphis Altorffii in Suevia Comitibus. Principatûs insignia accepit anno 1623. 2. Domus Lobkowizia, perantiqua Bohemiæ Stirps anno. 1624. 3. Domus Salmensis pervetusta, orta ex Wildgraviis & Rheingraviis, principatûs nomen obtinuit anno 1623. 4. Comites Dietrichsteinii ex Carinthia 1622. 5. Comites Liechtenleinii anno 1623.

3. *Qui verò à Cæsare Ferdinando III.?*

1. Comites Nassovienles anno 1654. 2. Comites Auersbergenles 1653. Comites Frisiæ Orientalis 1654. 4. Piccolomini è nobilissima Hetruriæ familia 1654.

4. *Quosnam ad hunc honoris apicem evexit
Cæsar Leopoldus?*

1. Landgravios Fürstenbergicos antiquissimæ, prosapia, utpote ex Agilolfingico stemmate prognatos. Ex his stirps Heiligenbergensis Principis dignitate aucta est anno 1667. eaque extincta, Domus Möskirchenfis & Stillingensis 1716. 2. Comites Schwarzenbergicos ex antiquissimo stemmate Comitiuum de Seim-heim 1671. 3. Comites Oettinganos jam inde ab Othonis M. ætate Parentissimos 1671. 4. Portianos ex Foro Julio 1662. 5. Schwarzburgicos 1697. Domus porro Eggenbergica, anno. 1623 & Croyensis, anno. 1666. in S. R. I. Principum Collegium cooptata, extincta est. 1. *Qui*

5. *Qui S. R. I. Principes creati à
Josepho I.?*

1. Lambergenfes 1707. 2. Trautsonii 1711. 3. Lo-
wensteinii 1711. quibus Carolus VI. adjunxit Prin-
cipes Waldeckenfes.

Observationes ad partem primam.

1. *In quo Imperii Romano-Germanici felicitas
fita est?*

In eo, ut membra, feu Status Romani Imperii
cum suo Capite, nempe Cæsare, secundum Impe-
rii statuta, arctiffimè sint conjuncti, nec in sua dun-
taxat commoda, sed totius Imperii salutem, ex
antiqua fidei Germanicæ integritate, unicè sint
intenti.

2. *Que jura suprema Majestatis Cæsareæ?*

1. Cæsar supremum jus habet in totum R-
manum Imperium. 2. Reges, Dices, Principes, Co-
mites, Barones, Nobiles &c. creare potest. 3. Be-
neficia Imperii clientelaria omnibus Imperii stati-
bus, exacto ab iisdem fidelitatis sacramento, con-
fert. 4. Academias erigit, aut confirmat. 5. No-
vas condit civitates, easque peculiaribus favoribus
& privilegiis ornat, ut taceam plures alias præro-
gativas, quas *Regalia*, seu *Reservata* Imperatoris
vocant.

3. *Quid sunt Imperii Comitia?*

Est omnium Imperii ordinum Conventus, à
Cæsare, monitis priùs per Legatos Electoribus,
convectus, in quo de magni momenti negotiis in
Imperii emolumentum deliberatur, & consultatur.

4. *Que*

4. *Quæ Comitiorum Methodus?*

1. Imperator aut ejus Legatus [vulgò *Principalis Commissarius*] res deliberandas proponit. 2. Harum capita scripto traduntur tribus stauum Collegiis. 3. Præstixta die Collegia singula in tuo quòdque senaculo congregata, consilia ineunt, privatimque suum ferunt suffragium, Principes quidem viritim, imò & reliqui; ita tamen, ut horum posteriorum suffragia nonnisi pro numero classium seu subcelliorum supputentur, ut suprà dictum est. Hac consultatione finitâ, Collegia Electorum & Principum in unum conveniunt locum, & suffragia seorsum lata in commune conferunt. Inde advocatis quoque civitatum delegatis suam aperiunt, ac eorum vicissim exquirunt sententiam, in quam si plures iverint, hæc Cæsari probanda offertur, qui approbandi, aut reprobandi jus habet, etiamsi omnes concordassent. Quòd si ordinum sententiam ratam habuerit Cæsar, hæc in tabulas relata, post Cæsaris, ordinumque subscriptionem constitutio seu *Recessus* Imperii appellatur, vimque legis obtinet. Variantibus porrò ordinum sententiis, de integro repetitur consultatio, disquiriturque, numqua ratione omnium, aut plurium saltem consensus obtineri possit. Sin minus; suffragia, utue discordantia, cum Cæsare tamen communicantur cujus solius est decretoriam pronuntiare sententiam.

5. *Quis Comitiorum ingressus?*

Si Cæsar ipse præsens, hunc Electores è palatio ad templum comitari antehac consuevère hoc ordine;

Trevirensis.

<i>Brandenburgus</i>	<i>Bavarus</i>	<i>Palatinus</i>
<i>cum Sceptro,</i>	<i>cum Imperii Pomo.</i>	<i>cum corona.</i>
	<i>Saxo cum Gladio.</i>	

<i>Moguntinus</i>	<i>Imperator.</i>	<i>Colonienfis,</i>
	<i>Bohemus.</i>	

In templo præauspicato Comitiorum successu solemne fit Missæ sacrificium. Quo peracto ad locum Comitii destinatum disceditur.

6. *Quis ibidem sedendi ordo?*

Cæsar solio insidet tribus gradibus distincto, sub conopeo. Electorum sedes duobus, Principum uno gradu attollitur. Ordo est sequens.

Imperator.

<i>Moguntinus.</i>	<i>Rex, si quis est</i>	<i>Trevirensis.</i>
<i>Bohemus,</i>	<i>Romanorum,</i>	<i>Colonienfis.</i>
<i>Bavarus.</i>	<i>è</i>	<i>Saxo.</i>
<i>Brandenburgus.</i>	<i>regione Cæsaris.</i>	<i>Palatinus.</i>
<i>Brunsvicensis.</i>		

<i>Archidux Austria</i>	<i>Antistites Au-</i>	<i>Principes laici.</i>
<i>Principes Eccles:</i>		<i>Comites.</i>

& Abbates. *gustana Conf.*

Delegati Civitatum.

7. *Quo demum modo terminantur Comitia?*

Quæ in his decreta fuère, summatim comprehen-
sionem

hensa in membranas seu tabulas referuntur, Cæsareque & statibus præsentibus, à Moguntino, Imperii Archicancellario, recitantur, ad quæ sequenda Imperator ordines paucis cohortatur, sicque Comitibus finis imponitur.

8. *Cur Imperii Comitia, Ratisbonæ adhuc fieri solita, dicuntur continua?*

Quia jam inde à 20. Januarii anni 1663. in hanc usque diem perdurant. His semper è S. R. I. Principibus Cæsaris vice ac nomine præest Legatus, seu *Principalis*, ut vocant, *Commissarius* Cæterorum pariter Ordinum delegati suorum quique Dominorum nomine Imperii negotia tractanda suscipiunt.

9. *Quæ Electorum munia primaria?*

Tres Electores Ecclesiastici sunt S. R. I. Archicancellarii, uti suprà c. 3. meminimus. Bohemus est Archipocillator, Bavarus Archidapifer, Saxo Archimareschalcus, Brandenburgus Archicamerarius, Palatinus Archithesaurarius.

10. *Quid sibi volunt officia hæreditaria?*

Singuli Electores singulos habent muneris sui vicarios, qui absentium vices expleant, hancque dignitatem jure hæreditario semper retineant: unde officia *hæreditaria* appellantur. Comites Althanenses sunt hæreditarii S. R. I. Pocillatores, Comites Waldburgenses Dapiferi, Comites Papenheimii Mareschalci, Principes & Comites Zollerni Camerarii, Comites Sinzendorffii Thesaurarii.

11. *Quantum*

II. *Quandonam Germaniæ Episcopi cum Abbatibus quibusdam appellari ceperunt S. R. I. Principes?*

Quamvis hi jam inde à Caroli M. temporibus ad Imperii Comitia convenerint; Principis tamen titulum iisdem jam tunc fuisse adscriptum haud satis constat. Id verò exploratum habemus, à Cæsare Othone M. ejusque successoribus quàm plurimos nominatos fuisse S. R. I. Principes Ecclesiasticos. Hodie Germaniæ Episcopi à Cathedralium Canonicorum senatu eliguntur, qui à summo dein Pontifice inaugurantur, à Cæsare verò tanquam S. R. I. Principes in fidem & clientelam recipiuntur.

12. *Num hac dignitatis accessio detrimenti quiddam attulit Imperio?*

Id nonnisi heterodoxi, jurati Ecclesiæ Catholicæ, & sacerdoti hostes pro more suo comminiscuntur; quippe omnibus notum est, Principes Ecclesiasticos ex fundis clientelaribus ad communia Imperii onera ferenda sociam conferre operam, suisque suffragiis in Imperii Comitibus nihil ad huc detrimenti, emolumenti verò plurimum attulisse Reipublicæ.

13. *Quando S. R. I. Principes laici fuere instituti?*

Caroli M. temporibus Provinciæ pleræque omnes vicario nomine administrabantur. At stirpe Carolina expirante, Præfecturæ hæ factæ sunt hereditariæ.

14. *Edquod discrimen Comites inter Palatinos, Marchiones, Langravios, & Burggravios?*

Olim Comites Palatini Palatii Cæsarei, Marchiones limitum Imperii, Landgravii Provinciarum, Burggravii castri Cæsarei, seu Regiæ (quales tunc pluribus in locis habebant Imperatores) Præfecti erant ac Prætores.

15. *Quæ origo Comitum, Equitum & urbium Imperialium?*

Comites secundum etymon Latinum inde appellati fuisse videntur, quod Imperatores & Reges suos, quorum supremi erant Præfecti, & Aulæ Ministri, *comitari* ut plurimum consueverint. Secundum etymon verò Germanicum nomen traxisse videntur à *canis*, sive *canitie*. quòd Reges, Ducésque Germanorum olim in supremos Aulæ Ministros, judiciorum Præsides, locorum Præfectos &c. non alios plerumque sibi delegerint, quàm qui prudentiâ, doctrinâ, virtute, usu & experientiâ, ac proinde ætate & *canitie* venerabiles omnibus erant ac spectabiles. Et quamquam dignitas hæc hæreditaria non erat; filii tamen, si modò idonei censebantur, rarò à successione excluderentur. Deficiente porrò Caroli stemmate, hæc quoque munia, uti plura alia, antiquata fuere. Comitum nihilominus & nomen & dignitas ad posteros est propagata. Unde sensim non pauci ob potentiæ & auctoritatis prærogativam Imperii Ordinibus sunt adscripti, quos inter Liberi quidam *Barones* idem cum Comitibus sessionis

ac suffragiijus obtinent. 2. Nobiles Imperii jam inde à Caroli M temporibus inclaruere, Imperii quondam statibus annumerati cum jure sessionis & suffragiij, quo tamen hodie carent. Dividuntur in tres classes, nempe in Suevicam, Franconicam, & Rhenanam. 3. Civitates Imperiales diutini potissimum illius interregni, & Caroli IV. tempore in libertatem sese asservuere.

16. *Quid est Imperii Matriculo?*

Est album sive index, ubi non solum Imperii statuum nomina singula descripta sunt; sed iniuper designatur, quid, quantumve cuivis statui ad communes Imperii expensas sit contribuendum.

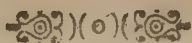
P A R S II.

De alijs Europæ Regnis.

Hic agendum primò erit de Regnis Catholicis, & quidem ordine geographico, initium ducendo à Lusitania: dein etiam de cæteris Europæ Regnis, quibus annumeramus Moscoviam & Turciam, utpote quæ potentiâ, & amplitudine pleraque regna facillè superant:

C A P U T I.

De Regnis Catholicis.

S. I.

De Lusitania.

Memorabiliores Lusitaniæ periodi sunt 1. Lusitaniæ status sub priscis Romanis. 2. Sub Vandalis & Gothis. 3. Sub Mauris. 4. Sub Regibus Christianis è stemmate Burgundico. 5. Sub Hispanis. 6. Sub Lusitanis Bragantiæ Ducibus.

1. *Quis antiquæ Lusitaniæ status?*

Hæc ante Christi ortum erat Romana Provincia, *Lusitanica* dicta: quinto seculo supervenêre primò Vandali, dein Gothi, qui Hispaniam juxtà ac Lusitaniam in potestatem redegerunt. Denique anno 713. utramque Provinciam Mauri ex Africa profecti inundârunt, & potiore partem suo subjecêre Imperio.

2. *Quo passio, & quando Lusitania peculiare esse Regnum cæpit?*

Henricus Burgundiæ Comes, militari gloria incensus heros, inito sub annum 1090. cum Tarasia, vel Theresia, Alphonso VI. Castellæ Regis filia matrimonii fœdere, in dotem accepit, quæ Alphonso socer in Lusitania id temporis possidebat. Hic proin Henricus quasdam Maurorum urbes expugnare cœpit; filius verò Alphonso I. eosdem totâ expulit Lusitaniâ, posteaquam in pugna decretoria quinque Maurorum Regibus fustis fugatisque, plenam obtinuit victoriam primus exinde Lusitaniæ Rex salutatus.

3. *Quæ Lusitania insignia?*

Area scuti argentea quinque coloris cærulei scutula

scutula exhibet, quorum singula quinis punctis, quinque Christi plagis referentibus, sunt distincta. Quippe cum Alphonsus praelium cum quinque Saracenorum Regibus initurus, trepido prorsus esset animo, confirmatus à Christo, ac vexillum quinque ejusdem vulneribus insignitum, jussus attollere, gloriosam omnino retulit victoriam.

4. *Qua ratione Lusitania, regnante Joanne II. & Emmanuele, ad tantum potentiae, & magnificentiae fastigium ascendit?*

Joannes navigatione in Indias Orientales sub annum. 1490. primò suscepta magnis Lusitaniam opibus, fortunisque locupletavit, sed multò majoribus Emmanuel successor, utpote qui magnā Brasiliæ parte in America, nec paucis Asiæ, Africaeque regionibus in ditionem suam redactis mercaturam, quæ Reipublicæ nervus est, maxime opere promovit. Joannes III. ut populos, sub jugum suum missos, Christo quoque & Ecclesiæ subjiceret, S. Franciscum Xaverium A. 1541. ad Indias mittendum curavit eo successu, ut, Thoma Bozio teste, *universi haeretici ab Ecclesiæ Christianæ constitutione per annos mille quingentos & amplius haud traduxerint ad haereseis suas, tot gentes, aut idololatrias aut alioquin à Christi cultu alienas, quot unus Xaverius ad cultum (brasilii annis undecim, decem, & mensibus aliquot) tot enim fuit in ludis vir iste admirandus.*

5. *Quo casu Lusitania Hispania juncta est?*

Cum Rex Sebastianus anno 1578. expeditione
adver-

adversus Mauros suscepta, vel in acie, vel in captivitate occubuisset, Cardinalis Henricus propatruus Regni gubernacula capellebat. A cuius obitu Philippus II. Hispaniæ Rex eò rem deduxit, ut à Lusitanis Rex promulgaretur an. 1580.

6. *Quamdiu Lusitania Hispanis paruit?*

Usque ad annum 1640. quo Lusitani die natali Domini, Hispanis abire iussis, Joannem II. Bragantæ Ducem ad Regni totum evexerunt, & quidem, quod mireris, citra sanguinis effusionem, si Vasconcellum, præcipuum Margaritæ Proreginæ consiliarium ea occasione occisum, excipias.

7. *Quamdiu decertavit Hispania pro Lusitania recuperanda?*

Viginti omnino annis bellatum est, quoad tandem victoria cum Lusitanicæ Regno cessit Bragantiæ Duci assentiente demum Hispaniæ quoque Rege.

8. *Quis hodie Lusitania imperat?*

Joannes V. è Domo Bragantina, cujus Conjux Maria Anna, Imperatoris Leopoldi filia.

hoc est, ille est h. modus

De Hispania.

Hic sequentes observa periodos. 1. Hispaniam incoluerunt Celtæ, Galliæ populi, dein Phœnices, & Carthaginenses. 2. Post hos ante Christum natum Regionem istam Romanis cesserunt. 3. Vandali, Suevi, Alani, vetustissimi Germaniæ populi, imperante Honorio Cæsare, Hispaniam occuparunt. 4. Hi ipsi quinto post seculo à Gothis pulsi

pulsi, Regnum exinde Gothicum fundârunt. 5. Se-
culo VIII. Mauri totam propè Hispaniam inun-
dârunt, annisque fermè octingentis tenuère. 6.
Inde Hispaniam pactis nuptialibus Austriaci; 7. Ac
tandem Philippus V. ex Regia Galliæ Domo Bor-
bonica obtinuit.

1. *Qui populi usque ad Gothorum Regnum
Hispaniam tenuère?*

Celtæ Gens Gallica, primi incoluère, qui cùm
ad flumen Ibèrum consédissent, Celtibéri sunt ap-
pellati. Phœnices, qui ad meridiem è regione
Africæ positus est. At ubi Carthago à Romanis A.
146. ante Christi ortum eversa est, tota Hispa-
nia in eorundem potestatem venit. Tandem, col-
lapso Honorii Cæsaris temporibus Occidentis Im-
perio, Vandali, Suevi & Alani Hispaniam subegê-
re, haud multò post à Gothis inde ejecti.

2. *Qua ratione Gothi Hispaniam obtinuère?*

Hi è magna Península Scandinavia, ubi hodie
Suecia, & Norwegia, ad Danubium profecti, ibi-
que bitariam divisi, alii ad Orientem, ad Occi-
dentem alii scēcessère undè illi *Ost* sive *Ostrogothi*,
hoc est, Orientales; hi verò *West* sive *Visigothi*
feu Occidentales appellari cœperunt. Hi dein
Hispaniam; ii verò longo pòst tempore Italiam
invasère. Huc perfidià, & malis artibus Stilico-
nis, qui Honorii Cæsaris Tutor erat, pellectus
Alaricus Gothorum Rex, anno 410 Romam cepit,
& expilavit; cujus Successor Ataulphus, Pacidi-
am duxit, Honorii Cæsaris sororem, oblata in do-

tem

tem Gallix parte, ut hoc pacto Italiâ secederet. Ataulphus hic Cothorum primus in Hispania regnâsse creditur, ut qui jam anno 414. ad montes Pyrenæos confederat, quamvis id temporis ad Regni interiora necdum penetrârit. Nec multò post morte sublatuſ, Sigericum ſucceſſorem naſtus eſt, qui ſex haud ampliùs meſes regnavit. Vallia contra Rex tertiuſ, annos tredecim imperavit, primòque ſtatim Regiminis anno, à Chriſto nato 416. in Hispaniam movit, ex qua Vandalos & Alanos penitùs ejecit, Suevos autem in Gallaciam uſque recedere còégit. Hi, proximèque ſequentes Gothorum Reges plerique omnes ſectæ Arianae adhæſerant, quoad tandem anno 586. Recareduſ Rex decimulſeptimuſ, S. Hermenegildi Martiris frater ejurata Ariana impietate. Religionem Catholicam in univerſam Hispaniam invexit.

3. *Qua occaſione Mauri A. 713 in Hispaniam penetrârunt?*

Hos tanquam Dei vindicis flagellum ſcleribus ſuis, luxuriâ præcipuè, regnorum omnium peſte exitioſiſſimâ, accerſivè Vitiza, ejùſque Succeſſor Rodericuſ, Reges ambo nomine, reapſe abjeſtiſſima Veneris mancipia, quorum poſterior cùm Juliani Comitis, Septæ ſive *Ceuta* tunc præfecti, filiam violâſſet, parens graviffimam hanc injuriam ulturuſ, Saracenos ex Africa in Regis, totiùſque Hispaniæ perniciem evocare non dubitavit. Atque hi nihil cunctati, expugnata Hiſpali, partâque ad Methymnam Sidoniam ingenti victo-

ria

riâ, rapidissimi torrentis instar, universam propè inundârunt Hispaniam, quæ paucas intra horas tantam fecit jacturam, ut Hispanorum reliquiæ octonis adedò seculis, quibus Mauri in Hispania dominabantur, eidem sarcientiæ vix fuerint. Devicti porrò Hispani in Legionis, Asturiæ & Gallæciæ montes se recepère, ubi anno 717. Pelagium heroem fortissimum Regem proclamârunt.

4. *Quæ Hispaniæ facies Mauris tyrannidem occupantibus?*

Hispani in montium latibulis abditi, facta idem talem excursione, Maurisque velitari pugna sæpius lacescitis, alias atque aliàs urbes cum tractu circumjacente recuperârunt. Inde varia pedetentim orta sunt regna, primo quidem Asturiæ, dein Navarræ, & Castellæ, à pluribus Castellis, contra Maurorum incursiones exstructis, sic appellatæ; Arragoniæ item, Legionis & Gallæciæ. Postquam igitur Hispani; elapsis tot seculis, stabilem denuò fixerunt sedem, Mauris Murcia, Valentiâ, Lusitaniâ, & Cataloniâ pulsas, solum tandem Granatæ Regnum reliquum fuit.

5. *Quis Mauros omnes totâ ejecit Hispaniâ?*

Id demum post octo annorum bellum anno 1492. effectum dedit Ferdinandus Rex, eam ipsam ob causam *Catholicus* appellatus, qui proin omnia ferè Hispaniæ Regna suam in potestatem ac ditionem redegit. Is ipse auctor *Sacrae Inquisitionis*, quâ Hispania ab omni hæretica & Saracenica &c. luce intacta

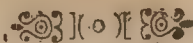
rope
noras
quiæ
ania
Dè-
Gal-
gium

Dè-
Gal-
gium

dena
pius
cir
eten.
deitt
ontra
late;
quam
enuo
aniã;
Re.

Re.

1492.
n ob
ferè
nem
quà
lue
cta

quente Domo Austriaca, quoad tandem post quatuordecim annorum bellum Philippo V. Hispania, Austriæ verò Neapolis, Sicilia, Mediolanum, & Belgium Hispanicum obtinuit. quæ dein partitio, fœdere Viennæ Austriæ anno. 1725. inito, rata utrinque est habita.

§. 3.

Gallia.

Hic paucis memorabimus 1. Galliæ statum ante & post Francorum adventum. 2. Franciæ Reges è triplici stirpe oriundos, nempe Merovingiorum, Carolinorum, & Capetiorum, ad quorum postremam Valesii quoque & Borbonii Reges originem suam referunt.

1. Quis Galliæ Status ante Francorum adventum?

Diversi, uti olim in Germania, hominum cœtus sive minores respublicæ regionem illam obtinebant, donec à Julio Cæsare in Romanæ Provinciæ formam redacta est.

2. Quando, & quomodo Franci in Gallias transmigrarunt?

Populi intra mare Germanicum, Visurgim, & Salam fluvios siti non diu post Cæsaris Augusti tempora excusso Romanæ dominationis iugo, *Francos*, hoc est liberos se nuncuparunt. Hi, Rege Pharamundo ductore an: 420. superato Rheno, factâque in Galliam irruptione, firmum tamen pedem figere tum necdum poterant, sed hæc gloria Merovæo debebatur.

3. Quid

3. *Quid de Merovingica stirpe Regum Franciæ memorandum?*

Merovæus Rex tertius, qui Pharamundo & Clodioni successit, auctor erat stirpis hujus. è qua trecentorum triginta duorum annorum intervallo duo & viginti Reges Franciæ imperârunt. Monarcha hic an. 448. totius Galliæ possessionem adiit. Hujus Nepos Clodovæus suâ & impulsu conjugis suæ Clotildis Christiana sacra suscepit post prodigiosam omnino victoriam è Germanis reportatam. Posteriores ex eadem hac prosapia Reges otio & voluptatibus ita disfluebant, ut omni Reipublicæ curâ abjectâ, universam regiminis molem supremo cuidam Præfecto, quem *Majorem Domûs* vocabant, imposuerint. Childe-ricus Merovingiorum Regum ultimus, quod ad regendum prorsus esset inhabilis, regno exutus, & in Monasterium est detrusus, subrogato, & in Regni solium evecto Pipino, qui ad id usque temporis Franciæ Regnum summa cum laude administrârat.

4. *Quid summatim memorandum de altero Carolinorum stemmate?*

E stirpe hac, quæ à Carolo M. Pipini filio nomen trahit, ducentorum quinque & triginta annorum decursu Reges tredecim nunquam interrupta serie in Gallia regnârunt. Porro quemadmodum Carolus M. eximiâ suâ virtute ac fortitudine supremum honoris & gloriæ fastigium

conscendit, quando an. 800. collapsum Occidentis Imperium denud instauravit, ac præter Galliam, Germaniam insuper atque Italiam in ditione sua tenuit: ita tanta fortunæ & gloriæ incrementa in ejusdem posteris mox iterum imminui cœpère, cum quoddam Provinciæ hæreditariæ in plures fuerint divisæ; tum quoddam posteriores à Carolinorum prosapia Reges nec se, nec suos regere nōrint ac gubernare. Postquam igitur Carolinorum ultimus Ludovicus V. cognomento NIHIL FECIT, sine hærede obiit, Hugo Capetus, Parisiorum Comes, Franciæ Rex inauguratus est.

5. *Quid de Regibus Capetina stirpis commemorandum?*

Ex hac stirpe intra trecentorum quadraginta annorum periodum Reges quatuordecim ordine continuo sibi successère. Quo temporis intervallo tria potissimum memoratu digna evenère. 1. Bellum grave & diuturnum Anglos inter & Gallos, qui juris, supremique dominii retinentissimi, negabant, commissuros se unquam, ut Gallico in territorio pedem figerent Angli, quamvis jus isti aliquod hæreditarium ostenderent. 2. Expeditiones sacræ in terram sanctam per annos fermè ducentos summo quidem studio, at eventu minùs prospero susceptæ. 3. Dissensiones gravissimæ inter Bonifacium VIII. Pontificem & Philippum IV. Pulchrum, cui quoddam communem Christianitatis patrem indignis modis accepisset, quin

quin & captivum abduci jussisset, ab eximia sanctitatis Episcopo clades ingentes prænuntiatæ, atque intentatæ sunt, in filiorum quoque caput redundaturæ, quorum tres, qui parenti in regno succelsère, multis magnisque calamitatibus conflictati, sine hærede sunt extincti, regnò Franciæ ad Valefiorum familiam, Capetinæ stirpis ramum translato.

6. *Quid præcipuâ notatione dignum accidit, tredecim. Valefiæ stirpis Regibus Galliæ.*

Imperantibus.

1. Prioribus quinque multum negotiis facebant. Angli, qui ad summas tandem angustias Gallos adduxère, donec mirabili DEI dispositione ac providentiâ an. 1429. puella pastoritia, è Lotharingiæ pago oriunda, Anglorum fastum obtrivit. & contudit. Hac proin duce. & auspice, fractis Anglorum viribus, Gallia respiravit. Verùm invicta hæc heroina anno insequente capta, vivaque ab Anglis. exusta est, tanquam magiæ, hæresis, & luxuriæ rea, quam dein Callistus III. Pontifex, causâ ejus recognitâ, diligentérque exculsâ, innocentem pronuntiavit. 2. Posterî quinque reges gravi bello cum Austriacis implicabantur, præcipuè Franciscus I. cum Carolo V. Cæsare. 3. At longè atrocîus bellum tribus postremis regibus imminabat à Calvinistis seu Hugonotis, qui non modò Anglos. & Germanos sectarios, sed ipsum aded juratum Christiani nominis hostem Selimum Turcarum Tyrannum in Religionis Re-

grique exitium sollicitare sunt ausi, barbaris ipsis pseudo-Christianorum istorum perfidiam execrantibus, & suppetias negantibus. Fervente porro hoc bello, & intestinis seditionibus, urbes ferme trecentæ in cineres redactæ, templa innumera direpta, & profanata fuere, nec impunè tamen; quippe an. 1572. die 24. Augusti, S. Bartholomæo sacra, Regis Caroli IX. jussu, plura millia Hugonotorum tanquam rebellium, regni-que turbatorum caesa fuisse perhibentur. 4. Henricus III. Poloni Regni possessione haud multò antè ut aditæ primùm de Caroli IX. fratris morte certior factus est, in Galliã reversus, Rex proclamatus est, bellòque iterum atque iterum ab Hugonotis, ac tandem etiam à Catholicis læssitus, dum Parisios circumfidere parat, inopinato violentæ manûs ictu percussus, regno, vitæque exuitur ab. 1589. Unde deficiente Valesiorum familia, quæ 260. annis regnaverat, regnum Franciæ ad Domum Borbonicam, alterum Capetinæ stirpis ramum florentissimum est devolutum.

7. *Quid de 4. Regibus Borboniis generatim memorandum?*

1. Henricus IV. Rex Navarræ, quod Calvinii errores cum nutricis lacte suxisset, à Galliæ statibus repudiatus, jus suum armis persequi, aliquamdiu tentaverat; sed irritò conatu. Comperto tandem, nihil obitare præter Religionem, quò minùs Francorum Rex ab omnibus agno-

scere-

sceretur, suos percontatur, utrumne in Religione
Catholica obtineri posset salus? affirmantibus
illis: *Quidni igitur, inquit, viam, etiam compen-
diariam atque expeditissimam, qua regni terreni
simul ac caelestis possessionem adire certò possim?*
Moxque orthodoxæ fidei dogmatibus institutus,
summo omnium ordinum consensu & accla-
matione est receptus, Religionis exinde ortho-
doxæ propugnator & vindex strenuissimus, uti
& Societatis JESU. Hanc hæretici & malevoli
dudum Parisiis, Galliæque universâ proscriptam
volebant, cum ecce causam ad eam exagitantam
arripiunt ex attentato immani scelere, quo Jo-
hannes Castellus è Societatis Scholis ad Acade-
miam Parisiensem nuper translatus, Regem cul-
tro in os impacto sauciaverat. Ac licet Societa-
tem omni prorsus culpa vacare constanter asse-
verarit percussor; prævalente nihilominus invi-
dia & calumnia, in exilium migrare iussa est,
erectâ Parisiis infami pyramide; quam tamen Rex
ipse, cognitâ objectorum criminum falsitate,
evertendam curavit, ac Societatem, cujus inno-
centiam contra obrectatorum calumnias ipsius
potentissimè defendendam suscepit, in integrum
restituit, summisque deinceps beneficiis orna-
vit, donec A. 1710. dum rhedâ per urbem Pari-
siensem vehitur, ab amente parricida gemino
inflicto vulnere ingentem animam efflavit.

2. Ludovicus XIII. rebellibus Hugonotis iterata clade domitis, exardescens 30. annorum bello, & Imperio & Ecclesiæ DEI longè calamitosissimo, factus adversus Domum Austriacam cum Sueco junxit. Obiit Rex Pius & Justus An. 1643.

3. Ludovicus XIV. bellis gravissimis cum Imperio, Domo Austriacâ, Hispaniâ, Angliâ, Batavia &c. gestis, regni sui fines plurimum dilatavit. Calvinianos solemnè edicto A. 1685. in curia Parisiâ vulgare, ex universa Gallia ejecit. Hæresim verò Jansenianâ, pestis instar in ipsâ regni viscera grassanti, ad extremum usque vitæ haurium fortissimè se opposuit. Obiit Ludovicus rerum gestarum gloriâ & celebratâ verè Magnus. A. 1715.

4. Ludovicus XV. Antecessoris Pronepos, hodie Gallici Regni habenas feliciter moderatur.

Appendix De Lotharingæ Ducatu.

I. Undè nomen illi inditum?

Pars olim erat regni Lotharici, cujus nomen hodièque retinet. Protendebatur illud à Mari Mediterraneo per Provinciam, Delphinatum, Sabaudiam, Helvetiam, Alsatiâ, Burgundiam, Lotharingiam, Palatinatum, Agrum Trevirenses & Coloniensem, Juliam, Cliviam, Belgicâ Provincias universas ad mare usque Germanicum.

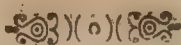
2. Quæ

origo?

3. Quales quantâque Heroes hanc Domum
illustrârunt ?

Horum exempla æmulatus Carolus Leopoldus, supremus superiore seculo Cæsarei exercitus Dux Turcas ingentibus cladibus attritos debellavit. Vienna summo consilio liberata Parcanensis, Strigonienſis, Mohacenſis victoriæ ad posterorum memoriam insignes, Buda, aliæque quàm plurimæ urbes. expugnatae, Transylvania, Hungariaque tota Cæsari asserta, Moguntia ac Bonna, Gallis erepta. &c. tanti Ducis nomen famamque immortalitati consecrârunt.

Leopoldus Josephus Lotharingiam, quam pa-
rens pactis Neomagenibus sibi restituendam, ob
con-

conditiones minùs æquas recipere detrectavit, tandem per pacta Rìsvicensia A. 1697. recuperavit.

§. 4.

De Italia.

Agendum hic 1. de Italia universim. 2. De superiore, sive Boreali ejusdem parte, seu Longobardia. 3. De Italia Meditullio. 4. De ejusdem parte inferiore, seu Australi.

1. *Quæ memorabiliores Italiae periodi?*

1. Italia universa dudum ante Christi ortum sub Romanorum potestate fuit, ejectis non uno ex loco prioribus inquilinis. Occidentis exinde Imperio, imperante Honorio, ad Occalum vergente, Italiae se primò infuderunt Gothi, Romamque ipsam expugnârunt A. 410. A. dein 467, supervenêre Vandali Genserico Duce, ubi Roma iterum capta & quatuordecim diebus ipsis direpta fuit. Barbaros hosce in Italiam evocavit Eudoxia, Imperatoris Valentiniani III. Vidua, hac ratione necem à Maximo tyranno Valentiniano illatam, ultura. Odoacer porrò Herulorum Rex occupatâ A. 476. Italiâ, regios titulos sumpsit, inde A. 493. initium datum regno Ostro-Gothico à Theodorico. Gothis porrò à Belisario, Cæsaris Justiniani Polemarcho debellatis, Regnum Longobardorum ab Alboino A. 568. fundari cœpit, postquam nempe Narfes, Junii Cæsaris in Italia Præfectus, illatam à Cæsaris

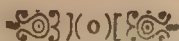
ris Conjuge injuriam vindicaturus, Longobardos è Pannonia in Italiam evocavit. Posteriores Longobardiæ Reges multum negotii faciebant Pontificibus Romanis, qui proinde à Pipino Galliæ Rege, indèque à Carolo M. Pipini filio, suppetias postularunt, quas ambo actutum misere. Et Carolus quidem M. A. 774. Longobardicum Regnum ad extrema deduxit, ultimo Rege Desiderio binis præliis devicto, & in exilium misso. Ex eo tempore Italiæ Regnum ipse obtinuit, retinuitque usque ad magnum Interregnum, quando ob Imperatorum & absentiam & distantiam varii Principatus sunt exorti, qui plerique omnes hodiè que vigent.

2. *Quid de superiore Italia parte sive Longobardia memorandum?*

Præmissa ejusdem divisione, perbrevis cujusque partis descriptio speciatim subjungitur. Longobardia sequentes complectitur Ducatus. 1. Montisferrati. 2. Pedemontii. 3. Mediolani. 4. Mutinæ. 5. Parmæ. De duabus rebus publicis Veneta, & Genuensi, huc pertinentibus, suo loco dicemus.

Monsferratus, Pedemontium, Sabaudia.

Tres hi Ducatus Duci Sabaudia parent. Beroldus Sabaudia Comes è Caroli M. stemmate magnà olim nominis celebritate inclaruit A. 1000. Odo IV. pactis conjugalibus Pedemontii Ducatum

tum A. 1060. obtinuit. Amadeus VIII. à Cæsare Sigismundo A. 1416. primus creatus est Dux. Postea tamen abdicato sua sponte regimine Carthusiam Ripaliensem subiit, vitam deinceps solitariam acturus. Fervente ultimo bello Hispanico Sabaudix Dux Victor Amadeus II. Montisferrati Ducatum, indeque per pacta Ultrajectina Siciliæ Regnum, hocque Austriacis A. 1718. relicto, Sardinix Regnum, quod etiamnum possidet, indeptus est.

Ducatus Mediolanensis.

Hanc veteris Longobardiæ partem post collapsum occidentis Imperium cum maxima Italiæ parte Ostro-Gothi ac Longobardi sua in potestate ac ditione tenuerant, donec Caroli M. armis Desiderio erepta, ad Rudolphi Habsburgici usque tempora Romano-Germanicis Imperatoribus subiecta permansit. Ex eo tempore Ducatus hic ad diversos est Dominos translatus. Primi erant è Familia Vice-Comitum, secundi à Domo Sfortia. Inde Gallia aliquamdiu occupârunt: post hos verò per Carolum V. ad Hispanos, ac tandem per Carolum VI. ad Domum Austriacam. A. 1706. est translatus.

Ducatus Mantuanus.

Ab anno 1328. Marchiones ex Domo Gonzaga Ducatum hunc possedére; Ducum tamen titulo primùm à Carolo V. insigniti fuêre. In postremo bello Hispanico Dux Carolus IV. quoddà Gallia

Gallia
exurus
pérque

Duc
illud
nenfis
ficiæ
pe Est
verò
dit.
Hispan
Ducatu
armis
restitu
Prim
perve
dictus
xander
Ferdin
ciparur
pollide

Pat
Tarnel
1548
ardi fi
trimon
Carolu
Dux P

Gallia contra Cæsarem stare, omni ditione sua exutus est, cujus proin possessionem Cæsar adiit, pèrque Præfectos suos etiamnum administrat.

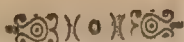
Mutina, & Mirandula.

Ducatus hic, uti & Ferrariensis post magnum illud Interregnum Domui Estensi obrigit, Mutinensis quidem Cæsareæ, Ferrariensis verò Pontificiæ clientelæ nomine. Posteriorem hunc, stirpe Estensi extincta, Ecclesia repetiit; alterum verò Ducatum Cæsar prioris Ducis agnato tradidit. Reinaldus, hodiernus Mutinæ Dux in bello Hispanico ab Austriacis stetit; unde aliquamdiu Ducatu suo orbatus est, quamdiu nempe Gallia armis prævaluit. Sed pauld post in integrum est restitutus.

Principes Mirandulæ originem trahunt ex pervetusta Picorum Familia. Joannes Picus dictus est ingeniorum Phoenix sui sæculi. Alexander primus Mirandulæ & Concordiæ Dux à Ferdinando II. Cæsare creatus est. Hodie Principatum hunc Dux Mutinensis emptionis titulo possidet.

Ducatus Parmensis.

Paulus III. Romanus Pontifex Ducatum hunc Farnesiorum Domui clientelari jure tradidit A. 1545 Antonius hodiernus Dux fratris sui Odoardi filiam Philippo V. Regi Hispaniæ in matrimonium collocavit. Quapropter horum filius Carolus Hæres & Successor destinatus est, si forè Dux Parmensis sine liberis decederet.

3. *Quæ Regiones in Italia Medicullio sua sunt?*

1. provinciae summo Pontifici subjectæ.
2. Magnus Hetruriæ Ducatus.

Territorium Pontificium.

Hoc nomine veniunt Provinciæ Romano Pontifici subjectæ, nempe 1. Campania Romana. 2. Patrimonium S. Petri, sive totus ille terræ tractus, à Mathilde Hetruriæ Comite, matrona lectissima, Ecclesiæ A. 1115. donatus. 3. Provinciæ illæ, quas Pipinus Galliæ Rex, eiusque filius Carolus M. Ecclesiæ transcripsit. Ad S. Petri Patrimonium præter alia pertinet Viterbium, Centumcellæ, urbs & portus nobilissimus, Mons Flasconis, vino apiano celebris. Pipinus Ecclesiæ dedit, vel potius restituit, Exarchatum, urbes Ravennam, Bononiam, Ferrariam, aliasque plures completentem. Carolus M. donationem hanc non solum ratam habuit, sed plurium etiam Regionum accessione auxit. Principatum Beneventanum S. Henricus adexit. Comitatum verò Avinionensem Clemens VI. emptione acquisivit qua de re pluribus agetur in Historia Ecclesiastica.

Magnus Hetruriæ Ducatus.

Urbs Florentia à Cæsare Rudolpho Habsburgico libertatem præsentē pecunia sibi comparavit, indeque ad annum usque 1569. libera res publica permansit. Interea temporis Medicorum

rum Domus, è vetustissimo Florentinorum
Stemmate oriunda, ad eum sensim potentiae &
Dignitatis gradum evecta est, ut Alexander
primus Dux, postque hunc Cosmus I. Magnus
Hettruriae Dux à S. Pio V. Pontifice, & Maximi-
liano II. Cæsare fuerit renunciatus. Joannes.
Galto Magnus hodie Hettruriae Dux, hærede de-
stitutus est.

4. *Quid de Inferiore, seu Australi Italia
parte dicendum?*

Hæc Regna: Neapolis, Sicilia, Sardiniae & In-
sulam Melitam complectitur.

Regnum Neapolis.

1. Postquam Carolus M. confecto bello Lon-
gobardico, Regni Italici possessionem adiit, re-
gni nihilominus Neapolitani partem Imperato-
res Græci etiam tunc obtinebant. Sed cum hanc
segniùs curarent, à Saracenis omnino fuere ex-
pulsæ. Sub annum porrò millesimum Normanni
quidam, viri egregii, à Palæstina reduces, Sara-
cenos adorti, Neapoli eiecere. Itaque regione
illa potiti, Duces primùm, dein & Reges appel-
lari cœperunt. 2. A Normannis his Ducibus
Regibùque Regnum Neapolitanum per pacta
nuptialia ad Imperatores Suevos, ac primò qui-
dem ad Henricum VI. est translatum. Cùmque
ejus filius Fridericus II. Cæsar Ecclesiæ divexan-
dæ finem non faceret, & priùs, quàm anathema-
tis vinculo solveretur, mortem obiisset, nec me-
liora

liora de Conrado IV. ejus filio sperari posse viderentur, Papa Regnum hoc Ecclesiæ Romanæ clientelare, Carolo Andegavensi S. Ludovici Galliarum Regis fratri possidendum tradidit. Hujus jussu Conradinus, Conradi IV. filius, ultimus Sueviæ Dux, Neapoli publico in foro capite plexus est, quod Regnum illud armatâ vi sibi vindicare attentâisset. 3. Inde Regnum Neapolitanum A. 1424. Alphonso IV. Arragonio obvenit, postquam Joanna II. Regina Andegavensis familiæ ultima, eundem heredem scripsit. 4. A. 1503. Neapolis per Ferdinandum Catholicum Hispaniæ adjuncta, tamdiu Regibus illis paruit, donec A. 1707. Domui Austriacæ asserta fuit, cujus nomine à Prorege hodièque administratur.

Siciliæ Regnum.

Sicilia eadem fere cum Neapoli fata subiit, Normannis Regnum utrumque (utramque Siciliam appellabatur) per diu simul possidentibus. Post Vesperas Siculas A. 1282. Domus Andegavensis in Regni quidem Neapolitani possessione perstitet; Sicilia tamen ad Petrum III. Arragonium translata est, qui Constantiam Manfredi (Friderici II. Imperatoris nepos, & Conradi IV. frater hic erat) filiam in matrimonio habebat. An. 1513. Ferdinandus Catholicus Regnum Siculum Hispanico adjunxit, suoque exinde Neapoli Carolo V. reliquit. Tandem in pacificatione

Ultra-

Ultrajectina Sicilia A. 1714. Sabaudò, indèque
1718. Austriæ obvénit, quam pariter Prorex Au-
striæ nomine administrat.

Regnum Sardiniaë.

Sardiniam durante Interregno, Pisani obtine-
bant donec A. 1324. ab Alphonso III. Arrago-
niæ Rege inde ejecti fuère. Ex eo tempore In-
sula hæc semper in Hispanorum potestate ac di-
tione fuerat, quoad nupero in bello Austriacis
cessit. Hæc An. 1717. ab Hispanis recuperata,
anno dein sequente 1718. Sabaudò Sicilia loco
permiffa est.

Melita.

Insula hæc Equitum Melitensium, qui &
Equites S. Joannis dicti, hodie sedes est. Ord-
nem hunc A. 1050. Itali quidem Mercatores eum
in finem instituère, ut ad sacra Palæstinae loca pe-
regrinantibus, ægrotis præsertim, auxilio & ad-
jumento essent; unde & *Hospitalarii* vocantur.
Hierosolymâ porro & postea etiam Acconîa sive
Ptolemaide à Saladino Saracenorum Tyranno
expugnata, Equites hi in Insula Cypro A. 1290.
confedère. Aliquot post annis, nempe A. 1409.
Insulam Rhodum Turcis memorabili stratage-
mate eripuère, ubi usque eò substitère, dum à
Solimanno II. A. 1522. exturbati fuère. Tandem
A. 1530. Carolus V. Insulam Melitam iisdem
inhabitandam concessit, quam A. 1565 Mustapha
Turcarum Imperator irritò conatu obsederat.

Insula hæc firmissimum est Italiæ propugnaculum; nec parum inde subsidii & emolumentum redundat in Rempublicam Christianam universam.

§. 5.

Hungariæ Regnum.

1. *Quis Hungariæ status priscis temporibus fuit?*

Pannonii primi incoluere Hungariam, quæ exinde Romanis cessit. Succelsere postmodum Gothi, Hunni & Longobardi. Tandem seculo nono Hungari, ex Scythia profecti, ibi consedere, qui crebris postea excursionibus in Germaniam factis, damna ingentia intulere, donec à Cæsare Henrico Aucupe, atque Othone M. acceptis cladibus longè maximis, domum remissi, de reditu haud amplius cogitarent.

2. *Quæ Hungariæ facies temporibus proximè consequentibus?*

S. Stephanus Hungariæ Rex anno millesimo Christiana sacra in regnum hoc primus inuexit, cujus stirps per Ladislai III inter Reges illos vigesimi mortem, extincta est, Regno exinde ad Domum Andegavensem per pacta nuptialia translato. Ubi hæc quoque stirps exaruerat, Cæsari Sigismundo Maria Coniunx, Ludovici filia, Hungariam dotem attulit. Eodem pacto Albertus II. Auitriacus inito cum Cæsaris Sigismundi filia, Hungariæ hærede, connubio,

dota-

dotale regnum accepit Ladislao, Alberti filio successit Matthias Covinus, cujus parens Joannes Hunniades, Ladislao etiam tum impubere, regnum summa cum laude administravit. Matthias sine liberis defuncto, Hungari Ladislaum VI. Casimiri Poloniae Regis filium, Regem cooptarunt. Hujus Successor Ludovicus II. sine cute natus, anno aetatis quintodecimo bene barbatus, duodevicesimo vero caenis jam obitus fuisse perhibetur. Hic bello adversus Turcas suscepto ad urbem Mohacium A. 1525. occubuit, Anna Sorore Hungariae haerede superstite relicta.

3. *Quae postremis demum temporibus Hungariae fuit conditio?*

Ferdinandus I. Caroli V. frater, Annam illam, Hungariae & Bohemiae haeredem, duxerat, quo ex tempore utrumque hoc Regnum Austriaci constanter tenuere, accessit subinde Transylvaniae Principatus, imperante Leopoldo, posteaquam ad id usque temporis proprii ibidem Principes rerum potiti fuerant. Quae, quantaque bella Domus Austriaca ob Hungariam cum Turcis gesserit, Opusculo III. memoratum est.

§. 6.

Poloniae Regnum.

1. *Quid de primis Poloniae Rectoribus memoria proditum est?*

Linguae morumque Polonos inter, Bohemos

G2

&

& Russos similitudo fidem faciunt, quod de tribus fratribus è Slavonia oriundis, Lecho, Ceccho & Russis communi opinione receptum est, nimirum sub annum 600. vastas tres Regiones Poloniam, Bohemiam, & Russiam inhabitare cœpisse. In Polonia quidem tres ordine sibi succedentes Ducum & Regum Familix præcipua notatione dignæ sunt 1. Lechica, 2. Piastica, 3. Jagellonica.

2. *Qui omnium primi rexere Poloniam?*

Lecho, Gnesnensis urbis conditor, è vivis ereptus, Palatini duodecim electi fuere, qui Poloniam gubernarunt; unde hæc in totidem Satrapias sive Palatinatus jam tunc dividi cœpit. 2. Cracus, ineunte seculo VIII. Dux promulgatus, Cracoviam condidit. 3. Popielum II. patruorum suorum interfectorem, mures, ex occisorum cadaveribus catervatim prorepentes absumpsere.

3. *Quâ occasione Piastorum familia Poloniæ præesse cœpit?*

1. Piastus, humili loco natus, ingravescente ætate difficultate. quod è frumento reliquum erat, inter egenos liberalissimè distribuit, dignus idcirco, qui concordibus populi suffragiis in Duce[m] eligeretur. 2. Miecislao I præunte, Polonia A. 965. Christiana sacra suscepit, quæ in hanc usque diem insigni tenet constantia, fortissimèque propugnat. 3. Boleslaus I. anno 1000. primus regia dignitate auctus fuisse perhibetur; qua

qua tamen Boleslaus II. non Rex, sed tyrannus saevissimus, & infame Veneris mancipium, ac S. Stanislai Episcopi Cracoviensis interfectus, iterum excidit. 4. Premislaus II. Regio titulo, quo Antecessores ducentis & amplius annis caruere denuò est ornatus. 5. Ultimus ex Piastorum Stemmata erat Casimirus III.

4. Quo pacto Poloniae Regnum ad Jagellonicum stemma translatum est?

Casimirus, cum liberis careret, Poloniae Proceres quâ precibus, quâ promissis permoviti ut Ludovicum Hungariae Regem, Sororis suae Filium, successorem cooptarent. Huic duae erant filiae, quarum natu minori Hedwigi Poloniae corona promissa est ea conditione, ne ulli alteri nuberet, quàm quem Status Polonici designassent. Hi, exclusis aliis procis & competitoribus, Regnum deferunt Jagelloni, Magno Lithuaniae Duci his conditionibus 1. ut Christianam Religionem amplectatur. 2. Ut Lithuaniae Ducatum cum Regno Poloniae jungat. 3. Ut Wilhelmo Austriae Archiduci, quem Ludovicus filiae Hedwigi sponsum destinaverat, ducenta solidorum imperialium millia numeret. 4. Ut Provincias à Polonia avulsas recuperet. Quae omnia uti prolixè promiserat, ita cumulatè praestitit Jagello, ex cujus stemmate Reges Poloniae usque ad Sigismundum Augustum, postremum Stirpis hujus furculum, A 1572. emortuum, de-

lecti fuere. Ceteri exinde Reges è diversis ad-
sciti familiis, ad supremum dignitatis fastigium
ordinum suffragatione conscendere. Hodie
Poloniæ sceptrum tenet Augustus, Saxoniz Ele-
ctor,

CAPUT II.

*De Europæ Regnis à Religione Catholica
vel Christiana alienis.*

I. I.

De Anglia.

Hic cursim breviterque attingendus 1. Angliæ
status ante Regem Egbertum, qui An. 800. toti.
Angliæ præesse cœpit, 2. Egbertus, ejusque
posterii. 3. Reges Normanni tres, tredecimque
è Comitum Andegavensium prosapia. 4. Reges
è Richemondiz Comitum familia. 5. Reges
Stuãrtii. 6. Hannoverani.

1. Quid in Anglia memoriâ dignum accidit ante fundatum Regnum?

Julii Cæsaris temporibus, magnam hanc In-
sulam occupaverant Romani, quorum subinde
copiis aliò avocatis, regio illa crebris Pictorum
Scotorumque irruptionibus Seculo V. tantopere
infectata est, ut incolæ ab Anglis, Saxonum Gen-
te, suppetias petere sint coacti. Atque illi hostes
propulsarunt quidem; sed terræ illius, quam sibi

vindicârunt, possessione depelli haud amplius potuere, regnis septem temporis progressu ibidem fundatis, quæ omnia unus tandem Egbertus conjunctim obtinuit, seque Angliæ exinde Regem nuncupavit A. 800.

2. *Quæ Regni hujus fata ac vicissitudines usque ad Henrici VIII. tempora?*

1. Primorum Anglo-Saxonum Regum series interrupta est sub annum 1017. usque ad annum 1042. quo tempore intermedio Canutus M. Danicæ Rex, Haraldus filius, ejusque frater Canutus II. Angliæ imperârunt. 2. Inde in avitum regnum succedit S. Eduardus cognomento *Confessor*, Anglo-Saxonum Regum ultimus, qui cum virginitatem matrimonio junxisset, hæredem sibi delegit Guilielmum Normanniæ Ducem, à quo in diuturno suo exilio benigne largitèrque est habitus. 3. An. 1154. Angliæ Regnum jure materno devolutum est ad Henricum II. Comitem Andegavensem, qui Hiberniam Angliæ adjoinxit. 4. A. 1485 idem Regnum, quâ pactis nuptialibus, quâ regii sanguinis prærogativâ translatum est ad Richemondiam Comites, quos inter primus Angliæ solium conscendit Henricus VII. cui successit Henricus VIII. filius.

3. *Quæ rerum in Anglia conversio regnante Henrico VIII. ejusque filia Elisabethâ?*

Henricus VIII. priusquam infano mulierum amore

amore fascinari cœpit, DEI Ecclesiam, Christi-
que Vicarium non gladio tantum, sed & cala-
mo, quo impia Lutheri dogmata doctissime
confutabat, invictâ constantia propugnavit, glo-
rioso propterea *Defensoris Fidei* titulo à Leone
X. decoratus. At enim cùm repudiâtâ prima
Conjuge Catharinâ Hispana, Caroli V. mater-
terâ, animum induxisset Annam Bolenam Tho-
mæ consortem accipere, impio conatui Pontifex
pro viribus se opposuit. Atque hæc semina erant
horrendi illius schismatis, quo Rex cœco libidinis
& furoris impetu abreptus, Ecclesiæ Anglicanæ
supremum caput se appellare & pro-
clamare est ausus. Anna porrò Bolena, crimi-
nibus manifestis ac enormibus convicta, Regis
jussu capite damnata est, Rex ipse post tot ex-
pilata templa, tot direpta Monasteria, vim auri
argentiq̃ue immensam Regio fisco addictam,
tandem æternitatis iter jamjam ingressurus, pa-
lâm confessus est, se omnia perdidisse. Successit
Eduardus filius, & huic Maria, Eduardi Soror,
sed utrique haud diturnum regimen fuit. Ma-
ria magno nec inutiles conatu operaque pretio
Religionem avitam restituere moliebatur. Inde
Elisabetha, Henrici ex Bolena filia notha, Re-
gnum dicam, an Tyrannidem, annis amplius
quadraginta occupavit, nec in Catholicos mo-
dò, sed in ipsum adeò cognatum sanguinem,
Mariam Stuartam, Scotiæ Reginam innocentis-
simam

finam, atrociter debacchata est, quam ærumnosa
duodeviginti annorum captivitate acerbè tortam,
crudelitate inaudita capite muldari jussit.

4. *Quid præcipua notatione ærgnum accidit
regnante Domo Stuartia?*

1. Regia hæc Domus ab anno 1370. impera-
bat Scotiæ, donec post Elisabethæ mortem Ja-
cobus, Mariæ Stuartæ filius, Angliæ simul &
Scotiæ Regno, quod utrúmque ex eo tempore
Magnam Britanniam appellant, præfse cœpit. 2.
Jacobus Stuardo successit Carolus II. filius, quo
regnante, Hæresis, ejusque germana soror Perfi-
dia tragædias excitârunt longè funestissimas
Chorago Cronwelo, adjutore Fairfaxio. Præ-
latum est vexatione & insectatione Catholico-
rum acerbissima. Hiberniæ Prorex, & Archie-
piscopus Cantuariensis dati in vincula, mortêque
iniquissimâ tandem sublatis, quòd in fide Regi
suo promissa, juratâque perstarent inmobiles,
simulque Religioni Catholicæ favere videren-
tur. Habita & quæstio de Regina ipsa, Ludo-
vici XIII. Galliæ Regis sorore; quæ tamen tem-
pori in tutiora se recepit. Rex à Scotis ingenti
pecuniæ summa venditur rebellibus Anglis, à
quibus facinore ad eam usque diem inaudito,
capite damnatur, ac Londinensi in foro publicè
obtruncatur. Inde sublata Monarchiâ, Anar-
chia inducitur, quatuórque post annis impius
Regis parricida Cronwelus Angliæ *Protector*
(verius

[verius oppressor everſorque] proclamatur. 3. Anno 1600. Carolus II. Regis obruncati filius revocatus in Angliam, avitum thronum conſcendit, obiitque Catholicus Anno 1685. 4. Eadem die Jacobus II. Caroli II. frater ab univerſis regni Proceribus Rex ſalutatus, cui dein omnes Britanniae ordines ſacramentum dixere; tametiſi ſe Catholicum. & Romanis ſacris addiſſimum palam proſtiteretur. Verum hoc ipſum avitae Religions ſtadium perniciem attulit Regiae familiae, fomēſque fuit novae factionis. Cui ut pallium obtenderet conjuratorum cohors, in-vul-gus ſparſum eſt. Jacobum Walliae Principem, recens natum, ſuppoſititium eſſe, nec aliud dolo hoc peſſimo intendi, quam ut ſtabilitate ſucceſſione haeredis Catholici, religio & libertas Anglicana penitus opprimatur. 5. Igitur Jacobo II. exulare compulſo, An. 1688. Wilhelmus Arauſicanus. Britanniae Regnum occupavit, donec A. 1702. cum feſas inſequeretur, ex equo delapſus, accedente febre extinctus eſt. 6. Jacobus porro III. filius Jacobi II. qui, glorioſus pro Chriſti fide exul, in Gallia A. 1701. decedens, cum nobiliſſimo heroicarum virtutum comitatu regnum coeſte adiit, jure ſucceſſionis haereditario ex-cluſus eſt, quod Religioni adhereret Catholicae, quam Britannia jam inde ab anno 182. S. Lucio Rege praeeunte, coepit amplecti atque ab anno 596. per tot ſecula non ſolum ſenectē conſtantez-que

que coluit, verum exterar quæque gentes, tot Apostolis veræque fidei Praeconibus quaquaver- sum missis, instituendas curavit, Magistra gen- tium haud immerito appellanda. 7. Annæ Ja- cobi II. filia, & Jacobi III. sorori, quæ Arausi- cano successit, anno 1714. vitâ functæ, surroga- tus est Georgius I. Elector Hannoveranus, Lu- theri dogmatis imbutus, huic verò, A. 1727. ino- pinata morte sublato, Georgius II.

De Prussia sive Borussia.

1. *Qua ratione. Ordinis Teutonici Equites. Prussia Ducatu sunt pariti?*

Posteaquam hi bello. per plures annos conti- nuato Prussos ethnicos, vicinæ Poloniae admo- dum infestos, subegerunt, regionem illam or- dini suo vindicarunt A. 1283. Pari modo Livo- niam, belli jure acquisitam, diu sua in ditione ac potestate tenuere.

2. *Qua occasione Ordo Teutonicus Prussia possessione iterum dejectus est?*

Lutheri temporibus. supremus. Ordinis Teu- tonici Magister Albertus Brandenburgicus, eju- rata Religione Catholica, anno 1525. cum Po- lonis depaciscitur, ut ea Borussia pars, quæ Or- dini etiam tum parebat, in Ducatum profanum commutetur, sibi ac posteris suis jure fidu- ciario tradatur. Atque ita provincia hæc Or- dini Teutonico ablata est, quam dein, deficiente anno.

anno 1618, Alberti stemmate, Elector Brandenburgicus jure hæreditario sibi vindicavit, ut supra innuimus.

3. *Qua occasione Livonia eidem Ordini Teutonico surrepta est?*

Russis A. 1561. regionem hanc incurstantibus, Gotthardus Kettlerus, qui & ipse ab Ordine Religionæque orthodoxa desciverat, imploratis Polonorum suppliciis, Livoniam ea conditione iis cessit, ut Curlandiam, Ordinis pariter Teutonici Provinciam, in Ducatum exinde profanum mutatam, jure clientelari sibi possidendam traderent. Livoniam porro Sueci post plura cum Russis & Polonis conferta prælia demum obtinuerunt; quam tamen anno 1709. Russis cedere sunt coacti.

§. 3.

De Dania.

1. *Quis primus Dania Rex fuit?*

Heraldus sive Heroldus I anno 930. qui ethnica superstitioni nuncio remisso, Christiana sacra invexit.

2. *Qui Dania Reges præcipuâ memoriâ digni?*

1. Canutus II. tribus suis filiis tria regna reliquit, Angliam nempe, armis bellicæ jure acquiritam, Norwegiam & Daniam. Primum brevi iterum ereptum fuit; Posteriora duo hodièque perdurant. 2. S. Canutus IV. Martyr, à suismet civibus in templo est interemptus anno

1084. 3. Regina Margarita Norwegiæ Regnum jure hæreditario à filio suo accepit simulque Sueciæ imperavit, ubi sub annum 1380. lata lege fanxit, ne tria hæc regna unquam sejungerentur; at Sueci decreto hoc stare subinde recusarunt. 4. Christianus I. è Comitum Oldenburgicorum domo, hodie regnante, primus regnum capessivit anno 1448. 5. Christianus III. anno 1514. Lutheri sectam cœpit introducere. 6. Fridericus IV. hodiernus Daniæ & Norwegiæ Rex est. Utrumque hoc regnum ab anno 1660. hæreditarium est, cùm liberæ antea electionis fuisset.

§. 4.

De Suecia.

1. *Quis primus Sueciæ Rex erat*

S. Ericus X. anno 1150. primus Sueciæ imperasse creditur, quodd ab ipso succedentium Christianorum Sueciæ Regum ordo ac series exordium ducat; nam de prioribus nil fermè constat, nisi quodd Biornus Rex anno 812 à Carolo M. Sacerdotes Catholicos petierit, à quibus populus veræ fidei dogmatis instrueretur.

2. *Qui memorabiliores Sueciæ Reges?*

1. Post Margaritam Reginam, de qua supra meminimus, Reges sex & Daniæ simul & Sueciæ imperarunt. Horum ultimus Christianus II. ob tyrannidem suam è Suecia profugere. alterique coronam cedere cogebatur. 2. Secuti sunt Reges è nobili Suecorum familia, cui Wasa nomen

2. *Qui Russiæ Monarchæ præ cæteris sunt commemorandi?*

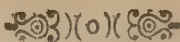
1. Daniel XVIII. Dux. sub annum 1150. magni Ducis titulum primus assumpsit, sedemque fixit in urbe Moscovia. 2. Uladislaus, Sigismundi Poloniæ Regis filius, in magnum Ducem electus, post anni decursum cum Polonis suis abscedere coactus est. Quo in abitu templa, ædæque plurimæ à Polonis direptæ, ingenti Russorum edita strage. 3. Petrus, qui anno 1725. è vita migravit, rerum gestarum famâ orbem implevit. Hic peragrata Gallia, Germania, Batavia, Polonia, Dania &c. omne genus artifices secum in Moscoviam perduxit. Suecis eripuit totam Livoniam, Finnoniam, & Ingriam. In Livonia condidit urbem Petroburgum, sive Petri Castrum, ubi & regiam sedem posuit. Moriturus imperii habenas tradidit Catharinæ Conjugi suæ, anno 1727. è vivis ereptæ. 4. Elisabetha Petri I. ex Catharina Imperatrice filia hodie Russiæ præest.

§. 6.

De Turcia Europæa.

1. *Quæ Turcarum origo?*

Vulgatior Scriptorum opinio est, Turcarum gentem sub annum 1030. ex Scythia adventasse. Subactâ brevi post Persia & Chaldaeorum regione, magnam Asiæ partem in suam redeigere ditionem. Ex frequentiore dein cum Arabibus sive Saracenis, primis Mahometæ asseclis commercio

mercio & consuetudine ipsi quôque ejusdem Pseudoprophetae superstitionibus adhæsere. Ottomannus primus Turcarum Imperator fuit anno 1300.

2. *Quandonam Turcæ stabilem in Europa
Sedem fixere?*

Amurathes I. sub annum 1360. Adrianopolim Romaniae urbem occupavit, ubi primam Turcici Imperii sedem intra Europam posuit. Mahometes II. anno 1453. Constantinopolim armatâ manu cepit, Græcôque Imperio finem imposuit. Palæologus, Græcorum Imperatorum ultimus, dum trepidus fugam capessit, stipantis populi compressione eliso spiritu interiit, urbs verò tres ipsos dies militum direptioni permissa, regia deinceps Turcici Imperii sedes esse cœpit.

3. *Qua verò ratione Turcæ Imperii sui fines
tantopere dilatârunt?*

Violenta multarum Provinciarum, Regnorumque occupatione, quæ inter præcipuè eminet
1. Romania, olim Thracia dicta, ubi Constantinopolis totius Imperii Turcici caput. 2. Græcia universa, ubi Macedonia, Albania, Thessalia, Epirus, Ætolia, Achajæ, Peloponnesus, Candia cum reliquis Archipelagi Insulis.

Observationes ad secundam partem.

1. *Quid de tot rerum regnorumque ac Principatum mutationibus & inclinationibus
sentiendum?*

Perpetuæ

Perpetuæ hæ vicissitudines apertè demonstrant, quàm labili pedè humana omnia nitantur, dum quæ stare modò videntur firmissimè, repente corruunt. Interim solum Christi regnum, Ecclesià, inquam, Catholica, tot licèt Orci, ejúsque foederatorum assaultibus continuò oppugnata, stetit semper, stabitque immobilis, nullis inferorum machinis unquam evertenda,

2. *Nihilne ergo Regnum, seu Ecclesia Christi tot Regnorum defectione imminuta est?*

Neutiquam; quin potius compertum habemus, eo ipso tempore, quo hæretici, velut noxiæ stolones, sterilesque palmites ab Ecclesia, tanquam vite nunquam non fecundissima, abscissi fuère, hanc fructus longè uberiores protulisse. Ac nè longè exempla petamus, dum Lutherò, & Calvino Duce, non pauca Europæ Provinciæ à Christi Ecclesia descivère, in Africa, Asia & utrisque Indiis innumeri populi, Nationes, Principes, ac Reges Ecclesiæ Catholicæ se adjunxère.

3. *Quid de Orientis Imperatoribus Græcis dicendum restat?*

Postquam Carolus M. Occidentis Imperium instauravit, Orienti exinde præesse coeperunt Imperatores Græci. Horum à Nicephoro An. 800. ad Constantinum XIII. An. 1453. quo capta à Turcis Constantinopolis, septem & quadraginta numerantur, qui in Tabula Chronologica, ad opusculi hujus calcem adiecta, ordine recensentur

sentur. Ab anno 1204. Flandri duo, trësque Galli imperârunt, usque ad A. 1261. Horum primus Balduinus Flandriæ Comes Venetorum maximè armis adjutus, Constantinopolim expugnauit.

4. *Quæ demum res Orientis Imperio interitum attulit?*

Coacervata Græcorum Imperatorum populique peccata. Unde completâ tandem scelerum mensurâ. immani Turcarum jugo cervices submittere sunt coacti.

5. *Quinam Saracenos Neapoli & Siciliâ ejecere?*

Seculo IX. Caroli Calvi temporibus Normanni sive Nordmanni, hoc est, viri Boreales, à magna Peninsula Scandinavia profecti, facta in Galliam irruptione. Provinciam tandem, à novis inquilinis Normanniam dictam, occupârunt. Horum quidam anno 1000. in Siciliam trajecti, Saracenos inde exturbârunt.

6. *Quæ origo bellorum Galliam inter & Angliam Seculo IX?*

Eduardus III. Angliæ Rex, extincta Capetiorum stirpe, regnum Galliæ præ Philippo VI. Valesio sibi vindicare parabat jure hæreditario, quodd ob Matrem Isabellam gradu uno propior esset sanguini regio. sed regnum Philippo adjudicatum est ex lege Salica. quæ fœminas regni Gallici illius successione excludit.

7. *Num*

7. Num nefaria illius conjurationis, quam
 pulverariam vocant, in Anglia Regem con-
 flatâ, socius ac particeps fuit Henricus
 Garnetus Societatis JESU
 Sacerdos?

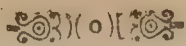
Impudentissimam hanc hæreticorum calumni-
 am, onsequens iniquissimam Judicum sententiam,
 quâ virum hunc placè innocentissimum morte
 condemnarunt, non solum testes locupletissimi,
 omnique exceptione majores, sed DEUS ipse
 prodigiis pluribus, inter quæ Garneti vultus in
 spica ejusdem sanguine recenti illita, prodigiosè
 depictus, Catholicos gaudio & solatio, hæreticos
 pudore & ignominia perfuderat, toti orbi te-
 statum fecit. Post extrema tormenta, quia
 conjurationis consciùm ex Confessionis Sacra-
 mento ad Senatum non detulit, mortem subit
 Christiana fortitudine, verus Sacrosancti Sigillâ
 non violati Martyr.

P A R S III.

De Europæ Rebuspublicis.

Omnium antiquissima est Veneta. 2.
 Genuentis. 3. Helvetorum. 4. Batavo-
 rum. 5. Luccensis. Quibus accedunt
 duæ aliæ perexiguæ, S. Marini, & Ra-
 gulana. H2 S. 1.

S. A.

Respublica Veneta.

1. *Quæ Reipublicæ hujus origo?*

Aquileja urbe ab Attila Hunnorum Rege anno 450. everta, nobilissimi quique & hujus & vicinarum urbium incolæ in Adriatici maris insulas commigrarunt. Illic aliis atque aliis ædificiis extructis, Urbs Veneta ad eam tandem amplitudinem & magnificentiam emerit, ut inter orbis miracula meritò adnumerari possit. Ædes potissimæ, quæ insulis parvis septuaginta duabus, quæ palis sub aqua defixis insunt. Cùmque urbs aquis stagnantibus, in quas 7. flumina ex Alpibus procurentia sese exonerant, undique cingatur, tum per ponticulos propè quingentos, tum per phaselos (Gondolas vocant, quarum aliquot millia semper in promptu) usitò citroque commeandi opportunitatem præbet.

2. *Quæ ejusdem Reipublicæ potentia?*

Tanta, ut jam anno 1173. Provinciis pluribus in ditionem suam redactis non maris modò dominium obtinuerit, sed ipsis aded Orientis Imperatoribus leges posuerit. Venetorum quippe potentia & auxiliariis copiis Balduinus I. Flandriæ Comes, capta Constantinopoli anno 1204. Imperator est renuntiatus. De insigni porro victoria, quam Veneti è Friderico Ahenobarbo anno 1175. reportarunt, hæc quo clade factu ejus represso, Ecclesiæ, quam ad id usque temporis

in.

inf. Atque non destitit, plenè conciliârunt.

3. *Quid emolumenti Venetis attulere susceptæ
in Orientem & Africam Navigationes
& Negotiationes?*

Inde magna jam prius Venetorum potentia
maiora sumpsit incrementa, auctis eâ industriâ
in immensum opibus. Et verò navigationes
hæ muld quætuosissimæ initia confestim ha-
buere prosperrima, ex quo Balduinus I. Orientis
Imperator Venetis ob missas ad expugnandam
Constantinopolim suppetias Ægei & Ionii maris
Insulas omnes cum Creta iisdem dono transcri-
psit.

4. *Quæ verò summa Reipublicæ hujus fortuna
capit labascere?*

1. Turcæ Ægei Maris Insulas, & Cretam, ac
nupero bello Peloponnesum quoque eripuerunt.

2. Patavorum Respublica ob commodiorem cir-
cum Africæ littora navigationem amplissimum
illum commerciorum alveum ad se derivârunt,
obturata ingenti illa opum affluentium scaturigi-
ne.

§ 2-

Respublica Genuensis.

1. *Quandonam Genuæ Respublica coaluit?*

Sub annum 900. cum antea ab anno 660.
Longobardis primùm, dein Regibus Carolinis
vestigiales fuissent Genuenses. A. 935. Urbs à
Saracenis vastata est, quos vicissim navali prælio

Hæ dev-

devicerunt Genuenses, & Pilestinorum, qui & ipsi id temporis Rempublicam præsentabant armis adjuti, ex Corsica & Sardinia exturbârunt.

2. *Quod bellum Genuenses inter ac Venetos ab-*

A. 1250. ad annum fermè 1380. exarsit?

Æmulatio è nimia utrinque potentia, commerciisque maritimis exorta, gravi Rempublicam utramque bello implicuit, quo Genuenses aliquamdiu superiores, tandem Venetis succubûere. Id dolendum erat maximè, ea partium dissensione armorum Christianorum progressum, haud parùm fuisse sufflaminatum.

3. *Cum Genua ab A. 1396. usque 1518. Respublica esse desiit?*

Intestinx discordiæ eo adegère Genuenses, ut illo temporis intervallo diversis Dominis extraneis quâ sponte sua, quâ vi & necessitate compulsi, paruerint; quamvis ad tempus subinde aliquod in libertatem se vindicârunt.

4. *Quo pacto Genua A. 1528. in pristinam libertatem restituta est?*

Andreas Auria, ortu Genuensis, Gallicæ classis Præfectus, Regis. à quo fortè offensus est, partes deleruit, Genuamque improvisò occupavit. Cùmque supremo cum Imperio præesse potuisset, maluit pristinam Republicæ formam reducere, rebus tam bene sapien:etque ordinatis, ut eo ex tempore Urbs & Respublica hæc florentissima hodièque optata perfruatur libertate.

§. 3.
Helvetia & Vallesia.

1. *Quis Helvetiæ erat status, antequam coaluit in Rempubicam?*

Fortis ac bellicosa hæc natio jam olim Julio Cæsari multum negotii facessiverat. Sub annum reparatæ salutis 430. Helvetiæ Burgundiæ, dein regni Arelatensis, ac tandem Imperii Romano-Germanici pars erat.

2. *Qua occasione Helveti A. 1308. se in libertatem asseruerunt?*

Postquam anno 1032. Helvetia Conradi II. temporibus Romano Imperio fuit adiuncta, præfetti, ab Imperatoribus designati, eidem præerant usque ad annum 1308. qui, cum populum nimis opere premerent, uti patet ex iis, quæ de Wilhelmo Tellio aliisque historiæ memorant, inquilinorum animos tantopere exulcerârunt, ut excusso jugo, pulsisque aut occisis Præfectis in libertatem se asseruerint.

3. *Quibus dein adminiculis Helvetii libertatem suam factam testamque servârunt?*

Armorum vi; quippe cum anno 1315. ad Bremogartum. A. 1386. ad Sempachium: A. 1499. ad Rhenum bello peterentur, felicius pugnârunt pro conservanda, quàm hostes pro eripienda libertate.

4. *Quoties*

4. *Quoties Helvetii de Carolo Audace Burgundia Duce triumpharunt?*

1. A. 1476. ad Gransonium oppidum lacu Neocomensi adjacens, ubi Carolus castris, vasario, omnique supellectili exutus est. 2. Ad Meratum urbem lacui cognomini aditam, ubi sex & viginti Burgundionum milia occubuisse perhibetur. 3. A. 1477. ad Nancejum Lotharingæ Metropolim, ubi Dux ipse in fuga ab Helvetiis cæsus, morte sua bello finem imposuit.

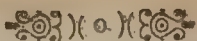
5. *Quando fœderi A. 1388. Suiſios inter, Urienses & Subjylvanos into Cantones reliqui se adjunxere?*

Anno 1332. Lucernates: An. 1331. Tigurini: A. 1352. Glorionenses & Tugientes: A. 1353. Bernates: A. 1481. Friburgenses & Solodorani: A. 1501 Basileenses & Scaphusiani; A. 1513. Abbatiscellenses accessere. Cum iisdem in fœdus quoque ac Societatem coire subinde Grisones, Vallesii, Principatus Neocomensis, oppidum S. Galli, Mülhusum, Geneva, Bienna &c. Abbas porro ad S. Galli solis Catholicis Cantonibus fœderatus est.

6. *Quæ bella intestina in Helvetia exarserunt A. 1531. 1686, & 1712.?*

Primum excitavit quorundam Cantonum ab avita Religione defectio; Unde magna Catholicos inter & Heterodoxos exorta animorum dissensio. Ulricus Zwinglius, belli hujus fax, maximeque

lorumque omnium origo, in acie casus. Deo
& hominibus meritas perfidiae poenas dedit.
Altera belli flamma inter Helvenos exarsit A. 1686.
commissum praelium prope Vilmergam magna
Aeatholicorum strage. Tertium A. 1712. minus
feliciter gessere Catholici.

De Vallesia.

1. *Quamdiu Vallesia restitit Romanis?*

Incolae Regionis hujus, altissimis undique mon-
tibus vallatae, tanta se fortitudine opposuere Julio
Caesari, ut per vallem hanc praelongam penetrare
in Galliam nunquam potuerit. Tandem impe-
rante Octavio Augusto, Vallesia in Provinciam
redacta, & municipatus jure à Romanis donata
est.

2. *Quid imperante Maximiano Caesare ibidem actum?*

Hic ad sedandos Galliae tumultus per Valle-
siam cum exercitu profectus, ad Deos placandos
solemne sacrificium indixit. Cui nè Sinteresse
cogeretur Thebaeorum legio, Christianis acris ini-
tiata, Duce atque hortatore Mauritio à reliquis
copiis discessit. Cumque eos incassum revocare
laborasset Caesar, decimum quemque occidi pri-
mum, ac tandem ne uno quidem à Christi castris
deficiente, univerfos contrucidari jussit ad fauces,
quibus hodieque à S. Mauritio nomen est.

2. Quos

3. Quos *Valleſia* Dominus habuit?

Eosdem quos vicina Burgundia atque Helvetia, Romanos nempe, ac dein Burgundionum Reges usque ad Carolum M. à quo, uti Münsterus in Cosmographia memorat, *Valleſia* Episcopo Sedunensi permiffa est. Inde regno Arelatensi, ac demum Romano Imperio est adjecta. Post tot fata nulli amplius extero paret, sed regitur hodie cum ab Episcopo, qui S. R. I. Princeps, Comes, & utriusque *Valleſiæ* Præſes est; tum à supremo Provinciæ Præfecto, tum à septem Communitatibus, quas *Diſēnos* appellant.

4. Quæ *Valleſiæ* Religio?

Catholica, quam in hanc usque diem singulari fervore & constantia profiteri pergit. Provincie hujus Episcopatus inter antiquissimos Galliarum ac Germaniarum numeratur.

§. 4.

Batavorum Respublica.

1. Quid de universis Belgii Provinciis summam memorandum?

Septemdecim Belgii Provinciæ, post divisum Carolingorum Imperium, Austrasiæ Regno maximam partem sunt adjectæ. Seculo XIV. & XV. pars earum Burgundis, dein per Caroli Audacis filiam Domui Austriacæ, ac tandem per Carolum V. Hispanis obvenere universæ. Regnante porro Philippo II. Caroli V. filio, initium datum Belgicis tumultibus. Ea occasione septem Provinciis à cæ-

teris

teris decem avulsis, Batavorum Respublica coaluit.

2. *Quæ Belgicarum Turbarum origo?*

Potissima ac firmè unica erat funestissima illa ab avita Religione defectio; inde enim turbis innumeris factionibus Geusiorum, dissidiis, seditionibus, perduellionibus, cruentis & internecinis bellis non inclytum modò Belgium cum finitimis Provinciis, sed Ecclesia quoque universa irreparabili tot millium animarum strage affecta & lacerata est. Nobiles primùm Juvenes impia hæreticorum dogmata apud externos hausta in Patriam invexère, laudata passim sentiendi faciendique quidlibet libertas; quam cùm Sacræ Inquisitionis freno coercere statuisset, conflata demum Arausicano Duce Nobilium primùm, dein & populi A. 1566. conspiratio, quam Margarita Parmensis, Belgii Gubernatrix, insigni de perduellibus relatâ victoriâ diremit tantisper, restinxitque: sed recrudit subinde malum nimia Ducis Albanensis severitate, qua in omnium odia offensionisque incurrit. Hac occasione Arausicanus utendum ratus, Belgas ad defectionem sollicitavit, è quibus Batavi anno 1568. & 1570. facta conjuratione, cum Hispanis navali prælio iterum iterumque congressi, ea damna intulère, quæ nec Joannis Austriaci, nec Alexandri Farnesii admirabilis proprus, omnique laude superior virtus ac fortitudo sarcire potuerit.

3. *Quis tandem recidère Conjuratorum meditationes?*

Post gustatam victoriæ dulcedinem, commerciis vacatum, mariæque prope univèrfa ad quæstum faciendum tentata. Cùmque hac ratione orbis totius opes in suas Provincias, piscatur, ut plurimum vivere solitas, coacervari posse comperissent, tum demum A. 1581. conjurati excusso penitus Hispanorum jugo, nullius deinceps dominationi subesse, sed suo duntaxat jure & arbitrio vivere decreverunt. Ea de causa novum exortum est bellum, quo septem omnino Provincie à reliquo Belgio fuerunt avulsæ, quæ exinde *Belgium* Foederatorum appellari contuevère.

4. *Quibus adminiculis Hollandia ad tantam potentiam juxta et opulentiam est grassata?*

Quætuosissimis potissimum ad Indos navigationibus, quibus opes ingentes quas Venetæ olim Respublica collegerat, indefessa sua industria comparavit.

5. *Quanam septemdecim Belgii Provincie?*

Hæ ex quatuor constant Ducatibus, Brabantia nempe, Geldria, Limburgensi & Luxemburgensi. Septem Comitatibus Hollandiæ, Zelandiæ, Flandriæ, Artesiæ, Hannoniæ, Numurci, Zutphania. Quinque Dominiis, Ultrajectino, Trantsalano, Frisiæ Occidentalis, Gröningæ & Mechliniæ. Hæ porro Provincie Domum Austriacam inter, Galliam, & Hollandiam sunt dispersitæ. Foederatæ Provincie sunt 1. Hollandia. 2. Zelandia.

3. Geldria inferior cum Zutphaniæ comitatu. 4. Ultrajectum. 5. Provincia Transilalana. 6. Frisia Occidentalis. 7. Gröninga.

§. 4.

Respublica Luccensis, S. Marini, & Ragusana.

1. *Quid de Republica Luccensi breviter dicendum?*

Sita hæc est in magno Etruriæ Ducatu, diversisque primùm Dominis parebat, donec anno 1430. in libertatem se asseruit, assentiente, actaque omnia rata habente Carolo IV. Et quamquam Respublica hæc potentiâ & viribus haud admodum præpolleat: suam tamen libertatem sartam testamque conservat legibus bonis; probèque constituta Regiminis formâ.

2. *Quis Republicæ S. Marini status?*

Peregrina hæc in territorio Pontificio sita Respublica ab anno 600. libertatem suam sub Pontificum Romanorum clientela constanter & inviolatè continuavit. Nomen habet à S. Marino, Dalmata, qui Seculo III. in Italia Divinî Verbi sementem iparsit, eoque in loco, ubi urbs mox constructa est, vitam duxit solitariam.

3. *Quid demum de Republica Ragusana memorandum?*

Exigua hæc Respublica in Dalmatia sita est, cui Regiminis forma eadem propè, quæ Venetorum. Turcarum Imperatori, in cujus tutela est, annum vectigal pendit, Cæterum urbs frequens

est

est & copiosa, ac celebre emporium. Singulari cultu prosequitur S. Blasium Episcopum, cujus festum diem quotannis quatrimum ipsum solemniter pompa celebrare consuevit.

Observationes ad partem tertiam.

1. *Quid de ortu ac progressu Rerumpublicarum singulari dignum observatione?*

Pleraque originem suam debent armis, incrementum commerciis, felicitatem bonis legibus, splendorem artibus ac disciplinis. In hoc fortuna apice præcipitio sunt proximæ, nisi sibi caveant à nimio luxu & opulentiorum Magnatum ambitione, uti omnium potentissimæ Reipublicæ Romanæ funestissimus casus abundè docuit.

2. *Quæ Regiminis forma Rebuspublicis Europæis?*

Utplurimum Aristocratia, Democratica permixta, quali Veneta, Genuensis, potiores Helvetiæ Cantones & Hollandia uti consuevère. Uriensibus, Tugiensibus, Sutiis, & Subsylvanis regimen Democraticum præplacet. Democratia potior est Imperium populi, Aristocratia verò Optimum.

3. *Ecquod Reipublicæ Venetæ & Genuensis caput?*

Utrique Dux. Doge dictus, præest: cui tamen fas non est Senatu inconsulto decretum aut legem condere.

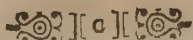
4. *Quis Religiois status in Helvetia?*

Lucerna, Friburgum, Solodurum, Sutiis, Uriæ
Sub-

Subsylvan
per
lea, &
Glaron
gionis

H
Prov
cam
gn
Afr

Y
dus
mir
Ara
aut
præ
red

Subsylvania, Tugium, in avita semper Religione
perstitere immobiles: Tigurum verò, Berna, Basi-
lea, & Scaphusia à Catholica fide defecerunt.
Glaronenses & Abbatiscellani mixtæ sunt Reli-
gionis.

PARS IV.

De Regnis & Provinciis extra Europam.

Hic strictim percurramus 1. Regna &
Provinciâs Asiæ, nempe Turciam Asiati-
cam, Persiam, Indiam, Tartariam ma-
gnam, Chinam & Japoniam. 2. Regna
Africa & America.

CAPUT II.

De Provinciis Asiaticis.

§. 1.

De Turcia Asiatica.

1. *Quæ Turcicæ potentie exordia?*

Mahometes Pseudopropheta ex Arabia oriun-
dus sub annum 630. suos ibidem errores disse-
minare coepit, hujus sequaces fuere Saraceni ab
Arabico verbo *Saraz*, quod idem est, ac prædari
aut furari, sic appellati. Mahometani porò hi
prædones Regiones plurimas in suam potestatem
redegere. Mahometis sectam postmodum Turci
quòque

quoque amplexi sunt, qui in Asia longè latèque grassari cœpère.

2. *Quinam post Mahometis interitum Calife vocabantur?*

Erant Mahometis Successores, qui partim Babylonè, partim in Ægypto dominabantur. Horum octo & quinquaginta numerantur, continua serie sibi succedentes, donec A. 1300. Imperium Turcicum ab O. tomano I. fundari cœptum.

3. *Quantos pedetentim progressus fecit Turcarum potentia?*

Sub annum 1030. Turcæ Persiæ regno sunt potiti. Inde Provinciis compluribus ab Orientis Imperio avulsis, Hierosolymam A. 1075. expugnârunt, ubi Christianos tot oneravêre malis, ut Europæi Principes Turcis bellum inferre, & Hierosolymam cum Palæstina recuperare decreverint. Atque hæc quidem urbs anno 1099. occupata est; verùm An. 1187. denud amissa. Nec feliciores fuêre in Palæstina progressus ob Christianorum maximè Principum discordias. Quo tempore Godefridus Bullionius primus Hierosolymis regnabat, quinque Asiæ Principatus sat amplos Turci obtinûere. 1. In Bythinia. 2. In Cilicia. 3. Edessæ in Mesopotamia. 4. Antiochiæ. 5. Damasci, Mahometanis interim Califs in Babylonîa juxta & Ægypto ad Imperii clavum sedentibus. Tandem ex Imperii Constantinopolitani & Trapezuntini ruinis surrexit Turcarum Monarchia, regois

regnis amplius septingentis sub unius tyranni Imperium subjunctis.

4. *Quamvis A. 1270. occasio oblata esset, Turcarum potentiam vel enervandi, vel penitus opprimendi?*

Agabas Tartarorum Princeps [Chamum appellant] Christiana Religione suscepta, Turcis Palaestinam eripere statuerat, invitato in belli societatem summo Pontifice, aliisque Principibus Christianis. Hos inter S. Ludovicus Galliae Rex omnium primus in Christiani nominis hostes movit, qui tamen cum magna exercitus parte pestilentia (arcana hae Dei sunt judicia) sublatus est. Cumque ceteri Europae Principes Christiani, ac geminae imprimis, eaque praepotentes Respublicae Veneta & Genuensis eo ipso tempore inter se dissiderent, bellisque intestinis implicarentur, occasio illa opportunissima Turcas junctam Tartarorum opera debellandi prius evanuit.

§. 2.

Perſiae Regnum.

1. *Quae Persiae facta post collapsam Monarchiam?*

Dario Codomanno è vivis sublato, Alexander M. perexiguo tempore Imperii Persici gubernacula tenuit. Successores porro usque ad annum reparatae salutis 219. de dominio ideotidem inter se concertarunt, us adeo à tempore

illo de subsequentium Persiæ Regum serie nihil certi ac definiti habeamus. Anno 229. regnare cœpit Artaxerxes, cui successère ad annum usque 630. Reges duodetrīginta. Ex horum numero Sapor erat & Ildegerdes Christianorum uterque vexator, exagitatorque crudelissimus.

2. *Quinam ab An. 630. ad 1514. in Persiâ regnârunt?*

Oppidò diversi, quos inter & Turci ex Tartariâ profecti & post hos aliquamdiu Mogolici Imperii Monarchæ. Anno 1514. nova Persiæ Regum, *Sophy* vel *Schach* dictorum, series imperare cœpit. Tandem pulso demortui Schach Solimanni filio, perduellis ille Miriweys, hocque defuncto, Soldanus Eschref Persiæ sceptum sibi adhuc vindicavit; tametsi non pauci Sophy illius partes etiamnum sequantur.

3. *Quis Persarum Genius?*

Jurati sunt Turcârûm hostes; ac licet impij Machometis ertoribus & p̃i adhæreant; multis tamen capitibus, uti & linguâ ipsâ inter se discrepant. Regio illorum fertilissima; præter arborum fructus pretiosissimos, abundat præcipuè serico & gossipi, quorum copiam ingentem quotannis alio exportare ac divendere solent.

§ 3.

De India.

1. *Quid de prisca India monumentis
memoriae proditum est?*

Nugis pleraque & fabulis sunt referta: quippe majores nostri vel usque eò non penetrarunt; vel si qui fortè illuc excurrerunt, soli felicitate ubertatèque illecti, de reditu haud amplius cogitarunt; sed stabilem ibidem fixere sedem. Rex quidè Alexander M. cum suo illuc exercitu appulit, Regemque Porum, fortitudinis laudè celebratissimum, devicit; sed importunis militum querelis compulsus est reditum maturare.

2. *Quid de rebus India recentioribus
compertum habemus?*

Vascus Gamma Lusitanus sub annum 1498. in Indiam solvens, regiones illas, rerum omnium affluentia refertissimas, detexit, ubi confestim Lusitani mercaturam facere, nec uno in loco sedem figere perrexerunt, qui & Goam, Indiae caput hodièque possident. His tamen emporia plura & celeberrima eripuerunt Batavi, augendis opibus unice intenti, quem in finem ad eam præcipue maritimam arces munitissimas excitaverunt.

3. *Quinam in India rerum potiuntur?*

Dividitur hæc in tres partes præcipuas,
Iz quarum

quarum prima continentem seu Indiam maritimam, ubi amplissimum magni Mogolis Imperium, secunda & tertia duas peninsulas prægrandes, unam cis, alteram trans Gangem complectitur. Utrunque Reges ac Principes diversi dominantur, Machometanis aut ethnicis erroribus impliciti. Magnus nihilominus Neophytorum est numerus, quos Europæi Sacerdotes, illic missi, veræ Religionis dogmatis imbuendos curarunt, è quibus solus S. Franciscus Xaverius ultra decies centena millia sacri baptismatis fonte manu sua abluit. At enim hisce Ecclesiæ rovalibus, tanta animarum esse exuberantibus, magnam postea vastitatem intulere Batavi & Angli, magis de lucello temporario, quam de tot millium animarum pretiosissimo Christi sanguine emptorum, salute solliciti.

4 *Quid de magno Mogole memorandum?*

Monarcha hic Indiæ totius potentissimus, obque opes & copias ingentes orbis propè universi ditissimus esse perhibetur. Regna duodequadraginta in sua tenet ditione. Gemmarum pretiosissimarum copia illi tanta, ut ob harum & numerum & pretium vel solus ejus thronus 60. millionibus thesaurus verò universus 1500. millionibus æstimetur.

5. *Quanam*

3. *Quanam è Regione Mogolenses in Indias
tran/migrârunt?*

Anno 1401. è vicina Tartaria illuc appulère
magni Tamerlanis ductu. Hic Bajazetem, in-
acie captum, aurèæque inclulum cavæ tam-
diu secum in triumpho circumduxit, donecis
impactum cratibus caput præ indignatione
sibi elisit.

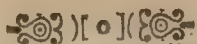
4.

De Tartaria.

Tartaria bifariam dividitur 1. in Europæam
sive minorem. 2. In majorem, sive Asiaticam.

1. *Quid de Tartaria minore compertum habemus?*

Sita hæc est intra Europæ limites. Chersones-
sus Taurica à Romanis appellata. Incolæ sub
Turcico ut plurimum Imperatore merent sti-
pendia, crebrique excursionibus Polonos &
Ruflos infestant. Sunt bellicosi: equis utun-
tur parvis ac macilentis, quorum majorem
longe curam gerunt, quàm sui ipsorum. Unde
proverbii locum apud illos obtinuit: Tartaro
potius capitis sui, quàm equi jacturam esse fa-
ciendam. Equis vehuntur ea celeritate, ut nec
fugientes quis assequi possit, nec hæcates in
tergis victores, nisi ægrè admodum, effugere.
Equitando maxima quæque flumina trajiciunt.
Supellectilem universam quique secum de-
ferre consuevit: in sacco cibaria in utre potum.

devehunt: ex eadem patina lignea, & equus
pabulum, & eques cibum sumit. Ephippio
substernunt stragulam, cui noctu incubant.
Ephippium ipsum cervicalis; pallium verò ten-
torii loco est, sub quo somnum capiunt. Carne
& caseo potissimum victitant Tartaria; nam
panem, herbas & cetera bestiarum victum esse
didicant. Sæpe carnem crudam subdunt Ephip-
pio, donec calore illo maceretur nonnihil, gula
mox servitura. Siquis nobilium Tartarorum
epulum solemnius hospitibus apparat, pullus
equinus in maximis deliciis habetur. Sitim
nonnisi vaccino aut equino lacte levant, quàm
per integrum etiam diem antè toleraturi sunt,
quàm aquam degustent. Tartaria hæc deser-
tis undique locis cingitur; cum nemo non esse
velit quàm remotissimus ab his harpyis. Sunt
Tartari facie deformi, oculis reductis, submissis
naribus &c.

2. *Quæ majoris Tartariæ facies?*

Regio hæc vastissima partem potiorē nobis incognita est. Ex ea Tartariæ parte, quam Cathayam vocant, vicinōque à Regno Ninckā anno 1630. Tartari, facta in Sinam irruptione, ibidem consedere. Hac ipsa è Regione olim Turcas aliò commigrasse supra meminimus. Magnus Tartarorum Chamus in summa apud suos veneratione est, diciturque filius, anima

& umbra Dei. Quando viâ defungitur, ad decem hominum milia trucidantur, futuri in altera vita, uti Tartari sibi persuadent, magni Chami Satellites ac Prætoriani.

I. 4.

Regnum Sinense.

1. *Quid prisca Sinensium monumenta de regno, hæc memorant?*

In confesso est, in nullo orbis regno succedentium sibi Regum seriem tam accuratè fuisse descriptam atque in Sina; nam uti gentis Sinicæ facti memorant, Foh Yus & post hunc Yaus ducentis à diluvio annis, vivo etiamoum Ndémo, Monarchiam Sinicam fundarunt, Juniusque Numinis cultum propagarunt. Quem in finem pecora quædam alebant, cœli terræque Domino immolanda. Duos hosce Monarchas exinde se utus est Chuen-Hi, qui ad divinum cultum conservandum viros doctissimos (Mandarinos vocant) constituit. Eadem cura fuit, Imperatorum proximè succedentium, quoad prævalente idolorum cultu notitia veri Numinis obscurata fuit. Geminæ porro periodi hic præcipua notatione dignæ sunt. Prima Anno 1280. quo Tartari Occidentales in Sinam penetrarunt, annosque nonaginta ibidem summa cum potestate præerant. Altera anno 1642. quando Tartari Orientales universo potiti re-

gno, stabilem inibi sedem fixerunt; ita tamen, ut de pristina regiminis forma nihil admodum immutarent. Hodiernus Sinenſium Monarcha Yum Chio inter Imperatores Sincos est ducentefimus quadageſimus tertius, inter Tartaros verò Orientales tertius.

2. *Quis Regni hujus Status?*

Vaſtiſſimum Sinarum Imperium in quindecim Provincias ſive præfecturas majores dividitur. Urbes tormentis muralibus, militibus, munimentis inſtructiſſimæ amplius mille numerantur. Reliquarum urbium, quarum pleræque duas, tres quatuorve leucas circuitu complectuntur, uti & arcium, oppidorum paſſorumque tantus eſt numerus, ut Sina univerſa una quodammodo urbs videri poſſit. Imperator Xihoam ad cohibendas Tartarorum irruptiones annis ante Chriſtum natum amplius ducentis milium illum ingentem per leucas, ferè quingentas excitandum curavit, additis Turribus, ſoſſis, aliisque operibus, ubi metus ab hoſte major.

3. *Quæ Regni adminiſtrandi ratio?*

Longè optima; ſumma enim Imperatoris & Magiſtratuum reverentia & authoritas: ſumma populi concordia, leges ſapientiſſimæ, Nulla in Sina nobilitas hæreditaria; ſed tantò quiſque nobilior eſt, quantò doctior. Ad muſus quodcumque demum nec ſanguinis prærogativâ, nec lar-

largitionibus. nec gratiâ. nec patrociniis, sed virtute duntaxat & doctrinâ gradus stentur. Juventus, quæ otio fermè marescit, continua occupatione avocatur è vitiis, vixque habet respirandi spatium, nedum cupiditatibus indulgendi.

4. *Quis Religionem Orthodoxam in Sinas invexit?*

Societas JESU annis amplius quadraginta nihil inausum intentatumque reliquit, ut gentem alias cultissimam veri Numinis notitiâ imbueret. Igitur magno Indiarum Apoll'o Xaverio in tanti operis molitione ac velut prociectu ad coelestia præmia evocato, mirum est, quot quantisque laboribus, industriis, vitæ periculis gravissimis, innumerisque difficultatibus propè insuperabilium obstaculis perruptis. in Regnum hoc vastissimum, à ducentis facile hominum. millionibus frequentatum, viam tandem & aditum sibi aperuerit. Neque verò tanti totque annorum labores in irritum cecidèrè; quippe ultra duodecies quâ aduكتورum quâ parvulorum millia æternæ salutis fonte quotannis initiatos fuisse conitat. Favebant piis hisce conatibus cum antecessores, tum præcipuè Imperator Cham-Hi, anno 1722. morte sublatus. quo regnante amplius ducenta Christianorû millia in Sinis numerabantur. At Imperator hodi-

ernus

ernus legem Christianam pariter & illius Magistros averſari & inſectari non ceſſat.

ſ. *Quæ Sinenſium indoles?*

Sunt arrogantes, & ab exterorum converſatione ac commercio alieni. Cereemoniarum nec modus nec ſinis eſt, quando vel ad Mandarinorum quempiam inviſendum. Mathematicas diſciplinæ præ reliquis æſtimant; neque aliarum artium ignari ſunt & inexperti, utpote ad quas excolendas nec ingenium iis, nec induſtria deest. Interiora ædium, quæ ultra unam contignationem non aſſurgunt, peculiari liquore obducta nitent. Fœminis vel pedem domo efferre probro ducitur. Lingua Sinica commune nil habet cum aliis, orbe reliquo uſitatis; captivæque tam ſeſt difficilis, ut vix doctorem unum reperiās, qui dimidiam characterum Sinenſium, quorum amplius Octoginta millia recenſentur calleant. Unde miraculi inſtar habetur, quodd Evangelii apud Sinas præcones tam exiguo tempore loqui pariter & ſcribere condiſcant.

§. 6.

Japonia.

1. *Quid de Japonum rebus geſtis exploratum habemus?*

Ad annum uſque 1549. nil aliud nobis innotuit, quam Japonæ antiquiſſimis temporibus è regno

è regno Sinenſi in Inſulas hæc commigrâſſe; hinc illis hodieque non pauca cum Sinenſibus communia. Anno porro, quem dixi, 1549. Luſitani illuc appulſerè, cumque his magnus Indiarum Apoſtolus Franciſcus Xaverius, qui omnium primus Chriſti fidem in fructu longè uberrimo ibidem promulgavit. Imperium Japonenſe ſexaginta ſex regna minora completur. Japonum Monarchæ potentes æquè ſunt ac feroces, magnasque opes colligunt ex auri & argenti fodinis.

2. Quo ibidem ſucceſſu Religio Chriſtiana propagata eſt?

Ab anno potiffimum 1613 uſque ad 1629. Chriſtianorum numerus tantopere eſt auctus, ut horum ampliùs quadringenta millia cenſerentur. Verum hæc ipſa Neophytorum incrementa bilem dudum commoverant Daiſulamæ, Japonum Imperatori, cui novos ſtimulos addidit Batavorum navarchus. Docebat hic Imperatorem, Patres Societatis non alium in finem adveſtos fuiſſe in Japoniam, quàm ut ſimulatione pietatis regnum turbent, avocent populos à Principum obſequio, & ad ſubeundum Hiſpanæ dominationis jugum perducant. Hanc ob cauſam à plerisque Germaniæ Principibus, ab Ordinibus Fœderatis Batavorum, & ab Anglis tanquam publicæ rei turbatores expulſos

expulſos fuiſſe. Religionem porro, quàm doce-
 erent, non eſſe veram illam & ſinceram Chri-
 ſti legem, ſed variis ſuperſtitionibus & com-
 mentis adulteratam. His attonitus Imperator
 in Chriſtianos tanta mox immanitate deba-
 chari coepit, ut nec Neronis & Diocletiani
 atrocius in eodem animadverterint. Interea
 Batavi omne cum Japonibus commercium,
 eoſque impietatis ſunt progreſſi ut, cum aditus
 in Japoniam Europæis aliter haud ampliùs pa-
 teret, per calcatam ſacrilegis pedibus Crucis
 Chriſti effigiem illic pergere non dubitarent.

3. *Quæ Japonum indoles?*

Bene multis, iſſque peculiaribus utuntur
 ritibus, ab Europæorum uſu & conſuetudine
 alienis. Caput nunquam obtegunt, barbam
 promittunt. Radunt comam, plebeji dimidiam,
 nobiliores totam, reſecto in occipite circo,
 quem oblongæ tæniæ iſtar in humeros rejici-
 unt. Veſtis illorum manicata, deſcendit ad ge-
 nua uſque, quam nobiles auro, argento, gem-
 miſque præſioſiſſimis diſtinguunt. Japones
 ſalutaturi quempiam, vel honorem delaturi,
 calceum vel crepidam exuunt. Hoſpitem ad
 ſe fortè inviſentem ſedentes excipiunt. Color
 nigricans lætitiæ; candidus contra tritiſtiæ illis
 ſignum eſt. Dentes carbone nigriores arte
 readunt. Medicamentis utuntur crudis, acri-
 bus

bis, multoque sale conditis. Sanguinem nunquam mittunt. Musicus noster concentus illis, perinde atque illorum nobis desipit. Acinaces geminos è latere suspendunt. Caterum Japones Christiani, præcipue verò Martyes, tot tantæque virtutum planè heroicarum edidère specimina, quanta vix universa recenset Historia Ecclesiastica.

CAPUT II.

De Regnis Africanis & Americanis:

§ 1.

De Africa.

1. *In quas præcipue partes Africa dividitur?*

In tres primarias. Prima complectitur Regionem Africanorum subalbicantium, nempe Barbariam, Ægyptum, Biledulgerid & Zaram. Altera nigricantium, nempe Nigritaniam, Nubiam & Guineam. Tertia Abissinam superiorem & inferiorem, sive Æthiopiam. Nos Africam dividemus generatim in Borealem & Australem.

2 *Quid de Africa Boreali summum dicendum?*

Complectitur hæc Barbariam, Ægyptum, Biledulgerid, Zaaram, Nigritaniam & Guineam. Ægypto olim peculiare præerant Reges: Barbaria hodierna, quondam Africa minor dicta, Carthaginensibus primum, dein Romanis subjecta erat. Seculo V. Africam ab Imperio

perio Romano avellebant Vandali; qui tamen à Belisario Cæsaris Justiniani Archistratego coacti iterum sunt solum vertere, postquam Reges seni ibidem centum & ampliùs annis regnaverant. Seculo VII. Saraceni in Africâ minore & Ægypto confedère. Hodie Barbaria ad Maris Mediterranei oram præcurrens, tres complectitur Respublicas, Tripolitanam, Tunetanam, & Algerianam, omnes Turcis vectigales. Regnum Marochii & Fezzæ ad Oceanum protenditur. Has Africæ Regionem alterò statim à Christo nascente Seculo veræ fidei lumen ita collustravit, ut brevi temporis spatio incolæ omnes Christo nomen darent. In sola Ecclesia Africana antè Vandalorum irruptionem Episcopi ampliùs sexcenti numerabantur. At enim tam copiosa Fidei lux per Vandalos Arianos primùm, dein per Saracenos Machometanos penitus extincta est. Tertullianus Doctorum Ecclesiæ antiquissimus, Sancti item Augustinus, Cyprianus, Fulgentius, plerique alii ex Africa oriundi, Sacris ibidem præerant, dum ager ille Africanus pulcherrimè efflorescebat.

3. *Quid de Africa Australi memorandum?*

In Abassia sive superiore Æthiopie parte magnus Neguz, quem alii Presbyterum Joannem nulla verè specie appellant, non paucè regni

Regni sui antiquitate Abissini magnificentius quam verius meminisse solent. Regina Saba, quæ Salomonis sapientiam exploratura Hierosolymam contenderat, illic regnasse postque suum ex urbe Solymæ reditum leges ac ceremonias Judaicas introduxisse perhibetur. Novæ porro legis tempore Abissini à Regiæ Candacis Eunucho, quem S. Philippus Apostolus sacro fonte abluit, Christianæ Religionis dogmatis imbuti fuere. Inde invalescente Eutychetis & Dioscori hæresi, penè omnia pessumivere.

4. *Quinam cæteri Reges Africani?*

Regionem Biledulgerid Rex Taspiletanus, Nigritaniæ Tombutanus, Nubiam Dancalanus. extremam Africæ partem Rex Congi Imperator Monomotapæ sub sua tenet ditione. Sed & Hispaniæ, Lusitaniæ, & Angliæ Reges, cum Batavorum Republica ex hac orbis parte sibi suam quisque particulam decerpserunt.

S. 2.

America.

1. *An prisca etiam temporibus ex hac orbis parte quidquam innotuit?*

Verisimile videtur, Phœnices & Carthaginenses quandam illius habuisse notitiam; tametsi eorum haud multi admodum illuc pervenerint, cum ob exiguum rei nauticæ peritiam, tum ob iter

iter longissimum, multis periculis impeditum. Plato sapientissimus suis in commentariis de hac orbis parte mentionem ingerit sub nomine magnæ Insulæ Atlantis, quam amplioribus limitibus circumscribit, atque Asiam & Africam seorsum sumptam; addit dein, hanc Insulam iterum evanuisse.

2. *Quid America rebus compertum habemus?*

Ante Hispanorum & Lusitanorum in Americam adventum perparum constare de illa potuit Anno 1492. Christophorus Columbus, Genuensis, Insulas Americanas; post hunc verò anno 1497. Americus Vesputius, Florentinus, Americam ipsam, ab inventore sic appellatam detexit. Nec multò post Hispani duo præcipuè Regna Mexicanum & Peruanum in suam rede gere potestatem. Numerant hi in America Archiepiscopatus sex cum quatuor & triginta Episcopatibus. Regnum Peruanum ob auri argentique vim ingentem, quotannis in Hispanias deportari solitam, præ reliquis celebratur. Prisci Reges Peruani autem tantopere abundabant, ut non modò vasa omnia è præstantissimo hoc metallo conficienda; sed vel ipsa delubrorum quorundam tecta aureis laminis obtegenda curaverint.

3. *Quinam*

3. *Quinam Europæ Principes potissimas America
Regiones obtinent?*

Hispani, ut dictum est, Regnum Mexicanum & Peruanum præter alias Provincias; Lusitani Basiliam, Galli Canadam, sive novam Franciam; Angli Virginiam; Batavi Oram maritimam, in Guajanensi tractu possident. Sunt insuper in America plures alii populi, sui etiam nunc juris & mancipii, moribus ritibusque efferati, cum aliquot Regulis.

Observationes ad quartam partem.

I. *Quænam dicuntur Indiæ Orientales,
quænam Occidentales?*

Quæ in Asia sitæ sunt, Indiæ Orientales, utpote ortum spectantes Quæverò in America, Indiæ Occidentales vulgò appellari solent, quod hæc orbis pars solem respicit occidentem. Reapse Indiæ appellatio nonnisi solius Indiæ Asiaticæ propria est.

Quis erat Confucius?

Philosophus Sinensis, Romano neutiquam inferior. Hic anno quingentesimo quinquagesimo primo ante Christi ortum natus, Imperium Sinicum, ipsosque adeò Imperatores & rexit con-

filiis, dum viveret, & post obitum sapientissimis, quos reliquit libris, effatisque hodieque gubernat. Hunc saltem coluisse numina, nemo otiam eorum, qui cultum illis adhibent in Sina, dicere unquam est ausus. Ab Atheorum verò dementia quam longè non ipse tantum, sed prima Sinarum ætas omnis absumit, antiquissima Sinesium Codicum, & certissima monumenta deciarant. Hunc Sinæ ut virum eximie sapientem venerari, summoque honore in hunc usque diem prosequi pergunt.

3. *Quo pacto florentissimas olim probeque Catholicas Aque & Africæ Regiones secta Mahometana, aliæque hujusmodi pestes infecere.*

Procul dubio mali hujus causa præcipua erat peccatorum mensura completa, totque divinorum donorum, quibus incolæ in suam perniciem malè usi sunt, neglectus.

4. *Quomodo DEUS hæc tanta Ecclesiæ suæ detrimenta resarciebat?*

Eo ipso ferè tempore, quo in Africa & Asia à Saracenis & Turcis Christianæ Fidei lumen extinctum, in Europæ Regnis Provinciisque aliis atque aliis accessum est. Cùm verò ante annos ducentos Lutherus, & Calvinus plurimos à Christi

si ovili seduxissent, Deus ex India & America gentibus ad idem ovile longè plures per viros Apostolicos adducendos curavit.

5. *Equis igitur rei Christianæ status apud Indos & Americanos?*

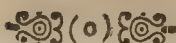
Præterquam quòd ab annis amplius ducentis Regna integra, Provinciæque amplissimæ, in America præsertim, Religionem Catholicam sicut amplexatæ, gentes illæ in hanc usque diem Christi ovile gregatim subeunt, ex quibus quàm plurimi sunt, qui singulari Religionis studio & fervore Christianis Europæis lupinam ignaviam, torporem, rerumque divinarum incuriam exprobrent,

❧ ❧ ❧
Tabula Chronologica
Europæ Regum Successionem
exhibens.

Reges Germaniæ, five Imperatores vide
 ad Calcem Opusculi tertii.

Coeptū Regnū.	Reges Lusitaniæ.	Anni Regni	Synchronismus eve- tuum memorabilium
1090	Henricus Bur- gundus Fran- corum è Regio sanguine Co- mes Lusitaniæ.		
1139	1. Alphonsus,	46	Mauri è Lusitania puli.
1185	2. Sanctius I.	27	
1212	3. Alphonsus II.	31	
1223	4. Sanctius II.	25	Conjux S. Elisabetha.
1248	5. Alphonsus III.	31	
1279	6. Dionisius.	46	
1325	7. Alphonsus IV.	32	
1357	8. Petrus.	10	
1407	9. Ferdinandus	16	
1484	10. Joannes I.	50	
1434	11. Eduardus.	4	
1438	12. Alphonsus V.	43	
1481	13. Joannes II.	14	Vasens Gama ad Indos navi-

1498	14 Emanuel.	26	navigat 1490.
1521	15. Joannes III.	36	S. Francil: Xaver. ad Indos 1540. mittitur.
1557	16. Sebastianus.	21	Occiditur in Africa 1578.
1578	17. Henricus.	2	Erat Cardinalis. & Pa- truus. Sebastiani.
1580	18. Philippus I.	18	Simul Rex Hispaniæ dictus II.
1598	19. Philippus II.	23	Rex Hispaniæ III.
1521	20. Philippus III.	19	Rex Hispaniæ IV.
1640	21. Joannes. IV.	16	Pulsi Hispani.
1656	22. Alphonfus VI.	11	Deposito succedit.
1697	23. Petrus II.	39	Erater.
1797	24. Joannes V.		

Reges Hispaniæ.

Cœptū Reges Go-   Anni Eventus memorabiles.
 Regnū. thi Ariani.   Regni

414	1. Ataulphus.	1	Ab An. 408 imperant
415	2. Sigericus.	M6	in Gallicia Reges Sve-
416	3. Wallia.	13	vi usque ad An. 584.
429	4. Theodoricus I.	23	quo ejecti à Leovi-
451	5. Thorismundus.	2	gildo.
453	6 Theodoricus II.	13	
466	7. Evaricus.	18	Pelluntur ex Hispani-
484	8 Alaricus.	23	nia Romanorum
507	9. Gesalicus.	4	reliquiæ.

511	10.	Theodoric III	15	
526	11.	Amalaricus,	5	
531	12.	Theuda.	17	
548	13.	Thaudegifilus	1	
549	14.	Agila	5	
554	15.	Athanagildus.	13	
567	16.	Luiba I.	1	
568	17.	Leovigildus.	18	Filium S Hermene- gildum ob fidem oc- cidi jubet.
<i>Gothi Reges</i>				
<i>Catholici.</i>				
586	18.	Recaredus I.	15	
601	19.	Luiba II	2	
603	20.	Vitricus.	7	
610	21	Gonderamus.	2	
612	22	Sesibutus	9	
611	23.	Recaredus II.	3.M	
621	24.	Suinula,	10	
631	25.	Sisenandus.	5	
636	26.	Suinilla II.	4	
640	27.	Tulca.	2	
642	28.	Chondeuinta.	7	
649	29.	Recisvndus.	23	Rex Religiosissimus.
672	30	Wamba.	8	
680	31.	Ervigius.	7	
687	32.	Egica.	15	
701	33.	Witiza.	9	

710 34. Rodericus.

3 Mauri occupant Hispaniam 713.

Reges Asturie & Legionis.

717 1. Pelagius. 18

736 2. Favila. 2

738 3. Alphonfus I. 19

757 4. Froila. 11

768 5. Aurelius. 6

774 6. Silo. 9

783 7. Mauregattus. 6

789 8. Veremundus I. 2

791 9. Alphonfus II. 33

824 10. Ramirus I. 26

850 11. Ordonius I. 12

862 12. Alphonfus III. 48

910 13. Garcias. 3

913 14. Ordonius II. 9

923 15. Froila II. 1

924 16. Alphonfus IV. 6

931 17. Ramirus II. 19

950 18. Ordonius III. 5

955 19. Ordonius IV. 1

956 20. Sanctius I. 12

967 21. Ramirus III. 15

982 22. Veremundus I. 17

999 23. Alphonfus V. 18

Tyrannus is fuit.

Pariter Tyrannus.

Incipiunt Reges Navarrae 872.

Incipiunt Comites Castiliae 930.

1027	24. Veremundus III	10	Occiditur à Ferdinando Comite Castiliæ, qui succedit.	1454 1474
	<i>Reges Castiliæ.</i>			
1036	1. Ferdinandus I.	30	Incipit Regnum Aragoniæ 1035.	
1065	2. Sanctius II.	7		
1072	3. Alphonsus VI.	37	Mauris Toletanam urbem eripit.	
1109	4. Alphonsus VII.	13	Adfuit præliis omnino 50.	
1122	5. Alphonsus VIII.	35		
1157	9. Sanctius III.	1	Ferdinandus II. Rex Legionis solius, Alphonsi VIII. filius regnat simul cum Sanctio.	1504 1516 1558
1158	7. Alphonsus IX.	55		
1214	8. Henricus I.	3		
1217	9. Alphonsus X.	9		
1226	10. S. Ferdin. III.	25	Sanctorum Catalogo adscriptus, contra Mauros sapiens Victor	1598
1252	11. Alphonsus X.	32	Dictus Astrologus, &c.	1621
1284	12. Sanctius IV.	11	sapiens, electus Imperator.	2665
1295	13. Ferdinand. IV.	17		
1312	14. Alphonsus XII.	38		
1350	15. Petrus.	17	Dictus crudelis.	1700 11723
1369	16. Henricus II.	10		714
1379	17. Joannes I.	11		
1390	18. Henricus III.	16	Dictus Valetudiniarius.	Capit Regin
1406	19. Joannes II.	48		

1454 | 20. Henricus IV. | 20

1474 | 21. Ferdinandus V. | 38

Dictus Catholicus ob
Mauros plenè fugatos
1492. Ex Arragoniæ
Rege, Hispan: Mo-
narcha.

S. Inquisitio inducta.
America invēta 1492.

*E Domo Austria-
ca Hispaniæ
Reges.*

1504 | 22. Philippus I. | 12

1516 | 23. Carolus I. | 42

1558 | 24. Philippus II. | 40

Inter Cæsares V.

Batavi ab Hispanis
divulsi; Lusit. ad-
juncti.

1598 | 25. Philippus III. | 22

Judæi 900000. ex Hi-
spania pulsi

1621 | 26. Philippus IV. | 44

2665 | 27. Carolus II. | 35

Lusitani iterum se-
parati 1640.

*Ex Domo Bor-
bonica.*

1700 | 28. Philippus V.

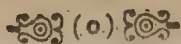
11723 | 29. Ludovicus I.

714 | 30. Denuo Phil. V.

Franciæ Reges.

<i>Captū</i>	<i>E prima stirpe</i>	<i>Anni</i>	<i>Synchronismus evē-</i>
<i>Regim</i>	<i>Merovingorum</i>	<i>Regni</i>	<i>tuum memorabiliū.</i>

420	1.	Pharamundus.	8	Burgundia Regnum
429	2.	Clodio.	20	An. 408. capium.
448	3.	Meroveus.	10	Francia Regno jun- ctum A. 534.
458	4.	Childericus I.	24	
482	5.	Clodoveus I.	29	Cæsis prodigiōse Ger-
511	6.	Childebertus I.	49	manis A. 496. ample- ctitur Christi fidem.
560	7.	Clotarius I.	2	An. 511. Initium Re-
562	8.	Cherebertus.	9	gai Austrasie.
571	9.	Chilpericus I.	22	
584	10.	Clotarius II.	45	
629	11.	Dagobertus I.	15	
644	12.	Clodoveus II.	17	A Clodoveo II. Re-
660	13.	Clotarius III.	4	ges undecim otio & voluptatibus toti se dedunt.
664	14.	Theodoricus I.	0	In Monasterium de- transus.
664	15.	Childericus II.	3	
667		Theodoric. iterum	23	
690	16.	Clodoveus III.	4	
694	17.	Childebert. II.	17	
711	18.	Dagobert. II.	5	
716	19.	Clotarius IV.	0	
716	20.	Chilpericus II.	5	
720	21.	Theodoric. II.	15	

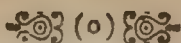
(o)

735	Anarchia.	7	A. 742 nat9 Ingelhe- mii Carol9 M.
742	22. Childeric. III.	10	Arconſus in Mona- chum: eligitur Pipi- nus Caroli M. Pater.
<i>Reges Carolingi</i>			
752	23. Pipinus.	17	A. 756 adſtitit Papæ contra Aiftulphum Longobard. Regem.
68	24. Carolus M.	47	Imperator coronatus A. 800.
814	25. Ludovic. Pius.	26	
840	26. Carol. Calv.	38	
877	27. Ludov. Balb.	2	
879	28. Lud. & Carolo	5	
885	29. Carol. Craſſ.	3	
888	30. Odo.	10	Regni Burgundici ſe- cundi initium 888.
898	31. Carol. ſimpl.	25	Initium Regni Are- latenſis.
923	32. Rudolphus.	33	
926	33. Lud. Transmar.	18	Finis Regni Arelatēſis.
954	34. Lotharius.	32	
986	35. Lud. V. Iners.	1	Diſtractæ Galliarum Provinciæ.
<i>Reges Capetingi</i>			
987	36. Hugo Capetus		
996	37. Robertus.	36	Secundi Regni Bur- gund. finis 1033.

1013	38. Henricus.	28	Normanni Saracenos	1547
1060	39. Philippus.	48	pellunt è Sicilia An	1556
			1013.	1560
1108	40. Ludov. VI.	29	Crassus.	1574
1137	41. Ludov. VII.	44		
1180	42. Philip. II.	43	Conjunctæ iterum	E
1223	43. Ludovic. VIII.	3	Provinciar.	
1226	44. S. Ludovic. IX.	44		1589
1270	45. Philipp. III.	15		1610
1285	46. Philipp. IV.	30	Pulcher. Deletus	
1315	47. Ludovic. X.	1	Templariorum. Ordo	1642
			A. 1107.	1715
1316	48. Philip V.	5	Longus.	
1322	49. Carolus IV.	6	Pulcher.	Capitū Regnū
	<i>Ex Domo Vallesia.</i>			
1328	50. Philip. VI.	23	Initium lineæ latera-	476
			lis Valestorum.	493
1350	51. Joannes I.	13	Bella cum Anglis.	506
1264	52. Carolus V.	17	Sapiens.	334
1380	53. Carolus VI.	42		336
1422	54. Carolus VII.	39	A. 1429. Gallia libe-	540
1461	55. Ludovic. XI.	21	ratrix Joanna de Arc,	541
			puella Aurel.	541
1483	56. Carolus VIII	14		352
1498	57. Ludovic. XII	17		
1515	58. Franciscus I.	32	Bella gerit cum Ca-	
			rolo V.	

1547	59	Henricus II.	12	
1556	60.	Franciscus II.	1.	
1560	61.	Carolus IX.	13	Clades Hugonottorū.
1574	62.	Henricus III.	15	Cultrô occisus.

*Ex Domo Borbo-
nica.*

1589	63.	Henric. IV.	21	
1610	64	Ludov. XIII.	35	Svecorum adversus Germaniam adjutor.
1642	65.	Ludov. XIV.	72	Pulsi e Gallia Hære- tici A. 1685.
1715	66.	Ludov. XV.		

Reges Italiæ.

*Cæptū Reges Ostrogothi Annū Evēt9 memorabiles
Regnū Regni*

476	1.	Odoacer.	16	Herulorum Rex
493	2	Theodoricus:	33	Boëtium & Symma- chum necat.
526	3.	Athalaricus.	8	
534	4.	Theodatus.	2	
536	5.	Vitiges.	4	
540	6.	Theodobaldus.	7	
541	7.	Araricus.	M.3.	
541	8.	Totila.	10	
552	9.	Tejas.	1	Narses advocat Lon- gobardos.

*Reges Longo-
bardi.*

568	1. Alboinus.	3	Initium Exarchatus 568.
572	2. Clepho. <i>Anarchia.</i>	11	
585	3. Antharius.	5	
590	4. Agilulphus.	25	Svasu Theodelinda
616	5. Adevaldus.	10	Bavaræ Cōjugis Chri-
626	6. Arievaldus.	12	stum sequitur 604.
638	7. Rotharis.	16	Arianis favet.
644	8. Rodwaldus.	5	
659	9. Aripertus I.	3	
662	10. Gundipertus & Bertharit Fratres.	7	Pulsi à Grimoaldo Beneventi Præfecto.
663	11. Grimoaldus.	9	
673	12. Garibaldus.	M.3	
673	13. Bertharitus.	17	Divinitus revocatus
691	14. Cunipertus.	12	ad solum Princeps piissimus.
704	15. Luitpertus.	M.8	
704	16. Ragumpertus.	M.3	
704	17. Aripertus II.	8	
712	18. Aspirandus.	M.3	
712	19. Luitprandus.	21	Magna pecunia vi re-
744	20. Hildebrandus.	M.7	demit à Saracenis
744	21. Rachis.	6	corpus D. Augustini, ac Ticinum transfert.
750			
	22. Aistulphus.	6	Finis Exarchatus A.

756 23. Desiderius. 18 452. quem Pipinus
donat Ecclesiæ
Victus à Carolo M.
A. 774.

*Successit Carolus
M. & Imperatores
ceteri Romano-
Germanici.
Reges Sicilia &
Neapolis.*

1129	1. Rogerius III.	23	Comites ac Duces è
1152	2. Gvilhelmus I.	14	Normanorum Gente
1166	3. Gvilhelmus II.	32	ab A. 1038. præterant.
1189	4. Tancredus.	3	
1192	5. Henricus VI.	5	Imperator per Con- stantiam
1197	6. Fridericus II.	53	Imp.] Rogerii III. filius
1250	7. Conradus V.	4	Imp.] Rex Sicilia.
1254	8. Manfredus.	11	
1265	9. Conradinus.		Ultimus Sveviæ Dux capite plexus Nea- poli 1268. à Carolo Andegavensi.

*Reges ex Domo
Andegavensi.*

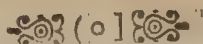
1266 1. Carolus.

*Reges Sicilia & Ar-
ragonia.*

19 1282 Petrus III. Arra-
gonum Rex ob Con-
Re

<i>Reges solius Regni Neapolitani.</i>			stantiam Manfredi filiam Sicilia potitur		
1287	2. Carolus II.	23	post vesp̄as Siculas		1598
1309	3. Robertus.	33	regnat ann. 4.		1665
1343	4. Joanna I.	39	1286. Jacobus I.	4.	
			1327 Frideric. II.	1.	
	<i>Ex alia linea Andegavensi.</i>		1328 Petrus.	15.	1700
1382	5. Ludovicus I.	0	1342 Ludovicus.	12.	
1382	6. Car. III. Cytrachinus.	4	1355 Fridericus III.	13	Capit
			1368 Maria.	24	Regn
			1402 Martinus I.	7	
1399	7. Ladislaus.	28			150
1414	8. Joanna II.	0	1409 Martinus II.	1	
1414	9. Ludov. II.	3	1410. Blanca.	2	619
1417	10. Ludov. III.	16	1412 Ferdinandus.	4	
1434	11. Renatus.	43	1416 Alphonsus V.	42	632
1480	12. Carolus IV.	2	1458 Joannes.	21	676
1482	13. Ludovicus XI. R. Gallia.	11	1479. Ferdin. V. Cathol.	36.	715
1494	14 Car. Vm. R. Gal	4			735
					763
					785
	<i>Reges Sicil. & Neapolis ex Domo Hispanica</i>				804
1503	15. Ferd V. Cathol.				839
	<i>Ex Domo Hispano Austriaca.</i>				856
1515	16. Car. V. Imper.	43			904
1558	17. Philipp. II.	40			906
					916

1598	18. Philippus III.	21
1621	19. Philippus IV.	44
1665	20. Carolus II.	35

Ex Domo Germano Austriaca.

1700 21 Car. VI Imper.

Duces ac Reges Bohemiæ.

<i>Cæptū Regnū</i>	<i>Duces ac Reges Bohemiæ.</i>	<i>Anni Regni</i>	<i>Eventus memorabiles.</i>
--------------------	--------------------------------	-------------------	-----------------------------

550	1. Zeccus.		
	2. Crocus.		
619	3. Libussa.	13	Urbs Pragensis conditur.
632	4. Primislaus.	44	
676	5. Nimislaus.	39	
715	6. Minatas.	20	
735	7. Vogenus.	20	
763	8. Venceslaus I.	22	
785	9. Cremovilius.	19	
804	10. Neclamus.	35	
839	11. Ostivizius.	17	
856	12. Borivorius. I.	48	Christo primus dat nomen.
904	13. Spitigneus I.	2	
906	14. Ladislaus I.	10	
916	15. S. Vencesl. II.	22	Occisus à fratre Boleslao.

938	16 Boleslaus I.	29
967	17. Boleslaus II.	32
999	18. Boleslaus III.	13
1012	19. Jaromirus.	25
1047	20. Bretislaus I.	18
1055	21. Spitigneus II.	6
1001	22. Ladislaus II.	25
1086	23. Ladislaus III.	5
1092	24. Conradus I.	M 8
1092	25. Bretislaus.	8
1100	26. Borivorius II.	7
1107	27. Svatoplucus.	2
1109	28. Ladislaus IV.	16
1125	29. Sobieslaus.	15
1140	30. Ladislaus V.	34
1174	31. Sobieslaus II.	4
1178	32. Fridericus.	12
1190	33. Conradus II.	1
1192	34. Venceslaus III.	1
1193	35. Bretislaus.	3
1196	36. Ladislaus VI.	0
<i>Reges continui.</i>		
1196	37. Primislaus II.	32
1231	38. Venceslaus IV.	24
1255	39. Othocarus II.	23
1278	40. Venceslaus V.	27
1305	41. Venceslay VI.	1

Rex dicitur ab Hen-
rico IV. Imp.

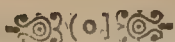
Rex Bohemiae 2dus.

Episcopus Pragensis
Regni administ.

Dicty etiam Othocaro
quia charissimus O-
thoni IV. Imperatori
Pius.
Ultimus e stirpe Pri-
mislai agricolae.

1306
1307

1310
1346
1378
1418
1436
1440
1458
1471
1516
1526
1562
1575
1608
1617
1627
164
165
17
171

1306	42. Rudolp. Austr.	1	
1307	43. Henricus.	3	Regnū administrans.

*Reges partim è stir
pe Luxemburg par-
tim Austriaci.*

1310	1. Joannes.	36	
1346	2. Carolus IV.	32	Imperator.
1378	3. Vencaslag Iners.	40	Imperator.
1418	4. Sigismundus.	28	Imp. Bellū Hussiticū.
1436	5. Albertus II.	3	Imperator.
1440	6. Ladislaus VII.	18	Filius Alberti, dictus posthumus.
1458	7. Geor. Podiebrad.	14	
1471	8. Ladislaus VIII.	45	
1516	9. Ludovicus.	10	
1526	10. Ferdinandus I.	37	E Domo Austriaca
1562	11. Maximilian. I.	12	dehinc omnes Bohem
1575	12. Rudolphus.	37	Reges simulq; Impe-
1608	13. Mathias	9	ratores.
1617	14. Ferdinand. II.	20	Turbæ Bohemicæ.
1627	15. Ferdinand. III.	19	
1646	16. Ferdinand. IV.	11	
1658	17. Leopoldus.	47	
1705	18. Josephus.	6	
1711	19. Carolus VI.		

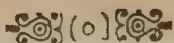
L2

Reges

[o]
Reges Hungariæ.

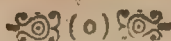
<i>Captū</i>	<i>Reges Hungariæ.</i>	<i>Anni</i>	<i>Eventus memora-</i> <i>Regnū</i> <i>biles.</i>
--------------	------------------------	-------------	---

1000	1. S. Stephanus.	38	Rex Apostolicus di- citur, quia Christia- nam fidem toto Re- gno promulgat. Regno pulsus.
1018	2. Petrus.	4	
1041	3. Oyo.	2	
1044	Petrus restit.	2	
1046	4. Andreas I.	15	
1061	5. Bela I.	3	
1063	6. Salomon.	11	
1074	7. Geisa II.	3	
1077	8. S. Ladislaus I.	18	
1095	9. Colomannus.	19	
1114	10. Stephanus II.	18	
1132	11. Bela II.	10	
1141	12. Geisa III.	20	
1161	13. Stephanus III.	12	
1172	14. Ladislaus II.	M. 6	
1172	15. Stephanus IV.	M. 5.	
1173	16. Bela III.	23	
1195	17. Emericus.	8	
1204	18. Ladislaus III.	M. 6	
1205	19. Andreas II.	30	Privileg. Hungaric Auctor.
1235	20. Bela IV.	25	

1260.	21	Stephanus V.	13	
1273	22	Ladislaus IV.	18	
1290	23	Andreas III.	11	
1301	24	Venceslaus.	4	Cogitur abdicare fec-
				ptrum.
1305	25	Otho. Bavar.	5	
1310	26	Carol. Robert.	32	
1342	27	Ludovic. M.	40	Zelò Ecclesiæ defen-
1382	28	Maria.	1	dendæ insignis.
1383	29	Carolus.	3	
1387	30	Sigismundus.	51	Imperator.
1438	31	Alber. I. Austr.	2	Imperator.
1440	32	Ladislaus V.	4	
1444	33	Joan. Corvinus	8	
1452	34	Ladislaus VI.	26	
1458	35	Mathias Corv.	32	
1490	36	Ladislaus VII.	26	
1516	37	Ludovicus II.	11	
		<i>Reges. è Domo Au-</i>		
		<i>striaca continui.</i>		
		<i>& Imp.</i>		
1526	38	Ferdinand. I.	38	
1563	39	Maximil. II.	9	
1572	40	Rudolphus II.	40	
1608	41	Mathias.	10	
1618	42	Ferdinand: II	18	
1637	43	Ferdinand. III.	9	
1646	44	Ferdinand. IV.	9	
1658	45	Leopoldus.	29	

1687	46	Josephus	23
1711	47	Carolus VI,	

Duces & Reges Poloniæ.

<i>Cæptū</i>	<i>Duces & Reges</i>	<i>Anni</i>	<i>Eventus memorabiles</i>
<i>Regnū</i>	<i>Poloniæ.</i>	<i>Regni</i>	

550	Lechus, & stirpis ejusdem nonnulli Duces.		
700	1. Cracus.	0	
700	2. Lechus I.	50	
750	Venda.		
<i>Regnum admini- strant aliquamdiu 12. Palatini.</i>			
76	3. Primislaus.	44	
84	4. Lechus II.	6	
810	5. Lechus III.	5	
815	6. Popielus I.	8	
823	7. Popielus II.	0	
<i>Anarchia.</i>			
842	8. Piaſtus.	19	Stemma Piaſtorum.
861	9. Zemoviſcus.	31	
892	10. Lechus IV.	21	
913	11. Zemonislaus.	51	
964	12. Micislaus.	35	Primus Chriſto dat nomen.

iles

im.

dat

99

<i>Reges.</i>			
999	1. Boleslaus.	25	
1025	2. Micislaus II,	9	
1034	3. Casimirus.	25	
1058	4. Boleslaus II.	23	Interfector S. Stanislai Episcopi, quare dignitate Regia excidit.
<i>Iterum Duces.</i>			
1081	1. Ladislaus.	20	In præliis 50. semper victor,
1102	2. Boleslaus III.	36	
1139	3. Ladislaus II.	7	
1146	4. Boleslaus IV.	28	
1174	5. Micislaus.	4	
1177	6. Casimirus II.	17	
1194	7. Lechus V.	33	
1217	8. Boleslaus V.	52	
1279	9. Lechus VI.	10	
<i>Anarchia.</i>			
1296	10. Ladislaus III.	4	
1300	11. Venceslaus.	6	Simul Bohemiae Rex.
1306	Ladisl. iterum.	27	
1333	12. Casimir. III.	57	Piaſtorum ultimus.
<i>Reſtituti Reges.</i>			
1370	1. Ludovicus.	12	Hungariae idem Rex.
1386	2. Ladislaus IV.	48	Ante Jagello Lithvaniae Dux, à quo initium
1434	3. Ladislaus V.	10	ſtemmatis Jagellonici
			1444

1444	4.	Casimirus IV.	48	Sancti Casimiri Pater
1492	5.	Joanno. Alber.	9	
1501	6	Alexander.	5	
1506	7	Sigismundus.	42	
1548	8	Sigismundus II.	24	
1572	9	Henricus Vales.	M 2	Idem Henric. III. Gal.
1576	10.	Steph. Bathor.	11	Rex.
1587	11	Sigismund. III.	45	Idem Sveciæ Rex.
1612	12.	Ladislans VI.	15	
1648	13	Joan. Casimir.	20	
1669	14	Mich. Koribut.	5	
1674	15.	Joannes III.	22	Sobieskorum è gente.
1698	16.	Augustus II.	36	Electoꝝ Saxoniz.
1734	17.	Augustus III.	1	Felicitè regnans.

Reges Angliæ.

Cæptū Collectis in unum Anni Eventus memora-
Regnū septem Angliæ Regni biles,

Regius

800	1.	Egbertus.	36	Anglia Sedi Apostoli-
837	2.	Ethelvoidus.	20	ca tributaria reddi. ur
857	3.	Ethelbaldus.	3	
860	4.	Ethelbertus.	6	
866	5	Ethelredus.	5	
871	6.	Alfredus.	29	
900	7	Edvardus.	23	
923	8	Adelstanus.	17	Aliis Ethelranus.
941	9	Edmundus.	5	
946	10.	Eldredus.	9	Aliis Elfridus.

955	11. Edvinus.	4	
959	12. Edgardus.	16	
975	13. S. Edvard II.	4	
979	14. Ethelred9 II.	37	
1016	15. Edmundus II.	1	Superatur à Danis.
1017	16. Canutus.	19	Simul Dania Rex.
1037	17. Heroldus.	4	
1040	18. Canutus II.	2	
1042	19. A. fredus II.	1	Danos iterum ejicit.
1043	20. S. Edvard. III.	23	
1066	21. Heroldus II.	M. 10	Contra jus Regnum involat.

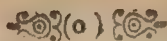
*Reges è Ducibus
Normanniæ.*

1066	1. Gvilielmus I.	21	Hæres Regni à S. E-
1087	2. Guilielmus II.	13	dvardo dictus pellit Heroldum.

1099	3. Robertus.	0	
1100	4. Henricus I.	35	
1135	5. Stephanus.	19	Obiit absque liberis.

*Reges è Prosapia
Comitum Ande-
gavensium.*

1154	1. Henricus II.	34	Regnum per Matrem obtinet filiam Hen-
1189	2. Richardus I.	10	rici I. idem Henric9
1199	3. Joannes.	17	II. Hiberniæ quoque Rex 1162.
1216	4. Henricus III.	57	S. Thomas Cantua-
1272	5. Eduardus IV.	34	riensis occiditur.

1306	6. Eduardus V.	19	Francia Regem so	1648
1326	7. Eduardus VI.	51	primus dicit.	165
1377	8. Richardus II.	22		
1399	9. Henricus IV.	14		
1413	10. Henricus V.	9		1660
1412	11. Henricus VI.	39		168
1461	12. Eduardus VII.	22		
1483	13. Eduardus VIII.	0		1689
1483	14. Richard, III.	2		1702

*Reges à Comitibus
de Richemond.*

1485	1. Henricus VII.	23	Prius Defensor Fidei.	
1509	2. Henricus VIII.	38	dein Auctor Schis-	
1547	3. Eduardus VI.	6	matism Anglicani. 1532.	
1553	4. Joanna.	0	Restituere parabat	Capit
1553	5. Maria.	6	rem Catholicam.	Regni
1553	6. Elilabeth.	44	Ecclesiam persequi-	1525
			tur Mariam Stuar-	1508
			tam capite plecti ju-	
			bet 1587.	1618

*Reges à stirpe
Stuartorum*

1603	1. Jacobus.	22	Tria Regna Scotiae,	1619
			Hybernicae, Angliae	1640
			conjunguntur.	1688
1625	2. Carolus I.	23	A subditis capite ple-	170
			xus 1648.	171
			Anglia Respublica	
			1648	

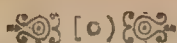
1648		11	annis II. sub Crom-
1659		1	vello, & uno anno
			sub Richardo ejus
			filio.
1660	3. Carolus II.	25	
1683	4. Jacobus II.	4	Ob fidem Catholicam
			è Regno ejectus 1688.
1689	5. Guil. III. Nassov.	12	Rex ob Annam Con-
1702	6 Anna.	11	jugem Jac. 3. filiam.
1714	7. Georgius I.	12	Electo Brunsvicensis
1727	8. Georgius II.		omissò Jacobo III.
			ad Regnum vocat9.

Duces & Reges Prussiæ.

Captū Ducis & Reges Prussiæ. Anni Eventus memorabiles.
Regnū Prussiæ. Regni

1525	Albertus.	43	Ord, Teut. Magnus
1568	Albert. Frideric.	50	Mag ad Lutherum
			descessit.
1618	Joan, Sigismund.	1	Extincta stirpe Alber-
1619	Georg Guilhelm.	21	ti ad Electores Bran-
1640	Frideric. Guil.	47	deburg. transit Prus-
			sia.
1688	Frideric. III.	13	A Leopoldo M. Rex
1701	Idem Rex prim9.	12	dicatur 1701.
1713	Frideric. Guiliel.		

Reges

Reges Daniaë.

Coceptū Regnū	Reges Daniaë	Anni Regni	Eventus memorabiles.
------------------	--------------	---------------	----------------------

910	1. Heroldus I.	50	Præcessêre alii Reges, quorum tamen in- certa successio.
980	2. Svenus I.	34	
1014	3. Canutus II.	21	
1016	4. Canutus III.	9	Angliam quoque & Norvegiam possedit.
1045	5. Magnus	4	
1049	6. Svenus II.	27	
1074	7. Heroldus II.	2	A suis in odium Fi- dei occisus in Tem- plo An. 1084.
1076	8. S. Canutus IV.	9	
1085	9. Olaus.	10	
1095	10. Ericus III.	7	
1102	11. Heroldus III.	33	
1135	12. Ericus IV.	4	
1139	13. Ericus V.	8	
1147	14. Canutus V.	8	
1155	15. Svenus III.	2	
1157	16. Valdemarus I.	28	
1185	17. Canutus VI.	18	
1202	18. Valdemar. II.	40	
1241	19. Ericus VI.	8	
1250	20. Abel.	2	
1252	21. Christophorus.	7	
1259	22. Ericus VII.	27	

1286	23. Ericus VIII.	35	
1311	24. Christoph. II.	12	
1333	25. Valdemar. III.	42	
1376	26. Aquinus.	37	
1412	27. Ericus IX.	26	Simul Rex Sveciæ.
	<i>Anarchia.</i>		
1444	28. Christoph. III.	4	Sveciæ Rex.
1448	29. Christianus I.	34	Theodoric Comit. Oldenburg. filius.
1482	30. Joannes.	32	Sveciæ Rex.
1513	31. Christianus II.	10	Sveciæ Regno depul-
1523	32. Fridericus I.	11	sus.
1534	33. Christianus III.	24	Seclam Lutheri in
1559	34. Fridericus II.	29	Daniam invehit.
1588	35. Christianus IV.	60	
1648	36. Fridericus III.	22	
1670	37. Christianus V.	19	
1699	38. Fridericus IV.		

Reges Sveciæ.

<i>Cæptū</i>	Reges Sveciæ	<i>Anni</i>	<i>Eventus memorabiles.</i>
<i>Regnū</i>		<i>Regi i</i>	

1150	1. S. Ericus X.	10	Reges Sveci annis
1160	2. Carolus VII.	8	ante Christum 2200.
1168	3. Canutus.	24	meritū sunt suspecti:
1192	4. Surcherus III.	18	Certum tamen, læcu-
1210	5. Ericus XI.	8	lo IX. sub Rege Bior-
1218	6. Joannes I.	4	no tempore Caroli
1222	7. Ericus XII.	28	M. prædicatum in
			Svecia Evangelium.

1250	8. Valdemarus.	16	
1276	9. Magnus II.	6	
1282	10. Birgerus.	43	
1326	11. Magnus III.	10	
1336	12. Albertus.	25	
1361	13. Margaretha.	35	Valdemori III. Dania Regis filia.
1396	14. Ericus XIII.	42	Simul Rex Dania.
1438	15. Christophorus.	10	Dania Rex.
1448	16. Carolus VIII.	10	
1458	17. Christianus I.	12	Dania Rex.
1470	18. Steno Prorex.	13	
1483	19. Joannes.	30	Dania Rex.
1513	20. Christianus II.	10	Ob Tyrannidem Re- gnò pullus.
<i>Reges è stirpe</i>			
<i>Vasorum.</i>			
1523	21. Gustavus I.	37	Lutherum sequitur
1560	22. Ericus XIV.	8	cum toto Regno.
1568	23. Joannes.	24	
1592	24. Sigismundus.	7	Ejectus quia Catho-
1599	25. Carolus IX.	12	licus.
1611	26. Gust. Adolph.	22	Miserè vastat Ger- maniam.
1633	27. Christina.	21	Regnum ultrò di-
1654	28. Carol. Gustav.	6	mittit, ut Ecclesiæ
1660	29. Carolus. XI.	37	Cath. det nomen.
1697	30. Carolus XII.	21	

1718 31. Ulrica Eleonora

1720 32. Fridericus I.

Soror Caroli XII. &

Friderici I. Hasso-

Castellani Principis

Conjux.

Regnum fit ele-

ctivum.

Duces & Monarchæ Russici.

<i>Captū</i>	<i>Duces & Mo.</i>	<i>Anni</i>	<i>Eventus memorabiles.</i>
<i>Regnū</i>	<i>narchæ Russici</i>	<i>Regni</i>	

989 1. Volodomir I.

2. Jaroslaus I.

3. Volodomir. II.

4. Volsevolodus I.

5. Volsevolod. II.

6. Volsevolod. III.

7. Volsevolod. IV.

8. Volsevolod. V.

9. Volsevol. VI.

10. Volsevol. VII.

11. Volsevol. VIII.

12. Volsevol. IX.

13. Georgius I.

14. Demetrius I.

1237 15. Georgius II.

16. Jaroslaus II.

17. Alexander.

18. Daniel.

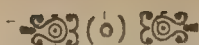
Christo nomen dat

Basilus exinde dictus.

	19. Joan Caleta I.		Moscovia sedem	
	20. Simon.		figit, & Magni	Impe
	21. Joannes II.		Ducis nomen as-	
	22. Demetrius II.		sumit.	Capt
1400	23. Basilius II.			Regn
	24. Georgius III.			802
	25. Basilius III.			811
	26. Joan. Basilewicz.			813
	27. Basilius IV.			820
1540	28. Io Basilewicz II.			829
1584	29. Fedor Ivanowicz.			842
1587	30. Boris Gudonow.			867
1605	31. Fedor Borissowicz			886
1605	32. Demetrius.			91
1606	33. Zaski Basilewicz			912
1611	34. Ladislaus.		Sigismundi Polon	959
1613	35. Mich. Federowicz.	33	Regis filius.	963
1647	36. Alexi Michalowicz	16		969
1676	37. Fedor Alexiewicz.	6		975
1682	38. Joan. & Petrus Ale-	14		1028
	xievicii.			1034
1696	39. Petrus solus.	29	Imperatoris Russi-	1042
1725	40. Catharina.	2	ci titulum assumit	1042
1727	41. Petrus II.		A. 1721.	1054

Orien-

Orientis Imperatores Græci.

Imperatores Romano Græcos usque ad tempora
Caroli M. vide Opusc. 3.

<i>Cæptū Regnū</i>	<i>Orientis Impera- tores Græci.</i>	<i>Anni Regni</i>	<i>Eventus memora- biles.</i>
802	1. Nicephorus.	9	
811	2. Michael Curopalat	2	
813	3. Leo Armenas.	7	
820	4. Michael II. Balb.	9	
829	5. Theophilus.	12	
842	6. Michael III.	25	Nero & Sardana-
807	7. Basili Macedo.	18	palus sui Sæculi.
886	8. Leo Philosophus.	25	
911	9. Alexander.	1	
912	10. Constantin. VIII.	47	Porphyrogenitus.
959	11. Roman. Porphy.	4	
963	12. Nicephor. Phocas.	6	
969	13. Joan. Zimisces.	6	B.V. Cultor singu-
975	14. Basil. & Consta. IX.	53	laris.
1028	15. Romanus.	5	
1034	16. Michael Paphlago	8	
1042	17. Michael Calaphat	M. 4	
1042	18. Constantinus X.	12	Monomachus.
1054	19. Theodora.	1	
1055	20. Michæl Stratiota.	1	
1057	21. Isaacius Comnen	2	

1059	22. Constan. XI. Ducas	7	Multum grassantur Turcæ.	1338
1067	23. Romanus Diogenes	3	Turcas sæpius vicit.	1354
1071	24. Michael Ducas.	7		1384
1078	25. Niceph. II. Botoniat	3.	Attonsus in Monachum.	1386
1081	26. Alexius Comnenus	37	1099 capta Jerusalem; Itetit ibi	1418
1118	27. Joann Comnenus.	24	Regnum sub Regibus novem annos 88.	1445
1143	28. Manuel Comnenus	48		
1150	29. Alex II Comnenus	3		
1181	30. Andronicus.	2	Crudelissimis suppliciis affectus fuit.	Capitulum Regni
1185	31. Isaacius Angelus.	10		
1195	32. Alexius Angelus,	8	Capta 1204. Constantinopoli Latini Imp.	1300
1203	Isaacius restitutus.	M ⁷		1317
1204	33. Alexius Murtillus.	M. 2	1204. Baldwin. Comes Flandriæ. 2.	1357
1204	34. Theodorus Lascaris	18		1386
1222	35. Joannes Ducas.	33	1206. Henricus Fr. 10,	1402
1255	36. Theodorus junior.	4	1206 Petrus. M 6.	1411
			1216. Robertus. II.	1413
1259	37. Joannes IV.	4	1227. Baldwinus II.	1441
			- - - - 14.	1451
1262	38. Michael Paleolog.	22	Imperatores Græci interea residabant Adriano-	1481
1282	39. Andrōnicus II.	42	poli.	1511
1325	40. Andronic. III. Pal.	13		1520

1338	41. Ioan. Cantacuzen.	15	1204. Cœptum ab
1354	42. Ioan VI. Paleol.	28	Alexio Comme-
1384	43. Andronicus IV.	3	no Imper. ſi Ira-
1386	44. Manuel Paleol.	31	pezuntinum:
1418	45. Ioan. VII. Paleol.	27	uerſum 1462. à
			Machomete II.
1445	46. Conſtantine XII.	8	Capta Conſtanti-
			nopolis 1453.

Imperatores Turcici.

Capitū Regnū	Imperatores Turcici.	Anni Regni	Eventus memorabiles.
-----------------	-------------------------	---------------	----------------------

1300	1. Ottomannus.	26	
1327	2. Orchanus.	32	
1357	3. Amurathes I.	31	
1383	4. Bajazethes.	14	Sedes Adrianopoli.
1402	5. Joſue.	2	
1424	6. Solimannus I.	7	
1441	7. Moyſes.	3	
1453	8. Machomet I.	8	
1461	9. Amurathes II.	30	Antagoniſta Scanderbegus.
1451	10. Machomet II.	30	Sedes Conſtantino-
1481	11. Bajazeth II.	31	poli. 1453.
1511	12. Selimus I.	8	
1520	13. Solimannus II.	46	Multas in Hungaria
			urbes expugnat;
1566	14. Selimus II.	8	Rhodum capt.

Ma

1574

1574	15. Amurathes III.	20	1571. Insula Cyprus capta.
1595	16. Machomet III.	9	Eodem Anno celebra
1604	17. Achmet.	13	victoria ad Naupa- ctum.
1617	18. Osmannus.	4	
1621	19. Mustapha.	1	
1623	20. Amurathes IV.	17	
1640	21. Ibrahim.	8	
1648	22. Machomet IV.	39	1669. Cretā occupat.
1687	23 Solimannus III.	3	1683. obsidio Vien- nensis.
1691	24. Achmet II.	5	
1695	25. Mustapha II.	7	
1703	26. Achmet. III.		

COROLLARIUM
Regni Poloniae & M.D. Li-
thvaniae Senatores & Mi-
nistros Statûs suo ordine
exhibens.

Archiepiscopus Gnelnensis Primas, Pri-
musq; Princeps.

Archiepiscopus Leopoliensis.

Episcopus Cracoviensis Dux Severiae

Episcopus Vladislaviensis & Pomeraniae.

Episcopus Vilenensis. | alternant.

Episcopus Polnaniensis. |

Episcopus Plocensis.

Episcopss Varmiensis & Sambi- |
ensis S.R.I. Princeps. | alternant.

Episcopus Luceoriensis & Bre- |
stenis. |

Episcopus Premisliensis.

Episcopus Samogitiae seu Miednicensis.

Episcopus Culmensis & Pomeraniae.

Episcopus Chetmensis.

Episcopus Kijoviensis & Czerniechoviensis.

Episcopus Camenecensis. | Epi-

Episcopus Smolenscensis.
Episcopus Livoniæ & Piltinensis.

Senatores. Sæculares.

Castellanus Cracoviensis.	
Palatinus Cracoviensis.	
Palatinus Posnaniensis.	alternant.
Palatinus Vilenfis.	
Palatinus Sandomiriensis.	
Castellanus Vilenfis.	
Palatinus Califfiensis.	
Palatinus Trocensis.	
Palatinus Siradiensis.	
Castellanus Trocensis.	
Palatinus Lanciciensis.	
Capitaneus Generalis Samogitiæ.	
Palatinus Brestensis, Cujaviensis.	
Palatinus Generalis Kijoviensis.	
Palatinus Inovladislaviensis.	
Palatinus Generalis Russiæ.	
Palatinus Vołhyniæ.	
Palatinus Podoliæ.	
Palatinus Smolenscensis.	
Palatinus Lublinensis.	
Palatinus Polocensis.	
Palatinus Retzensis.	
Palatinus Novogrodenfis.	Pa-

Palatinus Plocensis.
Palatinus Vitebscensis.
Palatinus Generalis Masovix.
Palatinus Podlaciæ.
Palatinus Ravenfis.
Palatinus Brestianenfis.
Palatinus Culmentis.
Palatinus Mscislaviensis.
Palatinus Mariæburgensis.
Palatinus Braclaviensis.
Palatinus Pomeraniæ.
Palatinus Minscensis.
Palatinus Livoniæ.
Palatinus Czernichoviensis.

Notandum, quòd tres Castellani, nimirum Cracoviensis, Vilnensis & Trocensis, & unus Capitaneus Samogitiæ inter Palatinos Italia sua in Senatu occupant.

Castellani Majores.

Castellanus Posnaniensis.
Castellanus Sandomiriensis.)
Castellanus Calisiensis.
Castellanus Woynicensis.)
Castellanus Gnesnensis.
Castellanus Siradiensis.
Castellanus Lanciciensis.

Ca-

Castellanus Samogitiæ.
Castellanus Brestensis Cujaviensis.
Castellanus Kijoviensis.
Castellanus Inovladieslaviensis.
Castellanus Leopoliensis.
Castellanus Voſthyniæ.
Castellanus Camenecensis.
Castellanus Smolenscensis.
Castellanus Lublinensis.
Castellanus Polocensis.
Castellanus Belzensis.
Castellanus Novogrodenſis.
Castellanus Plocensis.
Castellanus Witebscensis.
Castellanus Czernensis.
Castellanus Podlachiæ.
Castellanus Ravenſis.
Castellanus Brestianensis.
Castellanus Culmenſis.
Castellanus Mſcislaviensis.
Castellanus Elbingensis.
Castellanus Braclaviensis.
Castellanus Gedanensis.
Castellanus Minscensis.
Castellanus Livoniæ.
Castellanus Czernichoviensis.

Offr.

Officiales Majores seu Ministri Statûs Senatores.

Supremus Mareſchalcus Regni.
Supremus Mareſchalcus M. D. L.
Cancellarius Regni Supremus.
Cancellarius M. D. L. Supremus.
Procancellarius Regni.
Procancellarius M. D. L.
Theſaurarius Supremus Regni.
Theſaurarius Supremus M. D. L.
Mareſchalcus Curia Regni.
Mareſchalcus Curia M. D. L.

Caſtellani Minores.

Caſtellanus Sandecenſis.
Caſtellanus Mederecenſis.
Caſtellanus Viſlicenſis.
Caſtellanus Biecenſis.
Caſtellanus Rogozinenſis.
Caſtellanus Radomienſis.
Caſtellanus Zawichoſtenſis.
Caſtellanus Lendenſis.
Caſtellanus Sremenſis.
Caſtellanus Zarnovienſis.
Caſtellanus Małogostenſis.
Caſtellanus Wielunenſis.

Ca-

Castellanus Premysliensis,
Castellanus Haliciensis.
Castellanus Sanocensis.
Castellanus Chetmenis.
Castellanus Dobrzyneſis.
Castellanus Poſanieceſis.
Castellanus Premereſis.
Castellanus Crivianeſis.
Castellanus Czechovienſis.
Castellanus Naclenſis.
Castellanus Roſpirienſis.
Castellanus Biechovienſis.
Castellanus Bidgoſtienſis.
Castellanus Breſinenſis.
Castellanus Kruſviceſis.
Castellanus Oſwiecimienſis.
Castellanus Camenenſis.
Castellanus Spicimirienſis.
Castellanus Inovlodentſis.
Castellanus Kovalienſis.
Castellanus Santocenſis.
Castellanus Sochaczovienſis.
Castellanus Varſavienſis.
Castellanus Goſtinenſis.
Castellanus Viſnenſis.
Castellanus Raciopſcenſis.
Castellanus Sierpſcenſis.

Ca

Castellanus Wiszogradensis.
Castellanus Rypinensis.
Castellanus Zakroczymentis.
Castellanus Ciechanovientis.
Castellanus Livenfis.
Castellanus Slonfcensis.
Castellanus Lubaczovientis.
Castellanus Konariensis Siradiensis.
Castellanus Konariensis Łenczyen:
Castellanus Konariensis Kujavientis.

Officiales Equestris Ordinis Regni & M. D. L.

Supremus Dux Exercituum Regni.
Supremus Dux Exercituum M. D. L.
Dux Campestris Exercituum Regni.
Dux Campestris Exercituum M. D. L.

Si non sunt Senatores,
sunt Ministri Statûs
Equestris Ordinis.

Secretarius Major Regni | *Ecclesiastici.*
Secretarius Major M. D. L. |
Referendarius Regni Spiritualis.

Refs.

Referendarius M. D. L. Spiritualis.
 Referendarius Regni Sæcularis.
 Referendarius M. D. L. Sæcularis.
 Succamerarius Regni.
 Succamerarius M. D. L.
 Thesaurarius Curia Regni.
 Thesaurarius Curia M. D. L.
 Vexillifer Regni Supremus.
 Vexillifer M. D. L. Supremus.
 Ensisfer Regni. | Ensisfer M. D. L.
 Præfectus Stabuli Regni.
 Præfectus Stabuli M. D. L.
 Præfectus Culinæ Regni.
 Præfectus Culinæ M. D. L.
 Pocillator Regni. | Pocillator M. D. L.
 Incisor Regni. | Incisor M. D. L.
 Dapifer Regni. | Dapifer M. D. L.
 Subdapifer Regni. | Subdapifer M. D. L.
 Pincerna Regni. | Pincerna M. D. L.
 Venator Supremus Regni.
 Venator Supremus M. D. L.
 Notarius Campestris Regni.
 Notarius Campestris M. D. L.
 Castrorum Regni Metator.
 Castrorum M. D. L. Metator.
 Præfectus Vigiliarum Regni.

Præfe-

Pra
 Ma
 Map
 Not
 Reg
 Reg
 Reg
 Vex
 Vex
 Inst
 Inst
 Vice
 Vice
 Not
 Not
 Vice
 Vice
 Not
 Cust
 Meta
 Meta
 Praef
 Praef
 Ven
 Ven

Præfectus Vigiliarum M. D. L.
Magister Artilleriæ Regni.
Magister Artilleriæ M. D. L.
Notarii quatuor M. D. L.
Regens Cancellariæ Majoris Regni.
Regens Cancellariæ Majoris M. D. L.
Regens Cancellariæ Minoris Regni.
Regens Cancellariæ Minoris M. D. L.
Vexillifer Curiae Regni.
Vexillifer Curiae M. D. L.
Instigator Regni.
Instigator M. D. L.
Vice Præfectus Stabuli Regni.
Vice Præfectus Stabuli M. D. L.
Notarius Decretorū Cancellariæ Regni.
Notarius Decretorū Cancellariæ M. D. L.
Vice Instigator Regni.
Vice Instigator M. D. L.
Notarius Thesauri Regni.
Custos Thesauri Regni.
Metator Castrorum Campestris Regni.
Metator Castrorum Campestris M. D. L.
Præfectus Vigiliarum Campestris Regni.
Præfectus Vigiliarum Campestris M. D. L.
Venator Curiae Regni.
Venator Curiae M. D. L.

Nota-

Notarius Major Regni.

Quæstor M. D. L. aliàs Skarbny.

Hi omnes Officiales ex Nobilissimis accipiuntur Familiis; quidam de loco, non habendo certum lege præscriptum, inter se disputant.

Dignitarii Palatinatum
ac Terrarum Regni &
Magni Ducatûs Lithva-
niæ.

Succamerarius.

Capitaneus cum Jurisdictione. in Ma-
jori verò Polonia vocatur Generalis
Majoris Poloniæ, Capitaneus Cracovi-
ensis, Generalis Minoris Poloniæ, Ca-
pitaneus Camenecensis dicitur Genera-
lis Podoliæ.

Vexillifer.

Judex Terrestris.

Dapifer.

Pocillator.

Sub Judex Terrestris.

Subdapifer.

Pincerna.

Venator.

Tribunus.

Notarius Terrestris.

Enfifer.

Officiales Castrenses.

Thesaurarii Minores.

Quæstores five Custodes Theſauri.

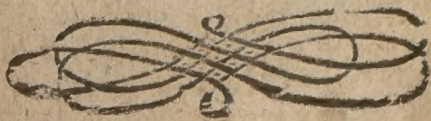
Capitanei ſine Jurisdictione.

In Magno Ducatu Lithvaniæ ſunt Mareſchalli Diſtrictuum, & Tivuni Palatinatum & plures alii diverſi à Polonicis Officiales, quos longum eſſet enumerare. In Lithuania Capitaneus præcedit paſſim Succamerarium.

In Pruſſia quoque Enfifer, cum Theſaurarius ſeorſivus; poſterioris Officium ſæpius cum Senatoria ejusdem Provinciæ dignitate conjungi ſolet. Ejusdem Ducatus publicorum congreſſuum perpetuus Præſes eſt Episcopus Varmienſis, Sacri Romani Imperii Princeps.

Hos ſequuntur Officiales Militares domeſtici & externi Authoramenti, velati Colonelli, Regimentarii, Generales,

rales locum tenentes, Majores &c. Sic
libertas Campi Domina, veluti collectis
ex campestri amplitudine diuersis flo-
ribus, diuersorum Officialium fascibus
Polonam ornat Rempublicam: ut eam
Orbi Regnam exhibeat in vestitu
splendido, ipsa varietate conspicuo.
Si verò sidera sunt flores Cœlorum;
certè polares hortos æmulatur Polonia,
ubi inter pulcherrimam Dignitatum
subordinationem, alia est claritas Solis,
alia Lunæ, alia Stellarum: imò Stella à
Stella differt in claritate. Enimverò
cede funesta semper discordia! dele-
stat equidem consona Statuum varie-
tas, sed cruciatur mu-
tua dissensio.

Libri 678m
Vol.

De
dis

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022058

